

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΓΕΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ»**

Κατεύθυνση Ιδιωτικού Δικαίου

***Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟ
ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗΣ ΣΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ΑΕ***

**ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ Π. ΛΙΟΛΙΟΥ
(ΑΜ: 0909Μ017)**

Τριμελής Επιτροπή
Λέκτορας: Α. Μπώλος (επιβλέπων)
Καθηγητής: Β. Δούβλης
Ειδικός επιστήμονας: Δ. Ρούσσης

ΑΘΗΝΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2012

ABSTRACT

It is true that nowadays the use of personal data is becoming more frequent in various spheres of economic and social activities. Indeed, the progress made in information technology significantly facilitates the processing and exchange of such data. However, the extensive application of computer technology and the internet in more and more human activities cannot leave anyone indifferent, since the daily consequences are severe for everyone.

The collection and processing of personal data is one of the biggest dangers of intervention in the individual's privacy. The financial sector is probably the source of most issues for the protection of personal data. Indeed, in Greece there are already companies that provide financial information to conduct business and individuals. An example is "Tiresias" which provides information mainly for financial institutions. More specifically, "Tiresias" is an inter banking company which processes data that reflect the economic behavior of individuals and companies as well as data that contribute to the prevention of fraud in financial transactions.

The need to find the right solution between the right to privacy and other legitimate public and private interests of individual or collective impact - combined with the widespread and significant technological advances of our time, which enables the spreading, storing and processing of vast amounts of information in less time and at negligible cost - requires the assessment of the situation of large numbers of citizens that are in circumstances which may lead to conflicts in the course of trade, finance, business or private transactions.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πεδίο της τραπεζικής δραστηριότητας.....	10
--	-----------

I.	Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από τα πιστωτικά ιδρύματα.....	10
II.	Η ανάγκη προστασίας των προσωπικών δεδομένων των πιστοληπτών.....	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Το διατραπεζικό σύστημα πληροφοριών της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.	18
--	-----------

I.	Η λειτουργία του συστήματος της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.	20
II.	Αρχεία δεδομένων.....	21
1.	Αρχείο δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς.....	22
1.1.	Αποκλεισμός δεδομένων από την επεξεργασία.....	24
1.2.	Χρόνος διατήρησης των τηρούμενων οικονομικών δεδομένων.....	25
2.	Αρχείο δεδομένων συγκέντρωσης κινδύνων.....	27
3.	Αρχείο ταυτοτήτων και διαβατηρίων.....	28
4.	Αρχείο καταγγελλθεισών συμβάσεων επιχειρήσεων	29
III.	Περιεχόμενο και τρόπος ενημέρωσης του υποκειμένου για την επεξεργασία των οικονομικών του δεδομένων	30
IV.	Οι αποδέκτες των οικονομικών δεδομένων του συστήματος της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Η συμβολή της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στην οριοθέτηση της επεξεργασίας δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.....	35
---	-----------

I.	Ο ρόλος της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα	35

II.	Η ρύθμιση του συστήματος πληροφοριών ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ μέσω των αποφάσεων της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα	38
-----	---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

	Η επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.....	41
--	--	-----------

I.	Προϋποθέσεις εφαρμογής του Ν.2472/1997 για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων	41
II.	Η νομιμότητα της επεξεργασίας δεδομένων στο σύστημα δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς	45
1.	Η υπ' αρ. 109/1999 απόφαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα	46
2.	Το δικαίωμα πρόσβασης του υποκειμένου των δεδομένων	51
III.	Η νομιμότητα της επεξεργασίας δεδομένων στο σύστημα συγκέντρωσης κινδύνων	52
1.	Η υπ' αρ. 86/2002 απόφαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα	53
2.	Η δημιουργία «λευκής λίστας»	56
3.	Τα δικαιώματα αντίρρησης και προσωρινής δικαστικής προστασίας του υποκειμένου	58
IV.	Οι εταιρείες εμπορίας πληροφοριών	60
1.	Η υπ' αρ. 50/2000 απόφαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα	61

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

	Ειδικότερα ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων στον χρηματοπιστωτικό τομέα.....	63
--	---	-----------

I.	Τραπεζικό απόρρητο και προστασία των προσωπικών δεδομένων.....	63
1.	Το γενικό τραπεζικό απόρρητο	63
2.	Η συγκατάθεση ως λόγος άρσης του τραπεζικού απορρήτου	67
3.	Η άρση του τραπεζικού απορρήτου στην περίπτωση της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.	69

II.	Εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών και προστασία των προσωπικών τους	
	δεδομένων	71
1.	Η λειτουργία και οι ειδικές υποχρεώσεις των εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών	71
2.	Η νομιμότητα διαβίβασης προσωπικών δεδομένων των οφειλετών από το δανειστή στις εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών	75
 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ		78
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ		80
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ		82
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ		83

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

αιτ.σκ.	αιτιολογική σκέψη
Α.Ε.	Ανώνυμη Εταιρεία
ΑΕΙ	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΑΠ	Άρειος Πάγος
αρ.	άρθρο
αριθμ.	αριθμός
Αρμ.	Αρμενόπουλος
ΑΠΔΠΧ	Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
βλ.	βλέπε
ΓΟΣ	Γενικοί Όροι Συναλλαγών
Δελτ.ΕΕΤ	Δελτίο Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών
ΔΙΜΕΕ	Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας
ΔτΑ	Δικαιώματα του Ανθρώπου
δρχ	δραχμές
ΕΥΠ	Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών
ΕΛ.ΑΣ.	Ελληνική Αστυνομία
ΕλλΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη
ΕΠΙΔΙΚΙΑ	Επιθεώρηση Δικαίου Ιδιωτικής Ασφάλισης
ΕΕμπΔ	Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου
ΕΤρΑΞΧρΔ	Επιθεώρηση Τραπεζικού – Αξιογραφικού – Χρηματοπιστηριακού Δικαίου
ΕπισκΕΔ	Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου
επ.	επόμενα
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Κ.	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΕφΑθ	Εφετείο Αθηνών
κλπ.	και τα λοιπά
Κ.Υ.Α.	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΜΠρΑθ	Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών
ΜΠρΘεσ	Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης
ΜΠρΠειρ	Μονομελές Πρωτοδικείο Πειραιά
ΝοΒ	Νομικό Βήμα
ν.δ.	νομοθετικό διάταγμα

Ν.	Νόμος
π.χ.	παραδείγματος χάρη
περ.	περίπτωση
ΠοινΔικ	Ποινική Δικαιοσύνη
ΠΠρΑθ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών
ΠΠρΘεσ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης
Σ.	Σύνταγμα
ΣΑΥ	Σύστημα Αθέτησης Υποχρεώσεων
ΣΣΧ	Σύστημα Συγκέντρωσης Χορηγήσεων
ΣΥΠ	Σύστημα Υποθηκών και Προσημειώσεων
ΤοΣ	Το Σύνταγμα
ΤτΕ	Τράπεζα της Ελλάδος
Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι η εξέλιξη της τεχνολογίας επιφέρει μεν σημαντικές αλλαγές στην κοινωνική οργάνωση και την οικονομική δραστηριότητα, ταυτόχρονα όμως γεννά κινδύνους κατά των θεμελιωδών ελευθεριών και της ιδιωτικής ζωής του ατόμου. Η ανάπτυξη της πληροφορικής και των πληροφοριακών συστημάτων αποτελεί σημαντικό παράγοντα βελτίωσης της ζωής του ανθρώπου τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα, λόγω κυρίως των δυνατοτήτων της σχεδόν απεριόριστης και σε ελάχιστο χρόνο συσσώρευσης, λογικής επεξεργασίας και συσχετισμού πληροφοριών που παρέχουν. Ειδικότερα, η πληροφορική αποτελεί μέσο εκσυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης και των δημόσιων υπηρεσιών, αλλά και στον ιδιωτικό τομέα συμβάλλει στην ορθολογικότερη και κατά συνέπεια αποδοτικότερη οργάνωση της παραγωγής και της προώθησης προϊόντων και υπηρεσιών. Ωστόσο, η συστηματική επεξεργασία και οι αυξημένες δυνατότητες συλλογής, διάδοσης και ποικίλης χρήσης των προσωπικών δεδομένων¹, ήτοι των πληροφοριών που αφορούν στο άτομο και αναφέρονται στην ταυτότητά του, την περιουσιακή του κατάσταση, το επάγγελμα του κλπ., καθιστούν σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό δυνατή την προσβολή της προσωπικότητάς του, αλλά και των συνταγματικών του ελευθεριών εν γένει, στο βαθμό που μεταβάλλεται σε «καθαρό πληροφοριακό αντικείμενο». Είναι δε γεγονός, ότι οι κίνδυνοι από τη χρήση της πληροφορικής διευρύνονται διαρκώς με την πρόοδο της τεχνολογίας και θέτουν επιτακτικά το ζήτημα της προστασίας της ιδιωτικής ζωής του ατόμου και ειδικότερα της προστασίας των προσωπικών του δεδομένων.

1. Ο όρος «προσωπικά δεδομένα» χρησιμοποιείται από κοινού με τον όρο «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα», ο οποίος συναντάται σε πολλά νομοθετικά κείμενα, όπως η Οδηγία 95/46/ΕΚ της 24^{ης} Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και ο Ν.2472/1997 για την «Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», που εκδόθηκε σε εκτέλεση της παραπάνω Οδηγίας. Σύμφωνα με το αρ. 2 περ. α Ν.2472/1997, «Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου νοούνται ως : α) 'Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα', κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων. Δεν λογίζονται ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα στατιστικής φύσεως συγκεντρωτικά στοιχεία, από τα οποία δεν μπορούν πλέον να προσδιορισθούν τα υποκείμενα των δεδομένων». Όπως μαρτυρεί η ετυμολογική προσέγγιση του όρου «προσωπικά δεδομένα», η προέλευσή του είναι απευθείας από την ορολογία της πληροφορικής, στην οποία γίνεται ευρύτατη χρήση του όρου «data», «δεδομένα». Βλ. *Αρμαμέντος/Σωτηρόπουλος*, Προσωπικά δεδομένα. Ερμηνεία Ν.2472/1997, 2005, 18 επ

Σήμερα, λόγω της ραγδαίας εξέλιξης της πληροφορικής, ο βαθμός εξάρτησης των επιχειρήσεων από τις νέες τεχνολογίες και από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων είναι αυξημένος, με αποτέλεσμα η επίδραση τους να εκτείνεται σε ένα μεγάλο τμήμα της παραγωγικής δραστηριότητας και να είναι κάθε άλλο παρά περιθωριακή. Συγκεκριμένα, η ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στη χώρα μας αποτελεί αναγκαίο στοιχείο της υποδομής των επιχειρήσεων και ιδίως τραπεζών, εταιρειών διαχείρισης πληροφοριών χρηματοπιστωτικής ικανότητας, ασφαλιστικών εταιρειών κ.α.² Στο πλαίσιο αυτό, η σύγχρονη καταναλωτική κοινωνία της αγοράς επιδρά και διαμορφώνει οικονομικές συμπεριφορές και δεδομένα, τα οποία συγκεντρώνονται από εταιρείες πληροφοριών, τράπεζες και άλλους ιδιωτικούς ή δημόσιους φορείς, με αποτέλεσμα τη δημιουργία αρχείων που περιέχουν οικονομικά δεδομένα μεγάλου αριθμού ατόμων με στόχο την εξυπηρέτηση της οικονομικής τους δραστηριότητας.³

Χαρακτηριστικό, εν προκειμένω, είναι το παράδειγμα του διατραπεζικού συστήματος πληροφοριών «Τειρεσίας», το οποίο ιδρύθηκε με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας το 1997, με σκοπό τη συγκέντρωση, ταξινόμηση και διάθεση στις τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα οικονομικών πληροφοριών που αφορούν φυσικά και νομικά πρόσωπα δραστηριοποιούμενα στη χώρα. Η δύναμη των πληροφοριών που περιέχονται σε αρχεία πληροφοριών για την οικονομική συμπεριφορά των πιστοληπτών – συναλλασσομένων με τις τράπεζες, όπως είναι και αυτό της «Τειρεσίας Α.Ε.», είναι εξαιρετικά σημαντική. Αντικείμενο της παρούσας εισήγησης είναι το ζήτημα που ανακύπτει συναφώς από την εκτεταμένη συλλογή, επεξεργασία και μετάδοση δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς από το διατραπεζικό σύστημα της «Τειρεσίας Α.Ε.» του κατά πόσο είναι συμβατές αυτές οι δραστηριότητες με τον προσωπικό χαρακτήρα των δεδομένων.

2. Αυγουστιανάκης, Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Προβλήματα και αντιμετώπιση από το δίκαιο, ΔτΑ 2001, 673 επ · Ιγγλεζάκης, Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων και οι συνέπειες της, 2004², 6 επ

3. Αξίζει να σημειωθεί ότι παρατηρείται μια γενικότερη τάση για εξάπλωση των πιστωτικών αρχείων τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα. Η πρακτική της τήρησης αρχείων σχετικών με την φερεγγυότητα των πιστοληπτών, που αποδίδεται με τον όρο «credit reporting», με την πάροδο του χρόνου εξαπλώνεται και αναπτύσσεται σε εθνικό, ευρωπαϊκό αλλά και σε διεθνές επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πεδίο της τραπεζικής δραστηριότητας

I. Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από τα πιστωτικά ιδρύματα

Στις σύγχρονες οικονομίες που χαρακτηρίζονται από τον μεγάλο αριθμό, την πολυπλοκότητα των συναλλαγών και την έντονη αλληλεξάρτηση που τις κάνουν πιο εύθραυστες, είναι σημαντικό να επαληθεύεται ταχύτατα και με ακρίβεια η εμπορική πίστη, δηλαδή η εμπιστοσύνη στο πρόσωπο του πιστολήπτη, και να αποδεικνύεται με ασφάλεια το κατά πόσο φερέγγυος είναι ο πιστολήπτης, ώστε να αποφεύγεται η σώρευση επισφαλών απαιτήσεων και η εκ των υστέρων διάψευση της εμπορικής πίστης. Ιδιαίτερα, μάλιστα, σε μια εποχή που χαρακτηρίζεται από την έκρηξη της καταναλωτικής πίστης, τη συνεχή αύξηση του αριθμού των πιστοληπτών και την ταχύτητα της διαδικασίας κατάρτισης των πιστωτικών συμβάσεων, παρουσιάζεται μεγαλύτερη από ποτέ η ανάγκη πληροφόρησης πριν από την ανάληψη συμβατικών υποχρεώσεων, ιδίως σε περίπτωση πίστωσης του τιμήματος.

Η διασφάλιση των τραπεζικών συμφερόντων έναντι των πιστωτικών κινδύνων⁴, των κινδύνων δηλαδή από την ενδεχόμενη διάψευση της εμπιστοσύνης της τράπεζας προς συγκεκριμένο πιστολήπτη ότι θα επιστρέψει την πίστωση που του χορήγησε, είναι εφικτή μέσω κυρίως της επεξεργασίας πληροφοριών αναφορικά με την οικονομική συμπεριφορά του εκάστοτε πελάτη. Η πρόβλεψη και αποφυγή του πιστωτικού αυτού κινδύνου προϋποθέτει τη δυνατότητα ανάλυσης και προσδιορισμού της φερεγγυότητας και πιστοληπτικής ικανότητας του κάθε πελάτη, ενόψει του αυξημένου κινδύνου, στον οποίο εκτίθενται οι πιστοδότες.

Έτσι, οι τράπεζες και γενικότερα τα πιστωτικά ιδρύματα, για την υποστήριξη της οικονομικής τους δραστηριότητας και προκειμένου να κρίνουν αν συντρέχουν οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την παροχή και την εξακολούθηση ή την διακοπή παροχής τραπεζικών υπηρεσιών, χρησιμοποιούν ευρύτατα την πληροφορική τεχνολογία τόσο για την ηλεκτρονική επεξεργασία οικονομικής κυρίως φύσης προσωπικών δεδομένων που πραγματοποιούν οι ίδιες, όσο και για την αποδοχή

4. Πιστωτικός είναι ο κίνδυνος που προέρχεται από την αδυναμία ενός αντισυμβαλλομένου να εκπληρώσει την υποχρέωσή του στο σύνολό της, είτε όταν αυτή γίνει ληξιπρόθεσμη και απαιτητή είτε σε μεταγενέστερο χρόνο.

ροής προσωπικών δεδομένων που επεξεργάζονται άλλοι φορείς.⁵ Η πρακτική αυτή που συμβαδίζει με το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα των τραπεζών στην πληροφόρηση⁶, συγκρούεται πολλές φορές με το δικαίωμα των ατόμων στα οποία ανήκουν τα προσωπικά δεδομένα για προστασία από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών τους δεδομένων⁷.

Πιο συγκεκριμένα, οι τράπεζες έχουν ιδιαίτερο οικονομικό συμφέρον⁸ να γνωρίζουν στοιχεία της οικονομικής κατάστασης και δραστηριότητας, αλλά και προσωπικές πτυχές (οικογενειακή κατάσταση, ηλικία κλπ.) όχι μόνο των ήδη

5. Βλ. σχετικά την υπ' αριθμ. 14/2002 απόφαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (εφεξής Αρχή), ΚΝοΒ 2003, 738, με την οποία έκρινε ότι η ανακοίνωση από επαγγελματικό σύλλογο σε τράπεζα του ονοματεπωνύμου και του αριθμού μητρώου των μελών του, με σκοπό την άμεση ανάληψη του μερίσματος, που ο παραπάνω σύλλογος διανέμει στα μέλη του, από τις αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές της παραπάνω τράπεζας, είναι νόμιμη, αφού έγινε για την ικανοποίηση εννόμου συμφέροντος που επιδιώκει ο πιο πάνω σύλλογος, αλλά και τα ίδια τα μέλη του, για την ασφαλή και αποτελεσματική διανομή μερίσματος.

6. Το δικαίωμα πληροφόρησης, δηλαδή το δικαίωμα του φυσικού ή νομικού προσώπου να πληροφορεί και να πληροφορείται, καθιερώθηκε συνταγματικά με το αρ. 5 Α του Σ., το οποίο περιλήφθηκε για πρώτη φορά στην αναθεώρηση του 2001. Σύμφωνα με το εν λόγω αρ.: «1. Καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως νόμος ορίζει. Περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό είναι δυνατόν να επιβληθούν με νόμο μόνο εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι και δικαιολογούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας, καταπολέμησης του εγκλήματος ή προστασίας δικαιωμάτων και συμφερόντων τρίτων. 2. Καθένας έχει δικαίωμα συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Η διευκόλυνση της πρόσβασης στις πληροφορίες που διακινούνται ηλεκτρονικά, καθώς και της παραγωγής, ανταλλαγής και διάδοσής τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους, τηρουμένων πάντοτε των εγγυήσεων των άρθρων 9,9^Α και 19.»

7. Πρόκειται για το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων που καθιερώνεται στο αρ. 9 Α Σ. και το οποίο περιλήφθηκε για πρώτη φορά στη συνταγματική αναθεώρηση του 2001. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, «Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει.»

8. Αξίζει να σημειωθεί ότι το αρ. 8 της Οδηγίας 2008/48/ΕΚ της 23^{ης} Απριλίου 2008 για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της Οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 22.5.2008, L.133/66), προβλέπει την υποχρέωση εκτίμησης εκ μέρους των πιστωτικών φορέων της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή πριν από τη σύναψη σύμβασης πίστωσης, βάσει επαρκών στοιχείων που λαμβάνονται κατά περίπτωση από τον καταναλωτή και, εν ανάγκη, κατόπιν έρευνας στην κατάλληλη βάση δεδομένων. Επίσης, στο προοίμιο της Οδηγίας (αιτ.σκ. 26) αναφέρεται ότι υπό την επιφύλαξη των διατάξεων της Οδηγίας 2006/48/ΕΚ της 14^{ης} Ιουνίου 2006 σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων, οι πιστωτικοί φορείς θα πρέπει να έχουν ατομικά την ευθύνη του ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιούν όχι μόνο τις πληροφορίες που παρέχει ο καταναλωτής κατά την προετοιμασία της αντίστοιχης σύμβασης πίστωσης, αλλά και εκείνες που έχει παράσχει κατά τη διάρκεια μακροχρόνιας εμπορικής σχέσης.

πελατών αλλά και των υποψήφιων⁹ πελατών τους. Η σύννομη και ορθή επεξεργασία των δεδομένων αυτών μπορεί να έχει ευεργετικές συνέπειες τόσο για την ανάπτυξη του τραπεζικού συστήματος και την πορεία της εθνικής οικονομίας όσο και για την υγιή συναλλακτική δραστηριότητα της μεγάλης πλειοψηφίας των συναλλασσομένων. Από την άλλη πλευρά, όμως, ο κάθε πελάτης (ή υποψήφιος πελάτης) της τράπεζας έχει το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα προστασίας των προσωπικών του δεδομένων από την ηλεκτρονική τους επεξεργασία. Το πρόβλημα της παραπάνω σύγκρουσης, το οποίο αποτελεί και αντικείμενο μελέτης της παρούσας εργασίας, παύει να είναι μόνο θεωρητικό και καθίσταται και πρακτικό, όταν ο πελάτης (ή ο υποψήφιος πελάτης) της τράπεζας δεν παρέχει τη συγκατάθεσή του στην επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων, είτε γιατί δεν το επιθυμεί είτε γιατί αγνοεί την παραπάνω επεξεργασία.

Η νομιμότητα της επεξεργασίας των παραπάνω προσωπικών δεδομένων έχει απασχολήσει, όπως ήταν αναμενόμενο, αφενός την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα¹⁰ (τόσο προληπτικά, με τη μορφή κανονιστικών πράξεων, γνωμοδοτήσεων και αποφάσεων, όσο και κατασταλτικά επ' ευκαιρία συγκεκριμένων παραπόνων και καταγγελιών που απευθύνθηκαν στην Αρχή), αφετέρου τα ελληνικά δικαστήρια. Έτσι, το διαμορφούμενο βάσει των αποφάσεων της Αρχής και της νομολογίας των ελληνικών δικαστηρίων, η οποία εξειδικεύει και ερμηνεύει τις ως άνω αποφάσεις, νομικό πλαίσιο επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων στον τραπεζικό χώρο, αφορά αφενός την επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς φυσικών προσώπων, πελατών και υποψήφιων πελατών των τραπεζών, επεξεργασία που πραγματοποιείται κυρίως από την «Τειρεσίας Α.Ε.», αλλά ως κάποιιο βαθμό και από τις ίδιες τις τράπεζες, αφετέρου την επεξεργασία λοιπών προσωπικών δεδομένων, η οποία επιτελείται από τις τράπεζες στο πεδίο της καθημερινής συναλλακτικής τραπεζικής δραστηριότητας.¹¹

9. Υποψήφιοι με την έννοια είτε ότι τα ίδια τα πρόσωπα – υποκείμενα των δεδομένων επιθυμούν να γίνουν πελάτες της τράπεζας (π.χ. να δανειοδοτηθούν) είτε ανήκουν σε πληθυσμιακή κατηγορία στην οποία επιθυμεί να στραφεί η τράπεζα στο πλαίσιο του επιχειρηματικού της σχεδίου.

10. Πρόκειται για ανεξάρτητη επταμελή διοικητική Αρχή που λειτουργεί από την 10/11/1997 (άρθρα 15 επ Ν.2472/1997) και έχει ως κύρια αποστολή της τον έλεγχο της εφαρμογής του προστατευτικού για τα προσωπικά δεδομένα νομοθετικού πλαισίου.

11. Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου, Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πεδίο της τραπεζικής δραστηριότητας (νομικό πλαίσιο), Αρμ 2004, 1377 επ · *Η ίδια*, Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από τις τράπεζες (θεσμικό πλαίσιο), Δελτ.ΕΕΤ 2005, 37 επ

II. Η ανάγκη προστασίας των προσωπικών δεδομένων των πιστοληπτών

Η πρόοδος της πληροφορικής, όπως προαναφέρθηκε, διευκολύνει σημαντικά την επεξεργασία και την ανταλλαγή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ενώ παράλληλα παρατηρείται όλο και συχνότερη προσφυγή στην επεξεργασία αυτών των δεδομένων στους διάφορους τομείς των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων. Όσον αφορά τις τράπεζες και γενικότερα τα πιστωτικά ιδρύματα, το κύριο μέρος της επεξεργασίας προσωπικών και κυρίως οικονομικών δεδομένων πραγματοποιείται από την «Τειρεσίας Α.Ε.», η οποία με την πληροφόρηση που παρέχει στα μέλη της σχετικά με την οικονομική φερεγγυότητα και την πιστοληπτική ικανότητα των πιστοληπτών, συμβάλει στην προστασία της εμπορικής πίστης και την εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών. Ωστόσο, η επεξεργασία οικονομικών δεδομένων, δηλαδή η συγκέντρωση, αποθήκευση και διαβίβαση πληροφοριών που αφορούν την οικονομική κατάσταση, φερεγγυότητα και πιστοληπτική ικανότητα του ατόμου, συνιστά ευθεία και άμεση επέμβαση στην ιδιωτική του ζωή και μπορεί να συνεπάγεται πολυποίκιλες δυσμενείς επιπτώσεις για το άτομο.

Κρίσιμο, συνεπώς, είναι το ζήτημα που αφορά την οριοθέτηση της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων από το σύστημα πληροφοριών της «Τειρεσίας Α.Ε.», και ειδικότερα ως που πρέπει να φτάνει και να σταματά η προστασία του ενός, δηλαδή των συμφερόντων των τραπεζών και γενικότερα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ώστε να αρχίσει η προστασία του άλλου, δηλαδή του πιστολήπτη, ως προσώπου.

Εύλογο είναι ότι παράλληλα με την εξυπηρέτηση των συμφερόντων των τραπεζικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων πρέπει να εξασφαλίζεται και η προστασία των πιστοληπτών, στο πλαίσιο της λειτουργίας του παραπάνω συστήματος πληροφόρησης, έναντι του κινδύνου κατάχρησης των προσωπικών τους δεδομένων. Συγκεκριμένα, πέρα από την προστασία τους ως καταναλωτών¹², κατά

12. Συχνά στις συναλλαγές, στις σχέσεις του καταναλωτή με τον προμηθευτή, ανακύπτει το ζήτημα της προστασίας του ασθενούς συναλλασσομένου από την επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων. Έτσι, η προστασία των προσωπικών δεδομένων τέμνεται σε πολλές περιπτώσεις με την προστασία του καταναλωτή, στο βαθμό που υφίστανται κίνδυνοι για την ιδιωτική ζωή του καταναλωτή, οι οποίοι αντιμετωπίζονται με εφαρμογή της γενικής νομοθεσίας (Ν.2472/1997) ή της νομοθεσίας για την προστασία του καταναλωτή (Ν.2251/1994). Βλ. σχετικά ΕφΑθ 147/2004, ΝοΒ 2005, 289, σύμφωνα με την οποία αν η παραβίαση των διατάξεων του Ν.2472/1997 γίνεται διαμέσου ρητρών που περιλήφθησαν σε σύμβαση προμηθευτή και καταναλωτή, χωρεί η κατά το αρ. 10§ 9 Ν.2251/1994 συλλογική αγωγή προς προστασία των συλλογικών συμφερόντων από κάθε παράνομη συμπεριφορά του προμηθευτή.

τη συνομολόγηση συμβάσεων καταναλωτικής πίστης¹³, για την οποία ισχύουν οι διατάξεις του Ν.2251/1994¹⁴ και της ειδικής νομοθεσίας¹⁵, πρέπει να διασφαλίζεται και η προστασία των προσωπικών τους δεδομένων, καθώς και οι πληροφορίες που αφορούν τη φερεγγυότητα του ατόμου δεν είναι ευαίσθητες¹⁶ υπό την έννοια του Ν.2472/1997, όμως η διατήρηση και η διαβίβασή τους στους αποδέκτες τους δύναται να έχει δυσμενείς συνέπειες για το άτομο, η πιστοληπτική ικανότητα του οποίου μειώνεται, με συνέπεια να περιορίζεται κατ' αποτέλεσμα η οικονομική του ελευθερία και η άμεσα συνυφασμένη με αυτή ανάπτυξη της προσωπικότητάς του¹⁷.

Για παράδειγμα, η καταχώρηση δυσμενών δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς ενός προσώπου στο εν λόγω σύστημα πληροφοριών έχει ως συνέπεια να είναι αδύνατη η χορήγηση δανείου ή πίστωσης για όσο διάστημα διατηρούνται στο αρχείο του οι εγγραφείσες πληροφορίες. Ακόμα περισσότερο αυξημένος παρουσιάζεται ο ανωτέρω κίνδυνος στις περιπτώσεις εσφαλμένης πληροφόρησης σχετικά με την οικονομική φερεγγυότητα και τη συναλλακτική συμπεριφορά ενός προσώπου, η οποία δύναται να έχει πολυποικίλες συνέπειες, όπως είναι π.χ. η απόρριψη αίτησης για λήψη δανείου ή χορήγησης πίστωσης ή η άρνηση τράπεζας να χορηγήσει μπλοκ επιταγών, και η οποία αποτελεί πηγή κινδύνου όχι μόνο για τα οικονομικά συμφέροντα αλλά και για την αξιοπρέπεια του ατόμου.

Η χρήση των πληροφοριακών συστημάτων προσφέρει τη δυνατότητα συγκέντρωσης και συσχετισμού πληροφοριών σε ελάχιστο χρόνο και με ελάχιστο

13. Με τον όρο καταναλωτική πίστη εννοούμε κάθε μορφής πιστωτική διευκόλυνση που παρέχεται από ένα πιστοδότη (π.χ. τράπεζα) σε ένα καταναλωτή, σε πρόσωπο δηλαδή που λαμβάνει πίστωση για σκοπούς άσχετους με την επαγγελματική του δραστηριότητα. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις καταναλωτικής πίστης είναι οι συμφωνίες για την απόκτηση πιστωτικής κάρτας, οι συμβάσεις για τη χορήγηση προσωπικών δανείων και η αγορά αγαθών ή υπηρεσιών με δόσεις.

14. Ν.2251/1994 για την Προστασία των καταναλωτών, ΦΕΚ/Α/191/16.11.1994

15. Οδηγία 2008/48/ΕΚ της 23^{ης} Απριλίου 2008 για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της Οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, ΕΕ 22.5.2008, L.133/66, η οποία ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με την υπ' αριθμ. Ζ1-699/2010 Κ.Υ.Α. (ΦΕΚ/Β/917/23.6.2010).

16. Σύμφωνα με το αρ. 2 περ.β Ν.2472/1997, ευαίσθητα είναι τα δεδομένα που αφορούν στη φυλετική ή εθνική προέλευση, στα πολιτικά φρονήματα, στις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, στη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, στην υγεία, στην κοινωνική πρόνοια και στην ερωτική ζωή, στα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες, καθώς και στη συμμετοχή σε συναφείς με τα ανωτέρω ενώσεις προσώπων. Η εξαίρεση των δεδομένων που αφορούν την οικονομική κατάσταση του ατόμου από τον κατάλογο των ευαίσθητων δεδομένων δικαιολογείται, παρόλο που και αυτά περιλαμβάνονται στον πυρήνα της ιδιωτικής ζωής, λόγω των νομοθετικών προσπαθειών για τη διαφάνεια και τον περιορισμό του «βρώμικου χρήματος», οι οποίες πιθανότατα θα ναυαγούσαν αν αναγνωριζόταν ένα ειδικό status στα οικονομικά προσωπικά δεδομένα. βλ. *Ιγγλεζάκης* (2004²), 93 επ

17. ΕφΑθ 4786/2002, ΔΕΕ 2002, 1003

κόστος σε κεντρικές βάσεις δεδομένων που αφορούν κάθε είδους έκφραση της ιδιωτικής και δημόσιας ζωής του ανθρώπου, γεγονός που συνεπάγεται σοβαρότατους κινδύνους για ηπιότερες ή εντονότερες επεμβάσεις στην προσωπικότητά του.¹⁸ Οι κίνδυνοι αυτοί διακρίνονται σε τρεις κατά βάση κατηγορίες: α) τον κίνδυνο προσβολής της ιδιωτικότητας στην πιο εσώτερη μορφή της, παραβίασης δηλαδή του δικαιώματος του ατόμου στη μόνωση, τη μη παρενόχληση και τη μη αποκάλυψη στοιχείων της προσωπικής του σφαίρας, β) τον κίνδυνο εκμετάλλευσης τυχόν αρνητικών δεδομένων σε βάρος του ατόμου, τα οποία μπορεί να αποτελέσουν σοβαρό εμπόδιο στην προσπάθειά του να αναπτύξει την προσωπικότητά του και να έχουν δυσανάλογες σε σχέση με τη βαρύτητά τους δυσμενείς συνέπειες και γ) τον κίνδυνο κατηγοριοποίησης των ατόμων, μέσω σχηματικής ταξινόμησης και κατάταξης των δεδομένων που το αφορούν, διευκόλυνσης του ελέγχου τους, διακρίσεων μεταξύ τους και χειραγώγησης της δράσης ή ακόμα και της σκέψης τους.¹⁹

Είναι γεγονός ότι η δυνατότητα δημιουργίας μιας λεπτομερειακής εικόνας του κάθε προσώπου, ενός πλήρους προφίλ της προσωπικότητάς του και η επικράτηση απόλυτης διαφάνειας ως προς την εικόνα του ατόμου και ειδικότερα ως προς τη φερεγγυότητα και την πιστοληπτική του ικανότητα στις συναλλαγές συνεπάγεται κινδύνους για το άτομο, καθώς η υπερσυσσώρευση πληροφοριών - και εν προκειμένω οικονομικών πληροφοριών - κάνει το άτομο πιο ευάλωτο και του αποστερεί δυνατότητες επιλογών και κινήσεων που σε αντίθετη περίπτωση θα διέθετε.²⁰ . Παράλληλα, η τεχνολογία της πληροφορικής καθιστά δυνατή τη διαιώνιση

18. Βλ. σχετικά αιτ.σκ. 2 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ της 24^{ης} Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, ΕΕ 23.11.1995, L.281/31, όπου αναφέρεται ότι τα συστήματα επεξεργασίας δεδομένων πρέπει να υπηρετούν τον άνθρωπο, ανεξαρτήτως ιθαγένειας ή κατοικίας των φυσικών προσώπων, να σέβονται τις θεμελιώδεις ελευθερίες και τα δικαιώματά τους, και ιδίως την ιδιωτική ζωή, και να συμβάλλουν στην οικονομική και κοινωνική πρόοδο, στην ανάπτυξη των εμπορικών συναλλαγών καθώς και στην ευημερία του ατόμου.

19. Σταθόπουλος, Η χρήση προσωπικών δεδομένων και η διαπάλη μεταξύ ελευθεριών των κατόχων τους και ελευθεριών των υποκειμένων τους, ΝοΒ 2000,1 επ

20. Χαρακτηριστικά, το Γερμανικό Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο αναφέρει στην απόφαση της 15.12.1983 για την απογραφή του πληθυσμού ότι : «Ο αυτοκαθορισμός και η αυτονομία του ατόμου προϋποθέτουν την ελευθερία του να αποφασίζει για το τι θα πράξει και τι θα παραλείψει. Όποιος δεν γνωρίζει και δεν είναι σε θέση να υπολογίσει ποιες πληροφορίες που τον αφορούν είναι γνωστές στον κοινωνικό του περίγυρο, είναι πιθανό να εμποδίζεται σημαντικά στην ελευθερία του να προγραμματίζει και να αποφασίζει αυτόνομα». Κάτι τέτοιο, όμως, δεν θα επηρέαζε μόνο δυσμενώς τις δυνατότητες ανάπτυξης της προσωπικότητας του ατόμου, όπως επισημαίνεται στην παραπάνω απόφαση, αλλά και το γενικό συμφέρον, διότι η αυτονομία αποτελεί βασική προϋπόθεση λειτουργίας μιας φιλελεύθερης δημοκρατικής κοινωνίας που στηρίζεται στη δυνατότητα δράσης και συμμετοχής των πολιτών της. βλ.

των πληροφοριών, ενώ διευκολύνει και τον έλεγχο των πολιτών, καθώς η συλλογή μεγάλου όγκου πληροφοριών έχει ως αποτέλεσμα τη συγκέντρωση υπέρμετρης πληροφοριακής εξουσίας, γεγονός που οδηγεί στη συρρίκνωση της ιδιωτικής σφαίρας του ατόμου.

Οι πολλαπλασιασμένοι κίνδυνοι για το υποκείμενο των δεδομένων, το άτομο δηλαδή στο οποίο αναφέρονται οι πληροφορίες, δημιουργούν την ανάγκη ειδικής προστασίας του. Η προστασία αυτή, όμως, δε δύναται να είναι απόλυτη, γιατί διαφορετικά θίγεται η προστασία της ελευθερίας της πληροφόρησης, τόσο στην ενεργητική όσο και στην παθητική της όψη. Η τελευταία επιβάλλει την ακώλυτη ροή των προσωπικών δεδομένων, με στόχο την εξυπηρέτηση της δημοκρατικής αρχής της διαφάνειας εν γένει και ειδικότερα σε ορισμένες περιπτώσεις δικαιολογεί τη γνωστοποίηση των δεδομένων σε ορισμένους αποδέκτες για την εξυπηρέτηση θεμιτών δημόσιων ή ιδιωτικών συμφερόντων και εντέλει την ικανοποίηση της ελευθερίας της οικονομικής ανάπτυξης. Έτσι, στον αντίποδα της προστασίας του ατόμου βρίσκονται τα συμφέροντα για την ακώλυτη επεξεργασία και ροή δεδομένων, στα οποία εντάσσονται και τα συμφέροντα των προσώπων ή φορέων που επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.

Στις περισσότερες περιπτώσεις σύγκρουσης πληροφοριακής ελευθερίας αφενός και πληροφοριακής αυτοδιάθεσης και ιδιωτικότητας αφετέρου η λύση δεν βρίσκεται έτοιμη στο νόμο, που κατ' ανάγκη χρησιμοποιεί αόριστες νομικές έννοιες, αλλά απαιτεί τη στάθμιση από τον ερμηνευτή της βαρύτητας των αντιτιθέμενων συμφερόντων σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. Απαραίτητη εν προκειμένω είναι η προσφυγή στην αρχή της αναλογικότητας για να κριθεί ποιο από τα συγκρουόμενα συμφέροντα θα έχει το προβάδισμα. Συνεπώς, η εμπορική πίστη δικαιολογεί την επέμβαση στα προσωπικά δεδομένα στο βαθμό που εξυπηρετεί θεμιτά συμφέροντα που απαιτούν ως ένα βαθμό διαφάνεια και διασφάλιση των δικαιωμάτων των δανειστών, αλλά και διότι τελικά αποβαίνει προς όφελος του δημόσιου συμφέροντος, προάγοντας την ασφάλεια και την εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών. Ωστόσο, ο κατ' αυτόν τον τρόπο προκύπτων περιορισμός του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού των συναλλασσομένων πρέπει να είναι ο απολύτως αναγκαίος για την εξυπηρέτηση της εμπορικής πίστης, σύμφωνα με την αρχή του σκοπού της επεξεργασίας.

Η εξισορρόπηση των αντικρουόμενων συμφερόντων, ωστόσο, δεν αποτελεί εύκολο εγχείρημα. Αναγκαστικά η πλάστιγγα γέρνει προς το μέρος του ενός, με

αυτόματη συνέπεια τον περιορισμό του άλλου. Στην ελληνική έννομη τάξη, όπως και σε παγκόσμιο επίπεδο, κρίθηκε²¹ πως το νόμιμο συμφέρον για τη διατήρηση και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος δικαιολογεί την κοινοποίηση των πληροφοριών σε τρίτους, παρόλο που η πρακτική αυτή έχει ιδιαίτερα δυσμενείς συνέπειες για το άτομο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα. Ωστόσο, το προβάδισμα στην προστασία της εμπορικής πίστης έναντι της προστασίας των προσωπικών δεδομένων ισχύει *in abstracto*, γεγονός που σημαίνει ότι θα πρέπει να διαπιστώνεται *in concreto* με στάθμιση των συγκρουόμενων συμφερόντων σε κάθε ανακύπτουσα περίπτωση.

Η ανάγκη συγκερασμού των συγκρουόμενων αγαθών και αντιτιθέμενων συμφερόντων επιβάλλει αμοιβαίους περιορισμούς. Τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να ιδωθούν μέσα στην κοινωνική πραγματικότητα, όπου κατ' ανάγκη το υποκείμενό τους αναπτύσσει την προσωπικότητά του.²² Έτσι, το υποκείμενο των δεδομένων δέχεται, στο πλαίσιο αυτό, περιορισμούς στο δικαίωμα της πληροφοριακής του αυτοδιάθεσης²³. Ταυτόχρονα προτάσσεται και η ανάγκη να προβλέπονται συγκεκριμένες εγγυήσεις για την προστασία των νόμιμων δικαιωμάτων του ενδιαφερομένου με την κατοχύρωση μιας κοινωνικά αποδεκτής και νομοθετικά οριοθετημένης αξιοποίησης των πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα, διαφορετικά ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος κατάχρησης των προσωπικών δεδομένων. Από τα παραπάνω προκύπτει το συμπέρασμα πως δεν πρόκειται απλά για ένα ζήτημα σύγκρουσης αντιτιθέμενων συμφερόντων ή δικαιωμάτων. Πρόκειται για τη συνολική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών του προσώπου ως ατόμου και ως πολίτη, ώστε να μη γίνεται θύμα διακρίσεων και να εναντιώνεται στη δυσμενή του μεταχείριση.

21. Με την υπ' αριθμ. 109/1999 απόφαση της Αρχής, www.dpa.gr, κρίθηκε ως νόμιμη η επεξεργασία δυσμενών οικονομικών δεδομένων χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου τους, με το σκεπτικό ότι η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του σκοπού της επεξεργασίας και ότι η προστασία της εμπορικής πίστης υπερέχει προφανώς σε σύγκριση με τα συμφέροντα των υποκειμένων των δεδομένων, με συνέπεια να πληρούται η προϋπόθεση του αρ.5 § 2 εδ.ε Ν.2472/1997. Η ανωτέρω απόφαση τροποποιήθηκε εν μέρει από την υπ' αρ.24/2004 απόφαση της Αρχής, www.dpa.gr.

22. Σταθόπουλος, Το πρόβλημα της οριοθέτησης μεταξύ προστασίας προσωπικών δεδομένων και προστασίας της εμπορικής πίστης, ΕΠΙΔΙΚΙΑ 2005, 242 επ

23. Το δικαίωμα της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης ή του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού, το οποίο αποτελεί μια πτυχή του δικαιώματος προστασίας της ιδιωτικής ζωής, είναι το δικαίωμα του προσώπου να αποφασίζει το ίδιο σχετικά με τη διάθεση και τη χρήση των πληροφοριών που το αφορούν. βλ. Ιγγλεζάκης (2004²), 51 επ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Το διατραπεζικό σύστημα πληροφοριών της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.

Με τη σταδιακή ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και του τραπεζικού συστήματος, οι τράπεζες της χώρας αναγνώρισαν την ανάγκη για πρόσβαση σε ακριβή δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς, με την πεποίθηση ότι τέτοιες πληροφορίες συμβάλουν στην προστασία της εμπορικής πίστης και στη μείωση των επισφαλειών προς όφελος του τραπεζικού συστήματος και των ίδιων των συναλλασσομένων. Ένας από τους τρόπους στάθμισης του πιστωτικού κινδύνου, του οποίου οι τράπεζες έκαναν παραδοσιακά χρήση, ήταν η συγκέντρωση πληροφοριών και η δημιουργία μεμονωμένων αρχείων για την οικονομική συμπεριφορά των πελατών από προηγούμενες πιστωτικές συναλλαγές μαζί τους, αλλά και από πληροφορίες που λάμβαναν από άλλες τράπεζες στο πλαίσιο της αρχής της αμοιβαιότητας. Ωστόσο, ο αποσπασματικός χαρακτήρας των τηρούμενων αρχείων μείωνε την αποτελεσματικότητα του εγχειρήματος. Με τη βοήθεια της τεχνολογικής ανάπτυξης και κυρίως των ηλεκτρονικών διασυνδέσεων κατέστη δυνατή η δημιουργία αρχείων με πρόσβαση από το σύνολο των τραπεζών και ενίοτε και από άλλους φορείς. Έτσι, από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, στο πλαίσιο της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, δημιουργήθηκε ένα αρχείο πληροφοριών οικονομικής συμπεριφοράς φυσικών και νομικών προσώπων, στο οποίο είχαν πρόσβαση όλες οι τράπεζες-μέλη της. Παράλληλα, και ιδιώτες τηρούσαν αρχεία με οικονομικά στοιχεία Ελλήνων πολιτών, στα οποία περιλαμβάνονταν όχι μόνο δυσμενή οικονομικά δεδομένα, αλλά και πληροφορίες για την εν γένει περιουσιακή τους κατάσταση, οι κάτοχοι των οποίων τις διαβίβαζαν έναντι αμοιβής σε δανειστές των εν λόγω προσώπων.

Το Σεπτέμβριο του 1997 ιδρύθηκε από το σύνολο σχεδόν των ελληνικών τραπεζών η διατραπεζική ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Τραπεζικά Συστήματα Πληροφοριών Α.Ε.» και το διακριτικό τίτλο «Τειρεσίας Α.Ε.», στην οποία ανατέθηκε η ανάπτυξη και διαχείριση ενός αξιόπιστου αρχείου δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς. Η «Τειρεσίας Α.Ε.» συστάθηκε αρχικά το 1992 ως μη κερδοσκοπική εταιρεία και από το 1997 λειτουργεί ως ανώνυμη εταιρεία, διατηρώντας αμιγώς τη φιλοσοφία της μη κερδοσκοπικής εταιρείας, αλλά εξασφαλίζοντας παράλληλα τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάπτυξή της. Ο αμιγώς διατραπεζικός

χαρακτήρας της «Τειρεσίας Α.Ε.» διασφαλίζεται από το γεγονός ότι μέτοχοι²⁴ της μπορεί να είναι μόνο πιστωτικά ιδρύματα και θυγατρικές εταιρείες πιστωτικών ιδρυμάτων, που σκοπό έχουν τη χρηματοδοτική μίσθωση ή την πρακτόρευση επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων ή τη διαχείριση για λογαριασμό των μητρικών πιστωτικών ιδρυμάτων προϊόντων καταναλωτικής πίστης και μέσων πληρωμών.²⁵

Η επεξεργασία οικονομικών πληροφοριών από το διατραπεζικό σύστημα «Τειρεσίας» ανάγεται, όπως προαναφέρθηκε, στο πρόσφατο παρελθόν. Έτσι, η «Τειρεσίας Α.Ε.» είναι ένα εκ των σαράντα πέντε Γραφείων Πίστης²⁶ που λειτουργούν στην Ευρώπη. Στο διεθνή χώρο, ωστόσο, τα πρώτα γραφεία παροχής πληροφοριών με ειδίκευση στον χρηματοπιστωτικό τομέα δημιουργήθηκαν ήδη το 1830 στην Αγγλία, ενώ αντίστοιχα στις ΗΠΑ και τη Γαλλία η δημιουργία αντίστοιχων οργανισμών έλαβε χώρα το 1857 και στην Αυστρία και τη Γερμανία το 1860. Στην τελευταία, η οργανωμένη λειτουργία του σχετικού ιδιωτικού φορέα παροχής πληροφοριών, της εταιρείας SCHUFA Holding AG²⁷, αρχίζει το 1927. Σήμερα, η εν λόγω εταιρεία έχει ευρύ πεδίο δραστηριότητας²⁸, παρέχοντας πληροφορίες σε 5.818 επιχειρήσεις, στις οποίες περιλαμβάνονται, εκτός από τραπεζικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα, εταιρείες ασφάλισης, τηλεπικοινωνιακοί παροχείς, ασφαλιστικές εταιρείες, επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, εταιρείες είσπραξης απαιτήσεων και σύλλογοι ιδιοκτητών.

24. Μέτοχοι της «Τειρεσίας Α.Ε.» είναι οι μεγαλύτερες ελληνικές Τράπεζες.

25. Βλ. σχετικά στην ηλεκτρονική διεύθυνση : www.tiresias.gr . Επίσης, Ψυχομάνης, Τραπεζικές δραστηριότητες αμφισβητήσιμης νομιμότητας, 2002, 35 επ΄ Βουτσαρά, Διατραπεζικό Σύστημα Τειρεσίας. Εγγραφή και διαγραφή από τη μαύρη λίστα, Συνήγορος 2002, 60 επ΄ Νούσκαλης, Επεξεργασία προσωπικών δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς, με σκοπό την εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών: Μια κρίσιμη όσο και εύθραυστη ισορροπία, ΠοινΔικ 2003, 800 επ΄ Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου, Ηλεκτρονική επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς από την Τειρεσία ΑΕ (θεσμικό πλαίσιο), ΔελτΕΕΤ 2004, 25 επ΄ Σινανιώτη-Μαρούδη/Φαρσαρώτας, Ηλεκτρονική τραπεζική, 2005, 224 επ΄ Ιγγλεζάκης, Προστασία προσωπικών δεδομένων στο σύστημα πληροφοριών “Τειρεσίας”, 2006, 19 επ΄ Ψυχομάνης, Δίκαιο του τραπεζικού συστήματος (οι τράπεζες και η εποπτεία τους), 2009², 355 επ

26. Διεθνώς χρησιμοποιείται ο όρος credit bureaus.

27. Βλ. περισσότερα στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.schufa.de .

28. Ο αριθμός των προσώπων που είναι καταχωρημένα στις βάσεις δεδομένων της εταιρείας ανέρχεται σε 66 εκατομμύρια, ενώ ο αριθμός των σχετικών πληροφοριών σε 479 εκατομμύρια.

I. Η λειτουργία του συστήματος της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.

Η εταιρεία «Τειρεσίας Α.Ε.» έχει ως σκοπό τη συγκέντρωση, ταξινόμηση και διάθεση στις τράπεζες και σε λοιπούς φορείς του χρηματοπιστωτικού συστήματος οικονομικών πληροφοριών, που αφορούν φυσικά και νομικά πρόσωπα, για την ορθή εκτίμηση εκ μέρους τους αφενός της φερεγγυότητας και αφετέρου της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών τους. Σκοπός²⁹ της επεξεργασίας δεδομένων που πραγματοποιείται στο πλαίσιο του εν λόγω συστήματος είναι η προαγωγή και προστασία του θεσμού της τραπεζικής πίστης, η εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών και συνεπώς η ομαλή λειτουργία της αγοράς, η συμβολή στη μείωση των επισφαλειών με την ελαχιστοποίηση των κινδύνων από τη σύναψη συμβάσεων με αφερέγγυους πελάτες, η πρόληψη και αποτροπή απάτης στις τραπεζικές συναλλαγές και στις συναλλαγές με κάρτες, καθώς και η μείωση του λειτουργικού κόστους των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, που συμβάλλει στη μείωση των επιτοκίων.

Στο πλαίσιο αυτό, η «Τειρεσίας Α.Ε.» εστιάζει στην εξασφάλιση της ορθότητας και αξιοπιστίας των δεδομένων των συστημάτων της, έτσι ώστε αφενός να υπηρετεί την αποστολή της, δηλαδή να συμβάλλει στην προστασία της τραπεζικής πίστης και στην εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών και αφετέρου να εξασφαλίζεται η προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη. Για την επίτευξη της αποστολής της η «Τειρεσίας ΑΕ» στηρίζει τη λειτουργία της, σύμφωνα με τον Κανονισμό Επεξεργασίας Δεδομένων της, σε τέσσερις αρχές που είναι οι εξής : α) η διαφάνεια των κανόνων λειτουργίας της και η απαρέγκλιτη εφαρμογή τους, β) η εξασφάλιση του αδιάβλητου του συστήματος, η πρόσβαση στα οποία ελέγχεται με μηχανισμούς ασφαλείας, γ) ο σεβασμός και η προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη και η παροχή προς αυτόν κάθε δυνατής συνδρομής σχετικά με τα δεδομένα που τον αφορούν και την άσκηση των εκ του νόμου δικαιωμάτων του και δ) η διάθεση στους αποδέκτες πληροφοριών που χαρακτηρίζονται από αντικειμενικότητα και ακρίβεια.

Σημαντικό στοιχείο της λειτουργίας της «Τειρεσίας Α.Ε.» είναι το γεγονός ότι στο αρχείο τήρησης δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς δεν περιλαμβάνονται αξιολογήσεις αυτών, αλλά επαφίεται στους αποδέκτες τους να προβούν σε αξιολόγησή τους, μαζί με τις πληροφορίες που διαθέτουν και σε σχέση με την

²⁹. Για το σκοπό της επεξεργασίας οικονομικών πληροφοριών στο σύστημα της «Τειρεσίας ΑΕ» και τη σχετική διαδικασία βλ. την υπ' αριθμ. 24/2004 απόφαση της Αρχής σε συνδυασμό με την υπ' αριθμ. 25/2004, www.dpa.gr.

εκάστοτε συναλλαγή που πρόκειται να πραγματοποιήσουν.³⁰ Έτσι, η «Τειρεσίας Α.Ε.» δεν προβαίνει σε εκτίμηση, κρίση ή άλλη αξιολόγηση της φερεγγυότητας των συναλλασσομένων με τη μέθοδο του credit scoring³¹, στην εκτίμηση δηλαδή του πιστωτικού κινδύνου σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, όπως συμβαίνει σε άλλες χώρες, όπου οι αντίστοιχοι φορείς (π.χ. SCHUFA) παρέχουν παρόμοιες υπηρεσίες πληροφόρησης. Οι τράπεζες, δηλαδή, χρησιμοποιούν τα στοιχεία της «Τειρεσίας Α.Ε.» συμπληρωματικά, συνεκτιμώντας μια σειρά άλλων δεδομένων, προκειμένου να αξιολογήσουν την πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη και να αποφασίσουν την πραγματοποίηση ή μη τραπεζικής συναλλαγής μαζί του. Ως εκ τούτου, οι συλλεχθείσες πληροφορίες και τα δεδομένα του προαναφερόμενου αρχείου έχουν σαφώς επικουρικό χαρακτήρα και σε καμία περίπτωση δεν υποχρεώνουν τον αποδέκτη τους να πραγματοποιήσει ή να μην πραγματοποιήσει κάποια οικονομική συναλλαγή, με αποτέλεσμα τυχόν εγγεγραμμένοι στη «μαύρη λίστα»³² του Τειρεσία να μην αποκλείονται άνευ ετέρου από τον τραπεζικό δανεισμό.

II. Αρχεία δεδομένων

Σήμερα, η «Τειρεσίας ΑΕ» εξειδικεύεται στη συγκέντρωση και διάθεση πληροφοριών οικονομικής συμπεριφοράς για επιχειρήσεις και ιδιώτες, δεδομένων συγκέντρωσης χορηγήσεων για ιδιώτες και μικρές επιχειρήσεις, καθώς και στοιχείων

30. Στο σημείο αυτό αξίζει να παρατηρηθεί ότι από το 2008 η «Τειρεσίας ΑΕ» έχει θέσει σε εφαρμογή ένα σύστημα βαθμολόγησης συναλλακτικής συμπεριφοράς (behavioral scoring) με βάση τα δεδομένα των αρχείων της «Τειρεσίας ΑΕ», αλλά με προδιαγραφές και παραμέτρους που θέτουν οι τράπεζες. Με το εν λόγω σύστημα η «Τειρεσίας ΑΕ» παρέχει στα πιστωτικά ιδρύματα, εκτός από τη δυνατότητα πρόσβασης στα αρχεία της, και εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης της αναλαμβανόμενης υποχρέωσης. Συγκεκριμένα, παρέχεται ένας βαθμός πιστοληπτικής ικανότητας σε δεδομένη κλίμακα και η πιθανότητα αθέτησης που εκφράζεται ως ποσοστό, τα οποία κάθε τράπεζα στο πλαίσιο αξιολόγησης αίτησης δανείου ή πίστωσης μπορεί να αντλεί και στη συνέχεια να εντάσσει στα δικά της συστήματα αξιολόγησης των αιτημάτων χρηματοδότησης που δέχεται. βλ. *Αρμαμέντος/Σωτηρόπουλος* (2005), 381.

31. *Ιγγλεζάκης*, Το νομικό πλαίσιο του ηλεκτρονικού εμπορίου, 2003, 211 επ

32. Οι «μαύρες λίστες» συνίστανται στη συλλογή και στη διάδοση συγκεκριμένων πληροφοριών σχετικά με συγκεκριμένη ομάδα προσώπων και συντάσσονται βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων ανάλογα με την εκάστοτε «μαύρη λίστα». Οι «μαύρες λίστες», κατά κανόνα, συνεπάγονται επιβλαβή αποτελέσματα για τα άτομα που περιλαμβάνονται σε αυτές και ενδέχεται να επιφέρουν δυσμενείς διακρίσεις εις βάρος μιας ομάδας ανθρώπων εμποδίζοντας την πρόσβασή τους σε συγκεκριμένη υπηρεσία ή ζημιώνοντας την υπόληψή τους. Από τα πιο ευρέως διαδεδομένα είδη «μαύρων λιστών» είναι τα αρχεία οφειλετών ή αρχεία που αποσκοπούν στην πρόληψη της απάτης. βλ. σχετικά Έγγραφο εργασίας σχετικά με τις μαύρες λίστες της 3ης Οκτωβρίου 2002, 11118/02/ΕΛ/τελικό, WP 65.

που συνδράμουν στην αποτροπή απάτης στις τραπεζικές συναλλαγές, τα οποία παρέχει μέσω αξιόπιστων πληροφοριακών συστημάτων. Ειδικότερα, η «Τειρεσίας ΑΕ» έχει αναπτύξει τη λειτουργία μιας σειράς από αρχεία (ή συστήματα) πληροφοριών, τα οποία είναι τα εξής: 1) το Αρχείο Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς³³, 2) το Αρχείο Δεδομένων Συγκέντρωσης Κινδύνων³⁴, 3) το Αρχείο Ταυτοτήτων και Διαβατηρίων και 4) το Αρχείο Καταγγελησίων Συμβάσεων Επιχειρήσεων.

1. Αρχείο δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς

Στο Αρχείο Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς («μαύρη λίστα») καταχωρούνται δεδομένα σχετικά με την αθέτηση συγκεκριμένων οικονομικών υποχρεώσεων. Σκοπός του Αρχείου είναι η συγκέντρωση πληροφοριών για την εκ μέρους των αποδεκτών των δεδομένων εκτίμηση της φερεγγυότητας των ιδιωτών και των επιχειρήσεων. Τέτοιου είδους αρνητικά για τη φερεγγυότητα των υποκειμένων δεδομένα είναι αυτά που αφορούν σε ακάλυπτες (σφραγισμένες) επιταγές, απλήρωτες κατά τη λήξη τους συναλλαγματικές και γραμμάτια σε διαταγή, αιτήσεις πτωχεύσεων, αποφάσεις που απορρίπτουν αιτήσεις πτωχεύσεων λόγω μη επάρκειας περιουσίας του οφειλέτη, κηρυχθείσες πτωχεύσεις, διαταγές πληρωμής, προγράμματα πλειστηριασμών κινητών και ακινήτων, υποθήκες, προσημειώσεις, τροπές προσημειώσεων σε υποθήκες, κατασχέσεις και επιταγές βάσει του ν.δ. της 17.7/13.8.1923, καταγγελίες συμβάσεων καρτών, καταγγελίες συμβάσεων χορηγήσεων καταναλωτικής, στεγαστικής και επιχειρηματικής πίστης, διοικητικές κυρώσεις, αιτήσεις και αποφάσεις συνδιαλλαγής, αιτήσεις δικαστικής ρύθμισης οφειλών, καθώς και αποφάσεις δικαστικής ρύθμισης χρεών.³⁵ Πηγή άντλησης των πληροφοριών αυτών είναι οι τράπεζες, τα δικαστήρια, τα υποθηκοφυλακεία, τα κτηματολογικά γραφεία, το Υπουργείο Οικονομίας, οι εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing), οι εταιρείες παροχής πιστώσεων, οι εταιρείες πρακτορείας

33. Το Αρχείο αυτό διαχωρίζεται σε δύο επιμέρους συστήματα, το Σύστημα Αθέτησης Υποχρεώσεων (ΣΑΥ) και το Σύστημα Υποθηκών και Προσημειώσεων (ΣΥΠ).

34. Ή αλλιώς Σύστημα Συγκέντρωσης Χορηγήσεων (ΣΣΧ).

35. Οι κατηγορίες αυτές επεξεργαζόμενων προσωπικών δεδομένων παρατίθενται αποκλειστικά και συνεπώς δεν επιτρέπεται η επεξεργασία και άλλων κατηγοριών οικονομικών δεδομένων χωρίς σχετική απόφαση της Αρχής. Αλεξανδροπούλου-Αιγυπιάδου, Αρμ 2004, 1383.

επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring) και οι εταιρείες έκδοσης και διαχείρισης καρτών.

Αξιοσημείωτο είναι πως η επεξεργασία των δεδομένων του συγκεκριμένου Αρχείου, από τη συλλογή έως και τη διάθεσή τους στους αποδέκτες, δεν προϋποθέτει³⁶ την προηγούμενη συγκατάθεση των υποκειμένων των δεδομένων σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 109/1999 απόφαση της Αρχής. Συγκεκριμένα, η Αρχή στην εν λόγω απόφαση έκρινε νόμιμη την επεξεργασία δυσμενών οικονομικών δεδομένων από την «Τειρεσίας ΑΕ», με το σκεπτικό ότι η επεξεργασία αυτή είναι απολύτως αναγκαία για την εξυπηρέτηση του σκοπού της ελαχιστοποίησης των κινδύνων από τη σύναψη πιστωτικών συμβάσεων με αφερέγγυα πρόσωπα και ότι η προστασία της εμπορικής πίστης υπερέχει προφανώς σε σύγκριση με τα συμφέροντα των υποκειμένων των δεδομένων³⁷. Συνεπώς, η επεξεργασία επιτρέπεται και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου, εφόσον βέβαια αυτό ενημερωθεί σύμφωνα με το αρ. 11 Ν.2472/1997.

Περαιτέρω, σύμφωνα με τον Κανονισμό Επεξεργασίας Δεδομένων της «Τειρεσίας ΑΕ», η μετά την ένταξη στο ανωτέρω Αρχείο ενός συγκεκριμένου δεδομένου εξέλιξη της οικονομικής πράξης ή διαφοροποίηση της συμπεριφοράς του υποκειμένου δεν επηρεάζει τη διατήρησή του στο σύστημα, αλλά το νέο αυτό γεγονός εντάσσεται ως νέο δεδομένο στο Αρχείο σε άμεση συσχέτιση με το αρχικό δεδομένο, ώστε να συμπληρώνεται η συναφής απεικόνιση³⁸. Επίσης, διαγραφή δεδομένων από το Αρχείο πραγματοποιείται σε συγκεκριμένες μόνο περιπτώσεις³⁹ που προβλέπονται στον Κανονισμό ή αφορούν σε πληροφορίες που δεν ενδιαφέρουν πλέον από την άποψη εξυπηρέτησης των σκοπών του Αρχείου, ενώ διόρθωση δεδομένων πραγματοποιείται εφόσον κατά τρόπο τεκμηριωμένο προκύπτει ότι τα στοιχεία είναι λανθασμένα ή και ελλιπή.

36. Σύμφωνα με το αρ. 5§1 Ν.2472/1997, η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων επιτρέπεται μόνο όταν το υποκείμενο έχει δώσει τη συγκατάθεσή του, πλην των εξαιρούμενων περιπτώσεων της παρ. 2.

37. Αρ.5 § 2 περ. ε Ν.2472/1997.

38. Για παράδειγμα, εάν εντάχθηκε το δεδομένο (πληροφορία) ότι μια επιταγή σφραγίστηκε διότι ήταν ακάλυπτη, αυτό διατηρείται στο σύστημα, έστω κι αν μεταγενέστερα (μετά την παρέλευση της προβλεπόμενης στο νόμο προθεσμίας εμφάνισης της επιταγής προς πληρωμή) ο εκδότης της επιταγής εξόφλησε την εξ αυτής οικονομική του υποχρέωση, με την αντίστοιχη συμπλήρωση του δεδομένου (π.χ. με τη συμπλήρωση της ένδειξης «εξοφλήθηκε» ή «τακτοποιήθηκε»). Και αυτό διότι η σφράγιση της επιταγής έλαβε χώρα και αποτελεί στοιχείο οικονομικής συμπεριφοράς αντικειμενικού χαρακτήρα, η μετάδοση δε του δεδομένου αυτού στους αποδέκτες, από τους οποίους θα αξιολογηθεί, αφού συνεκτιμηθούν από αυτούς και οι λοιπές πληροφορίες που τυχόν διαθέτουν, συμβάλλει στην εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών και την προστασία της εμπορικής πίστης.

39. π.χ. στην περίπτωση συναλλαγματικής για την οποία εκδόθηκε τελεσίδικη δικαστική απόφαση κήρυξης της ανίσχυρης ή ακύρωσής της.

1.1 Αποκλεισμός δεδομένων από την επεξεργασία

Όσον αφορά τις κατηγορίες δεδομένων, των οποίων επιτρέπεται η επεξεργασία και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου τους, αυτές ρυθμίστηκαν τόσο θετικά, με την αποκλειστική απαρίθμησή τους, όσο και αρνητικά, με τον αποκλεισμό κατηγοριών δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς από τη δυνατότητα επεξεργασίας τους.

Συγκεκριμένα κρίθηκε στην υπ' αριθμ. 24/2004 απόφαση της Αρχής ότι απαγορεύεται να υποβάλλονται σε επεξεργασία δεδομένα που αφορούν αγορές και πωλήσεις ακινήτων, ως μη συμβιβαζόμενα με την αρχή της αναλογικότητας, κατά την οποία τα δεδομένα «δεν πρέπει να είναι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτούνται ενόψει του σκοπού της επεξεργασίας»⁴⁰. Η διατήρηση τέτοιων στοιχείων προκαταβολικά για απροσδιόριστο αριθμό προσώπων που δεν τα συνδέει και ίσως δεν θα τα συνδέσει ποτέ καμία σχέση με τις τράπεζες υπερακοντίζει τους σκοπούς του αρχείου, που είναι η προστασία του τραπεζικού συστήματος από αφερέγγυους πελάτες. Η επέμβαση στην ιδιωτική σφαίρα όλων αυτών των προσώπων θεωρήθηκε ως εντονότερη επιβάρυνση των συμφερόντων τους από ό,τι η επιβάρυνση μιας τράπεζας να φροντίζει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, πριν π.χ. συνάψει μια πιστωτική σύμβαση με ένα πελάτη της, να ενημερώνεται για την ακίνητη περιουσία του, αν αποδίδει σημασία σ' αυτό και πέρα από τυχόν άλλες εξασφαλίσεις που του ζητεί. Ακόμα, επισημαίνεται ότι το γεγονός ότι τα δεδομένα αυτά προέρχονται από γενικά προσιτές πηγές δεν σημαίνει ότι δεν είναι προσωπικά δεδομένα, υποκείμενα στο καθεστώς του Ν.2472/1997.

Εξάλλου, η υποκατάσταση ενός ιδιωτικού αρχείου, όπως εδώ αυτού της «Τειρεσίας ΑΕ», στη θέση ενός δημόσιου αρχείου⁴¹ ή άλλου αρχείου εξυπηρετούντος ευρύτερους σκοπούς, κρίθηκε ότι είναι αντίθετη με την αρχή της προσφορότητας της επεξεργασίας για την εξυπηρέτηση του επιδιωκόμενου σκοπού. Η διαφάνεια ως προς την ακίνητη περιουσία των πολιτών είναι ένας σκοπός που θα μπορούσε να ενδιαφέρει το δημόσιο, π.χ. για φορολογικούς λόγους, και όχι, άνευ ετέρου, επιμέρους ιδιωτικούς φορείς. Αντίθετα, η προκαταβολική συλλογή αρνητικών για τη φερεγγυότητα των υποκειμένων στοιχείων μπορεί να θεωρηθεί ότι ανταποκρίνεται στο παραπάνω αίτημα της προσφορότητας.

40. Αρ. 4§1 β Ν.2472/1997.

41. Όπως π.χ. των βιβλίων υποθηκών και μεταγραφών.

Περαιτέρω, στα δεδομένα που υπόκεινται σε επεξεργασία δεν περιλαμβάνονται, επίσης, ευαίσθητα δεδομένα⁴², για τα οποία προβλέπεται αυξημένη προστασία από το Ν.2472/1997. Έτσι, δεν καταχωρείται το γεγονός ότι κάποιος τελεί σε δικαστική συμπαράσταση, όπως ούτε και πληροφορίες σχετικά με ποινικές καταδίκες και παραβάσεις⁴³. Τέλος, η Αρχή έκρινε κατ' εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας πως δυσμενή οικονομικά δεδομένα που αφορούν ασήμαντες παραβάσεις για οφειλόμενα μικροποσά δεν πρέπει καν να συλλέγονται.

1.2 Χρόνος διατήρησης των τηρούμενων οικονομικών δεδομένων

Ο χρόνος διατήρησης των δεδομένων στο αρχείο της «Τειρεσίας ΑΕ» εξαρτάται από τη βαρύτητά τους και ορίστηκε ανά κατηγορία δεδομένων είτε ευθέως είτε έμμεσα με τη ρύθμιση του χρόνου διαγραφής των δεδομένων. Ειδικότερα, η Αρχή εξέδωσε την υπ' αριθμ. 523/1999 απόφαση, η οποία τροποποιήθηκε εν μέρει από την υπ' αριθμ. 25/2004, όπου αναφέρονται αναλυτικά οι δυνατότητες διαγραφής των δεδομένων.

Ως ανώτατο χρονικό όριο για τη διατήρηση δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς καθορίστηκαν⁴⁴ τα εξής χρονικά διαστήματα: α) όσον αφορά απλήρωτες επιταγές επί του σώματος των οποίων έχει βεβαιωθεί εμπρόθεσμα από την πληρώτρια τράπεζα η αδυναμία πληρωμής, ανεξόφλητες κατά τη λήξη τους συναλλαγματικές και γραμμάτια εις διαταγήν και καταγγελίες συμβάσεων δανείων και πιστώσεων, δύο έτη, β) διαταγές πληρωμής, τρία έτη, γ) κατασχέσεις και επιταγές προς πληρωμή του ν.δ. της 17.7/13.8.1923, περιλήψεις εκθέσεων κατάσχεσης, προγράμματα πλειστηριασμών και διοικητικές κυρώσεις του Υπουργείου Οικονομικών, τέσσερα έτη.

Περαιτέρω, οι αιτήσεις πτωχεύσεων διαγράφονται είτε με την καταχώρηση της απόφασης για κήρυξη της πτώχευσης είτε, εφόσον ματαιωθεί η σχετική μ' αυτές συζήτηση, μετά δωδεκάμηνο από την ημερομηνία της ματαιωθείσας συζήτησης, σε

42. Αρ. 7 Ν. 2472/1997.

43. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο εξωτερικό λειτουργούν βάσεις δεδομένων με πληροφορίες για παραβάσεις ή ποινικές καταδίκες από επιχειρήσεις (π.χ. εταιρείες ενοικίασης αυτοκινήτων) που αποβλέπουν στην «στοχοποίηση» ανεπιθύμητων πελατών. Ωστόσο, σύμφωνα με το αρ. 8 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ η επεξεργασία δεδομένων σχετικών με ποινικές παραβάσεις ή ποινικές καταδίκες, επιτρέπεται μόνο υπό τον έλεγχο της δημόσιας αρχής, εκτός εάν τα κράτη μέλη επιτρέπουν παρεκκλίσεις με επαρκείς και ειδικές εγγυήσεις ώστε να μην θίγονται τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών. βλ. σχετικά Έγγραφο εργασίας σχετικά με τις μαύρες λίστες της 3ης Οκτωβρίου 2002, 11118/02/ΕΛ/τελικό, WP 65.

44. Αρ. 40 Ν.2359/2004, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει με το αρ. 4 Ν.3816/2010.

κάθε δε περίπτωση διαγράφονται στο μήνα εντός του οποίου συμπληρώνονται πέντε έτη από την ημερομηνία κατάθεσης στο αρμόδιο δικαστήριο. Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης πτώχευσης λόγω μη επάρκειας της περιουσίας του οφειλέτη, διαγράφεται η πληροφορία για την αίτηση πτώχευσης αλλά καταχωρίζεται η σχετική πληροφορία, η οποία διατηρείται για δέκα έτη. Οι πληροφορίες για κηρυχθείσες πτωχεύσεις διαγράφονται από το αρχείο μετά την πάροδο δέκα ετών, εφόσον οι εργασίες τους δεν συνεχίζονται και σε κάθε περίπτωση μετά την πάροδο δεκαπέντε ετών από την κήρυξή τους⁴⁵. Οι αιτήσεις συνδιαλλαγής⁴⁶ διαγράφονται από το αρχείο μετά την πάροδο πέντε ετών από την ημερομηνία κατάθεσής τους στο αρμόδιο δικαστήριο. Σε περίπτωση που εκδοθεί απόφαση επικύρωσης συμφωνίας, τόσο η αίτηση όσο και η επικύρωση διατηρούνται στο αρχείο για χρονικό διάστημα πέντε ετών από τη λήξη της διάρκειας ισχύος της συμφωνίας, ενώ σε περίπτωση απόρριψης της επικύρωσης της συμφωνίας ή κήρυξης της λύσης της για πέντε χρόνια από την ημερομηνία δημοσίευσης της σχετικής απόφασης.

Όσον αφορά τις αιτήσεις δικαστικής ρύθμισης οφειλών, εφόσον επέλθει δικαστικός συμβιβασμός, διατηρούνται στο αρχείο για χρονικό διάστημα τριών ετών από την εξόφληση των σχετικών οφειλών. Ωστόσο, αν οι παραπάνω αιτήσεις δεν καταλήξουν σε συμβιβασμό, διαγράφονται από το αρχείο τρία έτη μετά την υποβολή τους.⁴⁷ Σε περίπτωση παραίτησης του αιτούντος η σχετική με την αίτηση πληροφορία διαγράφεται από το αρχείο ένα έτος μετά την υποβολή της αίτησης. Οι αποφάσεις δικαστικής ρύθμισης χρεών διατηρούνται για τρία χρόνια από την επέλευση της απαλλαγής από τα χρέη⁴⁸, ενώ για το ίδιο χρονικό διάστημα διατηρούνται και οι αποφάσεις για την πλήρη απαλλαγή του οφειλέτη⁴⁹. Τέλος, οι πληροφορίες για

45. Αξίζει να σημειωθεί ότι μέχρι πρότινος τα δεδομένα που αφορούσαν σε κηρυχθείσες πτωχεύσεις διατηρούνταν χωρίς χρονικό περιορισμό, με το σκεπτικό ότι η πτώχευση αποτελεί διαπίστωση μόνιμης αδυναμίας εκπλήρωσης των οικονομικών υποχρεώσεων της επιχείρησης ή του ιδιώτη και από την άποψη αυτή αποτελεί κατ' αντικειμενική κρίση χρήσιμη πληροφορία ακόμη και μετά το πέρας των εργασιών της πτώχευσης. Η εσαεί διατήρηση πληροφοριών για κηρυχθείσες πτωχεύσεις έχει κριθεί ορθώς από τη θεωρία ως ανεπιεικής. βλ. *Ιγγλεζάκης* (2006), 48.

46. Αρ. 99 Ν.3588/2007.

47. Βλ. σχετικά την υπ' αριθμ.50/2011 απόφαση της Αρχής, www.dpa.gr, για τη νομιμότητα τήρησης από την «Τειρεσίας Α.Ε.» στοιχείων αιτήσεων εξωδικαστικού συμβιβασμού του Ν.3869/2010. Με την εν λόγω απόφαση κρίθηκε ότι τα σχετικά με την υποβολή αίτησης εξωδικαστικού συμβιβασμού, κατά το αρ.2 Ν.3869/2010, δεδομένα οφειλετών νομίμως συλλέγονται από την «Τειρεσίας Α.Ε.» χωρίς τη συγκατάθεσή τους βάσει του αρ.5 § 2 περ. β Ν.2472/1997, προκειμένου να καταχωρηθούν στο Αρχείο Δεδομένων Συγκέντρωσης Κινδύνων («λευκή λίστα») και όχι στο Αρχείο Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς («μαύρη λίστα»).

48. Αρ.1 α και 11 Ν.3869/2010.

49. Αρ.5 και 8 Ν.3869/2010.

υποθήκες και προσημειώσεις υποθηκών διαγράφονται από το αρχείο όταν εξαλειφθούν.

Γενικότερα, οι πληροφορίες διαγράφονται από το αρχείο εφόσον έχει εξοφληθεί η οφειλή στο σύνολό της και έχει παρέλθει το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα για όλα τα δεδομένα της συγκεκριμένης κατηγορίας και σε κάθε περίπτωση μετά την παρέλευση δέκα ετών.⁵⁰ Κατ' εξαίρεση, δεν διαγράφονται κατά τα ανωτέρω οι πληροφορίες που αφορούν σε διοικητικές κυρώσεις του Υπουργείου Οικονομικών που δεν έχουν αρθεί.

2. Αρχείο δεδομένων συγκέντρωσης κινδύνων

Ένα ακόμα αρχείο, το οποίο δημιούργησε η «Τειρεσίας ΑΕ», είναι το Αρχείο Δεδομένων Συγκέντρωσης Κινδύνων («λευκή λίστα»)⁵¹, στο οποίο καταχωρούνται δεδομένα που αφορούν σε ενήμερες οφειλές και οφειλές σε καθυστέρηση προερχόμενες από πάσης φύσεως δάνεια και πιστωτικές κάρτες που έχουν χορηγηθεί σε ιδιώτες και επιχειρήσεις. Τα δεδομένα αυτά διαβιβάζονται στην «Τειρεσία ΑΕ» με ηλεκτρονικά μέσα από τους φορείς, δηλαδή τα πιστωτικά ιδρύματα, τις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης, τις εταιρείες παροχής πιστώσεων, τις εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και τις εταιρείες έκδοσης και διαχείρισης καρτών, οι οποίοι χορήγησαν τα σχετικά δάνεια και τις κάρτες, και διατηρούνται στο Αρχείο για πέντε χρόνια από την τελευταία μηνιαία ενημέρωσή τους από τους φορείς.

Σκοπός του Αρχείου αυτού είναι η παροχή πληροφόρησης για την εκ μέρους των αποδεκτών των δεδομένων εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών τους, δηλαδή της ικανότητάς τους να αναλάβουν πρόσθετες υποχρεώσεις με μειωμένο κίνδυνο αθέτησης. Προς τούτο, στο Αρχείο καταχωρούνται δεδομένα για

⁵⁰. Βλ. σχετικά την υπ' αριθμ.64/2005 απόφαση της Αρχής, ΕπισκεΔ 2005, 1105 επ, με σημ. *Ι.Ιγγλεζάκη*, 1108 επ, στην οποία αναφέρεται ότι για να γίνει διαγραφή των δυσμενών δεδομένων από το αρχείο μεταδιδόμενων πληροφοριών της «Τειρεσίας Α.Ε.» θα πρέπει να έχει παρέλθει ο καθορισμένος από την υπ' αριθμ. 25/2004 απόφαση της Αρχής χρόνος και να υπάρχει αποδεδειγμένη εξόφληση των αντίστοιχων οικονομικών υποχρεώσεων.

⁵¹. Με τον όρο «λευκή λίστα» αναφερόμαστε στην περίπτωση των αρχείων που περιέχουν θετικό απολογισμό των πληρωμών ενός ατόμου, η ενσωμάτωση δε των στοιχείων αυτών σε κοινά αρχεία πρέπει να προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία ή να βασίζεται στην ελεύθερη, ανεπιφύλακτη και ειδική συγκατάθεση του ενδιαφερομένου που έχει ενημερωθεί σχετικά. βλ. σχετικά Έγγραφο εργασίας σχετικά με τις μαύρες λίστες της 3ης Οκτωβρίου 2002, 11118/02/ΕΛ/τελικό, WP 65.

το ύψος των δανείων ή πιστώσεων που έχουν χορηγηθεί, το οφειλόμενο υπόλοιπο, τις τυχόν σε καθυστέρηση δόσεις κλπ., από τα οποία διαμορφώνεται πλήρης εικόνα του συνόλου των σχετικών υποχρεώσεων σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Με τον τρόπο αυτό, οι τράπεζες και οι λοιποί αποδέκτες ενημερώνονται για το αν οι πελάτες τους έχουν δανειοδοτηθεί από περισσότερες τράπεζες ταυτόχρονα, φαινόμενο ιδιαίτερα σύνθητες στις μέρες μας που συντελεί στην υπερχρέωση των δανειοληπτών και στη δημιουργία κινδύνων για το πιστωτικό σύστημα, και είναι σε θέση να αποφεύγουν τη χορήγηση πιστώσεων σε όσους είναι υπερχρεωμένοι. Μέσω, λοιπόν, της αξιοποίησης των δεδομένων του εν λόγω Αρχείου επέρχεται περιορισμός των επισφαλειών, ενώ ταυτόχρονα τίθενται στέρεες βάσεις για την υλοποίηση της αρχής του υπεύθυνου δανεισμού και την αποφυγή της υπερχρέωσης.

Ωστόσο, σε αντίθεση με τα ισχύοντα για την επεξεργασία δεδομένων του αρχείου δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς, στην περίπτωση του αρχείου συγκέντρωσης κινδύνων η Αρχή έκρινε πως η επεξεργασία είναι νόμιμη μόνο εφόσον υπάρχει η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων, η οποία μπορεί να ανακληθεί ανά πάσα στιγμή και να οδηγήσει στη διαγραφή των στοιχείων. Συγκεκριμένα, η Αρχή αναφέρει στην υπ' αριθμ. 86/2002 απόφασή της ότι τα δεδομένα αυτά δεν έχουν αρνητικό χαρακτήρα και ότι οι οφειλές σε καθυστέρηση δεν αποτελούν οφειλές βεβαιωμένες και απαιτητές, όπως στην περίπτωση καταγγελίας συμβάσεων δανείων και καρτών. Συνεπώς, η επεξεργασία τους ούτε απολύτως αναγκαία είναι για την προστασία της εμπορικής πίστης, αφού η αφερεγγυότητα είναι ενδεχόμενη και όχι δεδομένη, ούτε ανάλογη και πρόσφορη σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό. Επιπλέον, στην ανωτέρω απόφαση προβάλλεται και το επικουρικό επιχείρημα ότι από τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές Αρχές σχετικά με το θέμα, διαπιστώθηκε ότι σε καμία χώρα δεν γίνεται συλλογή και επεξεργασία δεδομένων που αφορούν νόμιμη οικονομική συμπεριφορά, όπως η λήψη δανείου, χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου.

3. Αρχείο ταυτοτήτων και διαβατηρίων

Επίσης, η «Τειρεσίας ΑΕ» έχει ιδρύσει Αρχείο Ταυτοτήτων και Διαβατηρίων⁵², στο οποίο καταχωρούνται δηλώσεις πολιτών (είτε απευθείας προς την «Τειρεσίας

52. Βλ. σχετικά την υπ' αριθμ. 523/1999 απόφαση της Αρχής, www.dpa.gr, με την οποία κρίθηκε σύννομη η δημιουργία του εν λόγω αρχείου.

ΑΕ» είτε μέσω τραπεζών με σχετική αίτηση ενημέρωσης της «Τειρεσίας ΑΕ» είτε μέσω του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη) περί της απώλειας ή της κλοπής της ταυτότητας ή του διαβατηρίου τους, το οποίο έχει επικουρικό χαρακτήρα. Σκοπός της τήρησης του Αρχείου αυτού είναι να παρέχεται η δυνατότητα ενημέρωσης του ευρύτερου τραπεζικού χώρου με στόχο την προστασία των συναλλαγών και των φυσικών προσώπων από τυχόν παράνομες σε βάρος τους ενέργειες με τη χρήση των απολεσθέντων ταυτοτήτων ή διαβατηρίων. Για το σκοπό αυτό, τα δεδομένα του Αρχείου αυτού τηρούνται χωρίς χρονικό περιορισμό, εφόσον η σχετική δήλωση απώλειας ή κλοπής δεν ανακληθεί.

Σημαντική εν προκειμένω είναι η υπ' αριθμ. 11/2006 απόφαση της Αρχής, η οποία αναγνωρίζοντας την ύπαρξη υπέρτερου εννόμου συμφέροντος της «Τειρεσίας ΑΕ», το οποίο έγκειται στην προστασία των συναλλασσομένων και την καταπολέμηση της τραπεζικής απάτης, ενέκρινε το σχετικό αίτημά της για τη δημιουργία του προαναφερόμενου αρχείου, καθώς και για τη διαβίβαση σχετικών στοιχείων από το αρχείο του Τμήματος Ταυτοτήτων και Αρχείων της Διεύθυνσης Κρατικής Ασφάλειας της ΕΛ.ΑΣ. Ειδικότερα, στο σκεπτικό της ως άνω απόφασης αναφέρεται ότι στο εν λόγω αρχείο της «Τειρεσίας ΑΕ» θα τηρείται μόνο ο αριθμός ταυτότητας ή διαβατηρίου και η ημερομηνία της κλοπής ή απώλειας, ενώ δεν θα τηρούνται τα ονοματεπώνυμα των κατόχων των εγγράφων, καθώς και ότι πρόσβαση στο σ' αυτό θα έχουν μόνο οι τράπεζες που έχουν δικαίωμα πρόσβασης στα αρχεία της «Τειρεσίας ΑΕ».

4. Αρχείο καταγγελλθεισών συμβάσεων επιχειρήσεων

Εκτός από τα προαναφερόμενα αρχεία, η «Τειρεσίας ΑΕ» έχει πρόσφατα δημιουργήσει και το Αρχείο Καταγγελλθεισών Συμβάσεων Επιχειρήσεων. Πρόκειται για αρχείο επιχειρήσεων των οποίων οι συμβάσεις για αποδοχή καρτών έχουν καταγγελλθεί, δηλαδή των συμβάσεων που καταρτίζονται μεταξύ τραπεζών και επιχειρήσεων που πωλούν προϊόντα ή παρέχουν υπηρεσίες και οι οποίες αποδέχονται πιστωτικές κάρτες για την εξόφληση μέσω αυτών του αντιτίμου. Ειδικότερα, τα δεδομένα που συλλέγονται αφορούν επιχειρήσεις που αποδέχονται κάρτες των οποίων η σχετική σύμβαση με την τράπεζα έχει καταγγελλθεί για

ορισμένους λόγους⁵³, ενώ δεν καταγράφεται καμία πληροφορία που αφορά στις κάρτες, στις αγορές μέσω καρτών (π.χ. είδος προϊόντος, τιμή κλπ.) ή στους κατόχους τους.

Σκοπός τήρησης του εν λόγω αρχείου είναι ο περιορισμός της απάτης και ειδικότερα η ενίσχυση της πίστης και η εξυγίανση των συναλλαγών μέσω της παροχής της δυνατότητας στους αποδέκτες του να αξιολογούν τους κινδύνους που απορρέουν από τη σύναψη σύμβασης για αποδοχή καρτών με συγκεκριμένες επιχειρήσεις. Επιπλέον, όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται στο σκεπτικό της υπ' αριθμ. 6/2006 απόφασης της Αρχής, με την οποία κρίθηκε νόμιμη η δημιουργία και λειτουργία του αρχείου, σκοπός του αρχείου αυτού είναι και η ενίσχυση της ασφαλούς διακίνησης των καρτών και της χρήσης αυτών ως μέσων πληρωμής δια μέσου της πρόληψης και της καταστολής της αθέμιτης χρήσης τους από επιχειρήσεις που τις αποδέχονται ως μέσο πληρωμής. Συνεπώς, η Αρχή έκρινε στην ανωτέρω απόφαση ότι η επεξεργασία αυτή εμπίπτει στην εξαίρεση του αρ. 5 § 2 περ. ε Ν.2472/1997 και ως εκ τούτου μπορεί να γίνει και χωρίς τη συγκατάθεση των υποκειμένων, ως απολύτως αναγκαία για την εξυπηρέτηση του ως άνω έννομου συμφέροντος, το οποίο υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων των υποκειμένων, τα οποία άλλωστε επιδεικνύουν αντισυμβατική συμπεριφορά.

III. Περιεχόμενο και τρόπος ενημέρωσης του υποκειμένου για την επεξεργασία των οικονομικών του δεδομένων

Η σύννομη επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων προϋποθέτει ότι το υποκείμενο της επεξεργασίας είναι σε θέση να πληροφορείται την τέλεση της επεξεργασίας και να ενημερώνεται σχετικά με τις συνθήκες συλλογής των δεδομένων.⁵⁴ Η ενημέρωση του υποκειμένου για την επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων αποτελεί υποχρέωση του υπεύθυνου επεξεργασίας και του τυχόν αποδέκτη τους, αλλά ταυτόχρονα και δικαίωμα του υποκειμένου, που συνιστά ειδικότερη έκφραση του δικαιώματος της πληροφοριακής του αυτοδιάθεσης.

⁵³. Π.χ. αποδοχή καρτών που έχουν δηλωθεί ως απωλεσθείσες, εικονικές συναλλαγές, αυτοχρηματοδότηση κλπ.

⁵⁴. Τουντόπουλος, Το δικαίωμα ενημέρωσης του υποκειμένου των δεδομένων, ΔΕΕ 1999, 576

Παράλληλα, αποτελεί και ουσιαστική προϋπόθεση της άσκησης των δικαιωμάτων πρόσβασης και αντίρρησης που καθιερώνουν τα αρ. 12 και 13 Ν.2472/1997.⁵⁵

Σύμφωνα με το αρ. 11 Ν.2472/1997, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει, και μάλιστα κατά το πρώιμο στάδιο της συλλογής⁵⁶ των δεδομένων, να ενημερώνει το υποκείμενο με τρόπο πρόσφορο και σαφή για τα εξής τουλάχιστον στοιχεία: α) την ταυτότητά του και την ταυτότητα του τυχόν εκπροσώπου του, β) το σκοπό της επεξεργασίας, γ) τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων και δ) την ύπαρξη του δικαιώματος πρόσβασης.⁵⁷ Εάν για τη συλλογή των δεδομένων ο υπεύθυνος επεξεργασίας ζητεί τη συνδρομή⁵⁸ του υποκειμένου, οφείλει να το ενημερώνει ειδικώς και εγγράφως για τα προαναφερόμενα στοιχεία, καθώς και για τα δικαιώματα ενημέρωσης και αντίρρησης που διαθέτει. Με την ενημέρωση αυτή ο υπεύθυνος επεξεργασίας γνωστοποιεί, επίσης, στο υποκείμενο εάν υποχρεούται ή όχι να παράσχει τη συνδρομή του, με βάση ποιες διατάξεις, καθώς και για τις τυχόν συνέπειες της άρνησής του. Απαλλαγή από την υποχρέωση ενημέρωσης παρέχεται από την Αρχή σε εξαιρετικές περιστάσεις, και συγκεκριμένα για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για τη διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων, ενώ δεν υφίσταται υποχρέωση ενημέρωσης όταν η συλλογή γίνεται αποκλειστικά για δημοσιογραφικούς σκοπούς και αφορά δημόσια πρόσωπα.

Περαιτέρω, ως προς το χρόνο ενημέρωσης του υποκειμένου για την επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων γίνεται διάκριση ανάμεσα στην περίπτωση που η συλλογή γίνεται απευθείας από το υποκείμενο, δηλαδή με τη συνδρομή του, και στην περίπτωση που η συλλογή γίνεται από τρίτο. Έτσι, όταν τα δεδομένα συλλέγονται απευθείας από το υποκείμενο, η ενημέρωση γίνεται

55. Το δικαίωμα ενημέρωσης, όπως και τα υπόλοιπα δικαιώματα, αποτελεί κατά την εισηγητική έκθεση του Ν.2472/1997 θεσμική εγγύηση προκειμένου να εξασφαλίζεται ο πληρέστερος έλεγχος, η διαφάνεια και το σύννομο της επεξεργασίας που πραγματοποιείται.

56. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να ενημερώσει το υποκείμενο των δεδομένων σε κάθε συλλογή δεδομένων. Σε αντίθεση με το γερμανικό νόμο, που περιορίζει το δικαίωμα ενημέρωσης στην πρώτη αποθήκευση, η κοινοτική οδηγία και ο ελληνικός νόμος περί προστασίας των δεδομένων κατοχυρώνουν το δικαίωμα ενημέρωσης για κάθε συλλογή δεδομένων.

57. Η ενημέρωση του υποκειμένου για τα βασικά στοιχεία της επεξεργασίας αποτελεί επιταγή της καλής πίστης. Η εισηγητική έκθεση της Οδηγίας 96/46/EK αναφέρει χαρακτηριστικά (αιτ.σκ 38) ότι η σύμφωνη με την καλή πίστη επεξεργασία των δεδομένων προϋποθέτει ότι τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται είναι σε θέση να πληροφορούνται την ύπαρξη της επεξεργασίας και, εφόσον τα δεδομένα συλλέγονται από αυτά, να έχουν πραγματική και ολοκληρωμένη ενημέρωση σχετικά με τις συνθήκες της συλλογής.

58. Η συνδρομή του υποκειμένου δεν πρέπει να συγχέεται με τη συγκατάθεση, η οποία συνήθως έπεται της ενημέρωσης και αποτελεί ελεύθερη, ρητή και ειδική βούληση του υποκειμένου που εκφράζεται με τρόπο σαφή και εν πλήρει επιγνώσει και με την οποία δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας δεδομένα που το αφορούν.

ταυτόχρονα με τη συλλογή, ενώ όταν συλλέγονται από άλλες πηγές η ενημέρωση γίνεται αμελλητί και πάντως πριν από οποιαδήποτε περαιτέρω χρησιμοποίηση ή επεξεργασία των δεδομένων μετά την καταχώρηση⁵⁹.

Όσον αφορά τον τρόπο ενημέρωσης του υποκειμένου, γίνεται και πάλι διάκριση μεταξύ της περίπτωσης που το υποκείμενο συνδράμει στη συλλογή και στην περίπτωση που δεν παρέχει τη συνδρομή του. Στην πρώτη περίπτωση η ενημέρωση γίνεται εγγράφως, ενώ στη δεύτερη με τον πιο πρόσφορο τρόπο⁶⁰, ώστε να εξασφαλίζεται η όσο το δυνατόν απρόσκοπτη και επαρκής πληροφόρηση του υποκειμένου. Παράλληλα, στις τελικές και μεταβατικές διατάξεις του Ν.2472/1997 (αρ.24 § 3) προβλέπεται ως δυνατότητα και η ενημέρωση δια του τύπου, εφόσον αφορά μεγάλο αριθμό υποκειμένων και μόνο για αρχεία που λειτουργούν και επεξεργασίες που εκτελούνται κατά την έναρξη ισχύος του Ν.2472/1997 και μέσα σε έξι μήνες από την έναρξη λειτουργίας της Αρχής. Ωστόσο, η Αρχή εξέδωσε σχετικά τις υπ' αριθμ.1/1999 και 408/1998 αποφάσεις της, με τις οποίες επεξέτεινε την κανονιστική ισχύ της παραπάνω μεταβατικής διάταξης, καθιστώντας γενικό κανόνα τη δυνατότητα ενημέρωσης δια του τύπου όταν η ενημέρωση αφορά μεγάλο αριθμό υποκειμένων, τον οποίο καθόρισε ως ίσο ή υπέρτερο των χιλίων.⁶¹ Μάλιστα με απόφαση της Αρχής⁶², την οποία υιοθετεί και η νομολογία⁶³, ορίσθηκε ότι η παραπάνω μεταβατική διάταξη αποτυπώνει ευρύτερο και πάγιο νομοθετικό πνεύμα, έτσι ώστε όταν πρόκειται για μεγάλο αριθμό υποκειμένων να αρκεί η ενημέρωση δια του τύπου.⁶⁴ Τον τρόπο αυτό ενημέρωσης των υποκειμένων έχει επιλέξει και η

59. Αρ. 11 § 3 Ν.2472/1997.

60. Ενδεικτικά, η ενημέρωση μπορεί να γίνει: α) Με ανάρτηση ευδιάκριτης προειδοποιητικής πινακίδας στο χώρο συναλλαγής, β) Με διάθεση έντυπου υλικού, γ) Με αναγραφή σε λογαριασμούς, τιμολόγια ή άλλα παραστατικά, εφόσον προϋπάρχει συναλλακτική σχέση, δ) Με ευδιάκριτη επισημείωση στο ερωτηματολόγιο, έντυπο αιτήσεως, δελτίο παροχής πληροφοριών κλπ., εφόσον το υποκείμενο καλείται να το συμπληρώσει, ε) Με ειδική, σαφή και ευδιάκριτη επισήμανση στην αρχική σελίδα της ιστοσελίδας (website), εφόσον η συλλογή γίνεται μέσω του διαδικτύου (internet). βλ. σχετικά υπ' αριθμ. 1/1999 Κανονιστική Πράξη της Αρχής.

61. Υποστηρίζεται σχετικά ότι η Αρχή με τις παραπάνω αποφάσεις της υπερέβη την εξουσιοδότηση που της παρεχόταν από το αρ. 24§3 Ν.2472/1997, εξουσιοδότηση που αφορούσε τη δυνατότητα να ρυθμίσει τις λεπτομέρειες σχετικά με την ενημέρωση δια του τύπου στην περίπτωση των αρχείων που λειτουργούσαν και των επεξεργασιών που εκτελούνταν κατά την έναρξη ισχύος του Ν.2472/1997, και κατέστησε γενικό κανόνα εφαρμογής τον τρόπο αυτό ενημέρωσης. Βλ. σχετικά *Ιγγλεζάκης* (2006), 54.

62. Βλ. σχετικά τις υπ' αριθμ. 109/1999 και 24/2004 αποφάσεις της Αρχής, www.dpa.gr.

63. ΜΠρΘεσ 2950/2002, ΝοΒ 2002, 713· ΕφΑθ 3833/2003, ΕλλΔνη 2004, 1113.

64. Βλ. αντίθετα *Νούσκαλης*, ΠοινΔνη 2003, 802, όπου υποστηρίζεται ότι με την καθιέρωση μαζικής και όχι ατομικής ενημέρωσης τίθεται θέμα περιορισμού του ατομικού δικαιώματος της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης.

«Τειρεσίας Α.Ε.», προβαίνοντας σε καταχώρηση στον Τύπο ανακοίνωσης για τη λειτουργία του αρχείου, την οποία επαναλαμβάνει τακτικά.

IV. Οι αποδέκτες των οικονομικών δεδομένων του συστήματος της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.

Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα που ρυθμίστηκε με αποφάσεις της Αρχής ήταν σε ποιους επιτρέπεται να διαβιβάζονται τα παραπάνω οικονομικά δεδομένα, ποιοι δηλαδή νομιμοποιούνται ως αποδέκτες⁶⁵ της σχετικής πληροφόρησης που παρέχει η «Τειρεσίας Α.Ε.». Η διαβίβαση προσωπικών δεδομένων αποτελεί μορφή επεξεργασίας τους είτε πρόκειται για απλή διαβίβαση είτε για διαβίβαση με τη μορφή διασύνδεσης⁶⁶ αρχείων. Έτσι, αρχικά κρίθηκε⁶⁷ ότι αποδέκτες των δεδομένων, σύμφωνα με το σκοπό της επεξεργασίας, δικαιολογείται να είναι μόνο οι τράπεζες, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι εταιρείες έκδοσης και διαχείρισης μέσων πληρωμών, καθώς και οι φορείς του δημόσιου τομέα, όχι τρίτοι μετέχοντες στις οικονομικές συναλλαγές και ακόμη λιγότερο μη μετέχοντες. Στον κατάλογο αυτό προστέθηκαν, με μεταγενέστερη απόφαση της Αρχής, οι εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring) και οι εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing)⁶⁸, αλλά και νομικά πρόσωπα που παρέχουν πίστη και ελέγχονται από την Τράπεζα της Ελλάδος ή από άλλες κεντρικές τράπεζες κατά τους όρους της 2^{ης} Τραπεζικής Οδηγίας⁶⁹ και του Ν.3601/2007. Συνεπώς, μόνο οι παραπάνω αποδέκτες προσωπικών δεδομένων έχουν το δικαίωμα χρησιμοποίησής τους, ενώ η περαιτέρω επεξεργασία τους (π.χ. διαβίβαση σε τρίτους) είναι απαγορευτική⁷⁰, εκτός αν

65. Σύμφωνα με το αρ. 2 περ. ι Ν.2472/1997, ως αποδέκτης ορίζεται το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός, στον οποίο ανακοινώνονται ή μεταδίδονται τα δεδομένα, ανεξαρτήτως αν πρόκειται για τρίτο ή όχι.

66. Σύμφωνα με το αρ. 2 περ. στ Ν.2472/1997, η διασύνδεση αποτελεί ειδική μορφή επεξεργασίας που συνίσταται στη δυνατότητα συσχέτισης των δεδομένων ενός αρχείου με δεδομένα αρχείου ή αρχείων που τηρούνται από άλλον ή άλλους υπεύθυνους επεξεργασίας ή που τηρούνται από τον ίδιο υπεύθυνο επεξεργασίας για άλλο σκοπό. Βλ. σχετικά *Τουντόπουλος*, Η διασύνδεση αρχείων στο Ν.2472/1997, ΝοΒ 1999, 1242 επ.

67. Βλ. υπ' αριθμ. 109/1999 απόφαση της Αρχής, www.dpa.gr.

68. Βλ. υπ' αριθμ. 523/1999 απόφαση της Αρχής, www.dpa.gr.

69. Πρόκειται για την Οδηγία 2006/48/ΕΚ της 14^{ης} Ιουνίου 2006, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων, ΕΕ 30.6.2006, L. 177/1, η οποία ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με το Ν.3601/2007.

70. Βλ. σχετικά την υπ' αριθμ.71/2001 απόφαση της Αρχής, www.dpa.gr, σύμφωνα με την οποία οι τράπεζες μπορούν να παρέχουν σε εταιρείες με σκοπό τη διαπίστωση

συγκατατίθεται το υποκείμενο ή αν συντρέχει μία από τις εξαιρέσεις του αρ. 5 § 2 Ν.2472/1997.

Με την υπ' αριθμ.62/2003 απόφασή της η Αρχή αρνήθηκε να προσθέσει στον ήδη διευρυμένο κατάλογο των αποδεκτών και τις εταιρείες ασφάλισης πιστώσεων και εγγυήσεων, παρά το γεγονός ότι μεταξύ των ήδη ορισθέντων αποδεκτών του αρχείου της «Τειρεσίας Α.Ε.» περιλαμβάνονται και οι εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων. Η παραπάνω απόφαση της Αρχής βασίστηκε στο σκεπτικό ότι, ακόμη και αν η πρακτορεία επιχειρηματικής απαίτησης έχει και εξασφαλιστικό σκοπό (εκτός δηλαδή από τον χρηματοδοτικό και διαχειριστικό), αυτή εξακολουθεί να διαφέρει από την ασφάλιση πιστώσεων και επομένως δικαιολογείται διαφορετική μεταχείριση, αφού το προέχον στοιχείο στην τελευταία έγκειται στην ανάληψη του ασφαλιστικού κινδύνου, δηλαδή της αφερεγγυότητας του οφειλέτη.

Στην παραπάνω αιτιολόγηση του αποκλεισμού των εταιρειών ασφάλισης πιστώσεων από τον κατάλογο των αποδεκτών των οικονομικών δεδομένων θα μπορούσαν να αντιπαχθούν τα ακόλουθα: Στις περισσότερες περιπτώσεις των συμβάσεων factoring, η εταιρεία factoring αναλαμβάνει και τον κίνδυνο είσπραξης των απαιτήσεων. Η ανάληψη του παραπάνω κινδύνου είναι και ο κύριος λόγος που η εταιρεία factoring ενδιαφέρεται να έχει πρόσβαση σε οικονομικά δεδομένα για να διευκολυνθεί στη στάθμιση του μεγέθους του αναλαμβανόμενου κινδύνου και στην είσπραξη των απαιτήσεων. Σε διαφορετική περίπτωση, όταν δηλαδή η λειτουργία της εταιρείας factoring αποβλέπει μόνο στην είσπραξη της απαίτησης, χωρίς δηλαδή παράλληλη ανάληψη κινδύνου, τα δυσμενή στοιχεία των οφειλετών παρουσιάζουν μικρό ενδιαφέρον. Αφού λοιπόν η εξασφαλιστική λειτουργία είσπραξης, που κατά κόρον επιτελούν οι εταιρείες factoring, συναντάται και στις εταιρείες εξασφάλισης πιστώσεων, θα έπρεπε, σύμφωνα με την αρχή του με ίσους όρους ανταγωνισμού και της ίσης μεταχείρισης, οι τελευταίες να περιληφθούν στον κατάλογο των αποδεκτών των οικονομικών δεδομένων.⁷¹

Ένα συναφές ζήτημα που απασχόλησε την Αρχή ήταν αν είναι νόμιμη η επεξεργασία οικονομικών δεδομένων οφειλέτη τράπεζας από εταιρεία, η οποία λειτουργούσε ως αντιπρόσωπος της τράπεζας και εκτελούσε την επεξεργασία με σκοπό την είσπραξη του οφειλόμενου ποσού. Η Αρχή έκρινε νόμιμη την επεξεργασία με το σκεπτικό ότι έγινε στα πλαίσια του σκοπού της αντιπροσώπευσης, που ήταν η πραγματοποίηση εξωδικαστικών ή δικαστικών ενεργειών για λογαριασμό της

πιστοληπτικής ικανότητας τις πληροφορίες τις οποίες έχουν οι ίδιες εισαγάγει στο διατραπεζικό σύστημα πληροφοριών της «Τειρεσίας Α.Ε.» και όχι αυτές για τις οποίες είναι αποκλειστικοί αποδέκτες.

71. βλ. Αλεξανδρίδου-Αιγυπτιάδου, ΔελτΕΕΤ 2004, 30· Σταθόπουλος, ΕΠΙΔΙΚΙΑ 2005, 249.

αντιπροσωπευόμενης τράπεζας⁷². Προς την ίδια κατεύθυνση κινήθηκε η Αρχή και όταν έκρινε ότι είναι νόμιμη η πρόσβαση στο αρχείο της «Τειρεσίας Α.Ε.» εταιρείας, η οποία, ενεργώντας για λογαριασμό τράπεζας, δέχεται αιτήσεις για υπηρεσίες πιστωτικών καρτών, παρεχόμενες από την αντιπροσωπευόμενη τράπεζα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Η συμβολή της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στην οριοθέτηση της επεξεργασίας δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.

I. Ο ρόλος της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

Ο έλεγχος της εφαρμογής του Ν.2472/1997 και η προστασία από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων ανατέθηκε σε ένα συλλογικό όργανο, την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα⁷³, η οποία αποτελεί ανεξάρτητη διοικητική αρχή κατά το πρότυπο της αντίστοιχης γαλλικής αρχής, της CNIL⁷⁴. Σύμφωνα με το αρ. 15 Ν.2472/1997, η Αρχή έχει ως αποστολή την εποπτεία της εφαρμογής του νόμου και άλλων ρυθμίσεων που αφορούν την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και την ενάσκηση των αρμοδιοτήτων που της ανατίθενται κάθε φορά. Ως ανεξάρτητη διοικητική αρχή, η Αρχή απολαύει λειτουργικής ανεξαρτησίας και δεν υπόκειται σε οποιονδήποτε διοικητικό έλεγχο, ενώ και τα μέλη της απολαύουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.⁷⁵ Επίσης, όπως

72. βλ. σχετικά τις υπ' αριθμ. 20/2001 και 482/2001 αποφάσεις της Αρχής, www.dpa.gr, για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο της σχέσης αντιπροσώπευσης.

73. Σύμφωνα με το αρ. 9 Α του Σ., η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί όπως νόμος ορίζει. Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ιδρύθηκε στις 10.11.1997, τέσσερα χρόνια πριν τη ρητή συνταγματική της κατοχύρωση με το αρ. 9 Α του Σ., το οποίο προστέθηκε με την συνταγματική αναθεώρηση του 2001.

74. Commission Nationale de l' Informatique et les libertés. Για το θεσμό της CNIL βλ. *Κπιστάκη*, Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων. Η δομή και η λειτουργία της στη Γαλλία και στην Ελλάδα, ΔτΑ 1999, 558.

75. Σύμφωνα με το αρ. 16 Ν.2472/1997, η Αρχή συγκροτείται από ένα δικαστικό λειτουργό βαθμού Συμβούλου της Επικρατείας ή αντιστοιχού και άνω, ως Πρόεδρο και έξι μέλη ως εξής: α) έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή ΑΕΙ σε γνωστικό αντικείμενο του δικαίου, β) έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή ΑΕΙ σε γνωστικό αντικείμενο της πληροφορικής, γ) έναν

και οι άλλες ανεξάρτητες διοικητικές αρχές, υπόκειται σε κοινοβουλευτικό έλεγχο, σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής.⁷⁶

Η Αρχή είναι το θεμέλιο του ελληνικού συστήματος προστασίας προσωπικών δεδομένων, στη βάση του οποίου δομείται το σύστημα ελέγχου και ο μηχανισμός της εφαρμογής, της τήρησης και της εξέλιξης των ρυθμίσεων του νόμου. Στο πλαίσιο αυτό, η Αρχή διαθέτει ένα ευρύτατο κατάλογο αρμοδιοτήτων⁷⁷, στις οποίες, εκτός από τις στενά ελεγκτικές, περιλαμβάνονται κανονιστικές και αποφασιστικές αρμοδιότητες, και είναι εξοπλισμένη με μέσα που της επιτρέπουν να επιβάλλει καταρχήν τις αποφάσεις της και τις απόψεις της. Έτσι, δεδομένου ότι οι ανεξάρτητες διοικητικές αρχές μπορούν να εκδίδουν εκτελεστές διοικητικές πράξεις, οι αποφάσεις της Αρχής είναι δεσμευτικές και υποχρεωτικές για τους αποδέκτες τους, ενώ κατ' αυτών μπορεί να ασκηθεί αίτηση ακύρωσης στο Συμβούλιο της Επικρατείας.⁷⁸

Ειδικότερα, στα πλαίσια της άσκησης ενός προληπτικού ελέγχου, η Αρχή διαθέτει ελεγκτικές αρμοδιότητες με μέσα καταναγκασμού. Ενεργεί αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελίας διοικητικούς ελέγχους σε κάθε αρχείο και για τους σκοπούς αυτού του ελέγχου έχει δικαίωμα πρόσβασης στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως και συλλογής κάθε πληροφορίας, χωρίς να μπορεί να της αντιταχθεί κανενός είδους απόρρητο. Επίσης, η Αρχή επιλαμβάνεται κατόπιν αιτήσεως ή παραπόνων των θιγομένων από την επεξεργασία δεδομένων που τους αφορούν και ελέγχει τη νομιμότητα αυτής της επεξεργασίας, ενημερώνει δε τους αιτούντες για τις σχετικές ενέργειές της. Περαιτέρω, ο προληπτικός έλεγχος της Αρχής συνίσταται στην τήρηση μητρώου αρχείων και επεξεργασιών, στο οποίο καταχωρείται η σύσταση και λειτουργία αρχείου ή η έναρξη επεξεργασίας δεδομένων⁷⁹.

καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή ΑΕΙ και δ) τρία πρόσωπα κύρους και εμπειρίας στον τομέα της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

76. Βλ. *Μήτρου*, Η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων, 1999, 34· *Αυγουστιανάκης*, ΔΤΑ 2001, 706 επ· *Γέροντας* (2002), 235 επ· *Ιγγλεζάκης* (2004), 81 επ· *Αρμαμέντος/Σωτηρόπουλος* (2005), 387 επ· *Δελούκα-Ιγγλέση*, Νομικά θέματα ηλεκτρονικού εμπορίου, 2005, 243 επ. Επίσης, βλ. σχετικά στην ηλεκτρονική διεύθυνση : www.dpa.gr

77. Αρ. 19 Ν. 2472/1997.

78. Βλ. σχετικά *Μαθιουδάκης*, Ως προς την εκτελεστότητα της απόφασης της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα σχετικά με την παραβίαση του Ν.2472/1997 από υπεύθυνο επεξεργασίας μετά από αίτηση ιδιώτη κατ' αρθρ. 19 § 1 περ. ιγ Ν.2472/1997, ΕπισκεΔ 2004, 383 επ.

79. Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα τηρεί τα εξής μητρώα: α) Μητρώο Αρχείων και Επεξεργασιών, στο οποίο περιλαμβάνονται τα αρχεία και οι επεξεργασίες που γνωστοποιούνται στην Αρχή, β) Μητρώο Αδειών, στο οποίο περιλαμβάνονται οι άδειες που εκδίδει η Αρχή για την ίδρυση και λειτουργία αρχείων που περιέχουν ευαίσθητα δεδομένα, γ) Μητρώο Διασυνδέσεων, στο οποίο περιλαμβάνονται οι δηλώσεις και οι άδειες που εκδίδει η Αρχή για τη διασύνδεση αρχείων, δ) Μητρώο Προσώπων που δεν επιθυμούν να περιλαμβάνονται σε αρχεία, τα οποία έχουν ως σκοπό την

Παράλληλα, η Αρχή διαθέτει, κατά το γαλλικό πρότυπο, ευρύτατες κανονιστικές αρμοδιότητες. Εκδίδει οδηγίες με σκοπό την ενιαία εφαρμογή των ρυθμίσεων που αφορούν την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και κανονιστικές πράξεις για τη ρύθμιση διαφόρων ειδικών, τεχνικών και λεπτομερειακών θεμάτων, προκειμένου να συμπληρώνει τα κενά του νόμου.⁸⁰ Επιπλέον, ο νόμος αναγνωρίζει στην Αρχή συμβουλευτικές και γνωμοδοτικές αρμοδιότητες στην παραγωγή δικαίου, στις οποίες περιλαμβάνεται η παροχή γνώμης για κάθε ρύθμιση που αφορά την επεξεργασία και προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ιδιαίτερα σημαντική είναι μάλιστα η συμμετοχή και η συνδρομή της Αρχής στην κατάρτιση κωδίκων δεοντολογίας από επαγγελματικά σωματεία και λοιπές ενώσεις φυσικών ή νομικών προσώπων που διατηρούν αρχεία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Με σκοπό τη διασφάλιση της τήρησης των νομοθετικών επιταγών, ο νόμος προβλέπει ένα πλέγμα κυρώσεων, τις οποίες η Αρχή έχει τη δυνατότητα να επιβάλλει στα πλαίσια του κατασταλτικού ελέγχου της. Ειδικότερα, ο νόμος παρέχει τη δυνατότητα επιβολής διοικητικών, ποινικών και αστικών κυρώσεων. Όσον αφορά τις διοικητικές κυρώσεις⁸¹, αυτές επιβάλλονται από την Αρχή στους υπεύθυνους επεξεργασίας ή τους τυχόν εκπροσώπους τους και εκτείνονται από μια απλή προειδοποίηση με αποκλειστική προθεσμία για άρση της παραβάσεως έως την επιβολή προστίμων, την ανάκληση της άδειας και την καταστροφή του αρχείου ή την διακοπή της επεξεργασίας των σχετικών δεδομένων. Οι ποινικές κυρώσεις επιβάλλονται για πράξεις ή παραλείψεις υπόχρεων τήρησης αρχείων⁸², καθώς και στην περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις αποφάσεις της Αρχής⁸³. Τέλος, το πλέγμα των προβλεπόμενων από το νόμο κυρώσεων ολοκληρώνεται με τις αστικές

προώθηση προμήθειας αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών εξ αποστάσεως, ε) Μητρώο Αδειών Διαβίβασης, στο οποίο καταχωρίζονται οι άδειες διαβίβασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και στ) Μητρώο Απόρρητων Αρχείων, στο οποίο καταχωρίζονται αρχεία που τηρούν τα Υπουργεία Εθνικής Άμυνας και Δημόσιας Τάξης, καθώς και η ΕΥΠ, για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για τη διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων.

80. Βλ. π.χ. την υπ' αριθμ.1/1999 Κανονιστική Πράξη της Αρχής για την ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων κατ' άρθρο 11 Ν. 2472/1997.

81. Αρ. 21 Ν. 2472/1997.

82. Όπως, για παράδειγμα, στην περίπτωση μη γνωστοποίησης αρχείου ή λειτουργίας αρχείου με ευαίσθητα δεδομένα χωρίς άδεια.

83. Αρ. 22 Ν. 2472/1997.

κυρώσεις⁸⁴ και την καθιέρωση ελάχιστου ποσού χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης⁸⁵.

II. Η ρύθμιση του συστήματος πληροφοριών ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ μέσω των αποφάσεων της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

Με την έναρξη ισχύος του Ν. 2472/1997⁸⁶, η οποία ολοκληρώθηκε με την έναρξη λειτουργίας της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, κατέστη επιτακτικά αναγκαίο να ρυθμιστεί η νόμιμη λειτουργία του συστήματος πληροφοριών «Τειρεσίας» σύμφωνα με το νόμο αυτό. Στο πλαίσιο αυτό τέθηκαν μια σειρά από ζητήματα σχετικά με τη νομιμότητα της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων από την «Τειρεσίας Α.Ε.» και, ειδικότερα, το αν είναι νόμιμη η επεξεργασία δεδομένων χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου, στο οποίο αυτά αναφέρονται, και ζητήματα σχετικά με το ποια προσωπικά δεδομένα μπορούν να καταχωρούνται στην εν λόγω βάση δεδομένων, τον σκοπό επεξεργασίας, τον χρόνο διατήρησής τους, την προέλευσή τους και τους αποδέκτες τους, αλλά και τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων.

Για την αντιμετώπιση των εν λόγω ζητημάτων κατέστη αναγκαία η παρέμβαση της παραπάνω ανεξάρτητης Αρχής, η οποία αποτελεί και τον σημαντικότερο μηχανισμό εφαρμογής του συστήματος προστασίας προσωπικών δεδομένων στη χώρα μας. Μάλιστα, από τις πρώτες αποφάσεις της Αρχής ήταν η υπ' αριθμ. 109/1999, με την οποία η Αρχή αποφαινεται σχετικά με τη νομιμότητα της επεξεργασίας δεδομένων από την «Τειρεσίας Α.Ε.».

Έτσι, όπως ειδικότερα αναφέρεται στην υπ' αριθμ. 109/1999 απόφαση, η οποία αντικαταστάθηκε από την υπ' αριθμ. 24/2004, σκοπός της επεξεργασίας των δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς είναι η ελαχιστοποίηση των κινδύνων από τη σύναψη συμβάσεων με αφερέγγυους πελάτες και γενικά από τη δημιουργία επισφαλών απαιτήσεων και εν τέλει η προστασία της εμπορικής πίστης και η εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών. Για την ικανοποίηση του σκοπού αυτού

84. Αρ. 23 Ν. 2472/1997.

85. Ως προς το ύψος της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης, ως ελάχιστο όριο ορίζεται το ποσό των 2.000.000 δρχ., εκτός εάν ζητήθηκε από τον ενάγοντα μικρότερο ποσό ή η παράβαση οφείλεται σε αμέλεια.

86. Αρ. 26 Ν. 2472/1997.

κρίθηκε από την Αρχή ως νόμιμη η επεξεργασία δυσμενών οικονομικών δεδομένων χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου τους, με τον όρο όμως της προηγούμενης ενημέρωσής του, με το σκεπτικό ότι η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του σκοπού της επεξεργασίας και ότι η προστασία της εμπορικής πίστης υπερέχει προφανώς σε σύγκριση με τα συμφέροντα των υποκειμένων των δεδομένων, με συνέπεια να πληρούνται η προϋπόθεση του αρ. 5 § 2 περ. ε Ν.2472/1997.

Η απόφαση αυτή συμπληρώθηκε με την υπ' αριθμ. 523/1999 απόφαση της Αρχής, η οποία αντικαταστάθηκε από την υπ' αριθμ. 25/2004, και η οποία έθεσε κανόνες για την κατηγοριοποίηση των δεδομένων ανάλογα με τη βαρύτητά τους και καθόρισε τον χρόνο διατήρησης των δεδομένων στο αρχείο της «Τειρεσίας Α.Ε.». Όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς της άμεσης εμπορίας ή διαφήμισης και της διαπίστωσης πιστοληπτικής ικανότητας από εταιρείες εμπορίας πληροφοριών, εκδόθηκε αρχικά η υπ' αριθμ. 50/2000 απόφαση της Αρχής, η οποία στη συνέχεια αντικαταστάθηκε από την 26/2004.

Η Αρχή με τις προαναφερόμενες αποφάσεις της κατέστησε σαφές ότι η επεξεργασία δυσμενών δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς ενός προσώπου χωρίς τη συγκατάθεσή του αφορά ένα νόμιμο σκοπό, ήτοι την άσκηση της οικονομικής ελευθερίας και ειδικότερα την προστασία από αφερέγγυους πελάτες και συναλλασσομένους. Η ανωτέρω θεώρηση της Αρχής βασίζεται στην κυρίαρχη σύλληψη του Ν.2472/1997, κατά την οποία η επεξεργασία γενικά των μη ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων μπορεί να αποτελεί εργαλείο για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου νόμιμου σκοπού. Περαιτέρω, η βασική σύλληψη της Αρχής καταδεικνύει, όπως και ο ίδιος ο Ν.2472/1997, ότι η επεξεργασία των προσωπικών και δη των οικονομικών δεδομένων των φυσικών προσώπων αποτελεί μεν ένα αναγκαίο «κακό», καθώς αναγνωρίζεται ότι αποτελεί επέμβαση στην ιδιωτικότητα, πλην όμως προαπαιτούμενο στα σύγχρονα συστήματα οικονομίας και διοίκησης.

Ωστόσο, η Αρχή κατάφερε με τη δράση της και κυρίως μέσω των αποφάσεών της να μην αρκестεί σε μια αποδοχή και οργάνωση της υπάρχουσας κοινωνικής πραγματικότητας, η οποία συνίστατο στη συλλογή συλλήβδην δυσμενών και ευμενών οικονομικών δεδομένων χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου τους. Έτσι, με την υπ' αριθμ. 86/2002 απόφαση η Αρχή έκρινε, αναφορικά με το αίτημα της «Τειρεσίας Α.Ε.» για τη δημιουργία αρχείου συγκέντρωσης κινδύνων, ότι δεν είναι συμβατή με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο προστασίας προσωπικών δεδομένων η επεξεργασία χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου στοιχείων που αφορούν ενήμερες οφειλές και οφειλές σε καθυστέρηση, καθώς και ότι συνιστά μη πρόσφορο και δυσανάλογο μέσο προς τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Ιδιαίτερη μνεία κάνει η Αρχή σε πληθώρα αποφάσεων της αναφορικά με την αρχή της ακρίβειας των τηρούμενων δεδομένων. Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 24/2004 απόφαση της Αρχής, τα δυσμενή για το υποκείμενο δεδομένα που διαβιβάζονται κάθε φορά στον αποδέκτη πρέπει να είναι ακριβή και ενημερωμένα μέχρι τον χρόνο της διαβίβασης, ενώ η ακρίβεια και η επικαιροποίηση των δεδομένων αποτελεί βάρος του υπεύθυνου επεξεργασίας και σε καμία περίπτωση του υποκειμένου. Έτσι, στις υπ' αριθμ. 35/2007 και 49/2007 αποφάσεις της Αρχής ορίζεται ότι «ο υπεύθυνος επεξεργασίας ενός αρχείου, εν προκειμένω η «Τειρεσίας Α.Ε.», έχει την ευθύνη για την ακρίβεια των στοιχείων που τηρεί στο αρχείο του, η δε επεξεργασία από τις τράπεζες ως πηγές των πληροφοριών δεν απαλλάσσει την «Τειρεσίας Α.Ε.» από το καθήκον της να ελέγχει και να εξασφαλίζει ότι οι απαιτήσεις του νόμου για τη νόμιμη επεξεργασία των δεδομένων εφαρμόζονται».⁸⁷

Ένα ακόμα σημαντικό ζήτημα που απασχόλησε πρόσφατα την Αρχή με την υπ' αριθμ. 50/2011 απόφασή της, είναι αυτό της νομιμότητας τήρησης στοιχείων αιτήσεων εξωδικαστικού συμβιβασμού του Ν. 3869/2010. Σύμφωνα με την ανωτέρω απόφαση, η Αρχή έκρινε ότι τα σχετικά με την υποβολή αίτησης εξωδικαστικού συμβιβασμού δεδομένα οφειλετών, κατά το αρ. 2 Ν.3869/2010, νομίμως συλλέγονται και επεξεργάζονται από την «Τειρεσίας Α.Ε.» χωρίς τη συγκατάθεσή τους σύμφωνα με το αρ. 5 § 2 περ. β Ν.2472/1997. Περαιτέρω, η Αρχή αποφάνθηκε ότι η καταχώρηση από την «Τειρεσίας Α.Ε.» των εν λόγω δεδομένων στο Αρχείο Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς («μαύρη λίστα») δεν είναι νόμιμη, αλλά ότι αυτά πρέπει να καταχωρούνται στο Αρχείο Δεδομένων Συγκέντρωσης Κινδύνων («λευκή λίστα»). Συνεπώς, η πρόσβαση των πιστωτικών ιδρυμάτων στα δεδομένα αυτά πρέπει να γίνεται με τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων, εάν και εφόσον αυτό θα αναζητήσει νέα δανειοδότηση.

Σχετικά ζητήματα απασχόλησαν και τη νομολογία των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων⁸⁸. Ωστόσο, το γενικό συμπέρασμα που συνάγεται από τη μελέτη των σχετικών αποφάσεων είναι ότι στηρίζονται στις αντίστοιχες αποφάσεις της Αρχής, ιδίως όσον αφορά τη νομιμότητα της σύστασης και λειτουργίας του αρχείου της «Τειρεσίας Α.Ε.», καθώς και ότι σημείο αντιπαράθεσης αποτέλεσε κυρίως η συλλογή

87. Βλ. σχετικά και τις υπ' αριθμ. 49/2007, 59/2009 και 60/2009 αποφάσεις της Αρχής, www.dpa.gr.

88. ΠΠρΑθ 4677/2001, ΕμπΔ 2001, 566· ΜΠρΘεσ 2950/2002, ΝοΒ 2002, 50· ΕφΑθ 4786/2002, ΔΕΕ 2002, 1003· ΑΠ 793/2003, ΝοΒ 2004, 297· ΠΠρΑθ 3058/2003, ΕΤρΑΧρΔ 2003, 891· ΕφΑθ 3833/2003, ΝοΒ 2004, 247· ΕφΑθ 147/2004, ΝοΒ 2005, 289· ΜΠρΑθ 373/2004, ΔΕΕ 2004, 557· ΕφΘεσ 147/2005, ΕπισκΕΔ 2005, 168· ΕφΑθ 7533/2005, ΕπισκΕΔ 2005, 760· ΑΠ 1923/2006, ΝοΒ 2007, 367· ΕφΑθ 5717/2008, ΝοΒ 2009, 73· ΠΠρΑθ 3944/2009, ΝΟΜΟΣ· ΕφΑθ 2887/2010, ΕΕμπΔ 2010, 950.

και διαβίβαση στις τράπεζες και τους λοιπούς αποδέκτες προσωπικών δεδομένων, τα οποία ήταν ανακριβή ή αναληθή.⁸⁹

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

Η επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.

Ι. Προϋποθέσεις εφαρμογής του Ν.2472/1997 για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων

Τα ζητήματα που ανακύπτουν σε σχέση με την επεξεργασία δεδομένων για την εκτίμηση της φερεγγυότητας και πιστοληπτικής ικανότητας του ατόμου κρίνονται σύμφωνα με την ισχύουσα στη χώρα μας νομοθεσία για την προστασία προσωπικών δεδομένων, σύμφωνα δηλαδή με τις διατάξεις του Ν. 2472/1997, ο οποίος ενσωματώνει τις διατάξεις της Οδηγίας 95/46/ΕΚ.⁹⁰ Με το νόμο αυτό, ο οποίος τυγχάνει γενικής εφαρμογής και υπερισχύει ως ειδικότερος επί ζητημάτων επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων, θεσπίζονται οι προϋποθέσεις για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, με στόχο την προστασία των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών και ιδίως της ιδιωτικής ζωής.⁹¹

Κατ' αρχήν, ο Ν. 2472/1997 εφαρμόζεται στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα χωρίς καμία διαφοροποίηση. Αντικείμενο ρύθμισης αποτελούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, δηλαδή κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των

89. Ιγγλεζάκης (2006), 23 επ.

90. Ως αιτιολογία της ειδικής νομικής ρύθμισης αναφέρεται στην εισηγητική έκθεση του Ν.2472/1997 ότι για την προστασία του ατόμου από την πληροφορική δεν αρκούν οι γενικές διατάξεις προστασίας της προσωπικότητας, αλλά επιβάλλονται ειδικές ρυθμίσεις, επειδή οι κίνδυνοι από την απεριόριστη συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών είναι ασυγκρίτως πιο άμεσοι για το άτομο και την ιδιωτική ζωή από τις συνήθεις προσβολές της προσωπικότητας.

91. Βασική αρχή του Ν.2472/1997 είναι ότι η συλλογή και επεξεργασία δεδομένων είναι κατ' αρχήν παράνομες, διότι συνιστούν επέμβαση σε θεμελιώδη δικαιώματα, και καθίστανται νόμιμες μόνο εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του νόμου. Η αρχή αυτή είναι γνωστή, ιδίως στο γερμανικό δίκαιο, ως αρχή της απαγόρευσης με την επιφύλαξη αδείας.

δεδομένων – φυσικό πρόσωπο και, συνεπώς εξαιρούνται τα νομικά πρόσωπα⁹² από το πεδίο εφαρμογής του Ν. 2472/1997. Η έννοια της επεξεργασίας⁹³ έχει θεμελιώδη σημασία στην προστασία των προσωπικών δεδομένων και ορίζεται στο νόμο ως η πραγματοποίηση εργασίας ή σειράς εργασιών με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων μεθόδων, από το Δημόσιο ή νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο. Ακόμα, οι διατάξεις του νόμου εφαρμόζονται τόσο στην εν όλω ή εν μέρει αυτοματοποιημένη επεξεργασία όσο και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο.

Περαιτέρω, ο Ν. 2472/1997 προβλέπει στα άρθρα 4 έως και 8 τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες είναι θεμιτή η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ειδικότερα, το αρ. 4 Ν.2472/1997 περιέχει μια σειρά από γενικές θεμελιώδεις αρχές ως γενικές προϋποθέσεις για τη νομιμότητα της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων. Έτσι, σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο, ο σκοπός για τον οποίο συλλέγονται πρέπει να είναι καθορισμένος εκ των προτέρων, να είναι σαφώς διατυπωμένος και νόμιμος, καθώς και, ενόψει του σκοπού αυτού, τα δεδομένα να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία. Η αρχή του σκοπού, που καθιερώνεται εν προκειμένω, είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς αποτρέπει την «πολυλειτουργική» χρησιμοποίηση των προσωπικών δεδομένων, τη χρήση δηλαδή για σκοπούς που υπερβαίνουν τον αρχικό σκοπό της επεξεργασίας.⁹⁴

Ακόμα, η διάταξη του αρ. 4 Ν.2472/1997 ορίζει επιπλέον ότι τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να είναι συναφή, πρόσφορα και όχι περισσότερα από όσα κάθε

92. Στα περισσότερα κράτη η σχετική νομοθεσία δεν καταλαμβάνει τα νομικά πρόσωπα. Πάντως, πρέπει να αναφερθεί και η άποψη κατά την οποία θα έπρεπε να εξετασθεί η επέκταση της προστασίας και στα νομικά πρόσωπα, διότι υπάρχουν αξία προστασίας προσωπικά δεδομένα που δεν προϋποθέτουν ιδιότητες φυσικού προσώπου (ΑΚ 62), αλλά και διότι, εν γένει, υποκείμενα των ατομικών δικαιωμάτων θεωρούνται και τα νομικά πρόσωπα, εκτός αν τα δικαιώματα προϋποθέτουν ιδιότητες φυσικού προσώπου. βλ. *Αυγουστιανάκης*, ΔτΑ 2001, 685.

93. Ο νομοθέτης παραθέτει στο αρ. 2 περ. δ Ν.2472/1997 έναν ενδεικτικό κατάλογο εργασιών ως ειδικότερων φάσεων της επεξεργασίας δεδομένων, στον οποίο περιλαμβάνονται η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διατήρηση ή αποθήκευση, η εξαγωγή, η χρήση, η διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλης μορφής διάθεση, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, η διασύνδεση, η δέσμευση, η διαγραφή και η καταστροφή.

94. Βλ. σχετικά την υπ' αριθμ. 61/2001 απόφαση της Αρχής, ΚΝοΒ 2002, 1676, στην οποία κρίθηκε ότι η απευθείας πρόσβαση των τραπεζών στη βάση δεδομένων της «Τειρεσίας Α.Ε.» επιτρέπεται μόνο για τον προληπτικό έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας και ότι η χρησιμοποίηση των δεδομένων αυτών για άλλο σκοπό, όπως για την υποστήριξη εννόμου συμφέροντος της τράπεζας σε δίκη ενώπιον δικαστηρίου, υπερβαίνει το θεμιτό σκοπό της επεξεργασίας.

φορά απαιτούνται σε σχέση με τον σκοπό της επεξεργασίας. Καθιερώνεται, έτσι, η αρχή της αναγκαιότητας και η απαγόρευση της σώρευσης πληροφοριών για μελλοντική χρήση. Επιπλέον, τα δεδομένα πρέπει να είναι ακριβή, να υποβάλλονται σε ενημέρωση και να διατηρούνται για περιορισμένο χρονικό διάστημα και σε μορφή που να επιτρέπει τον προσδιορισμό της ταυτότητάς τους μόνο όσο απαιτείται για την πραγματοποίηση του σκοπού της επεξεργασίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι αρχές της ακρίβειας⁹⁵ και της χρονικά περιορισμένης διατήρησης των δεδομένων είναι καθοριστικές σε σχέση με την επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς, με την έννοια ότι ιδίως στην επεξεργασία αυτή είναι απαραίτητο τα προσωπικά δεδομένα να είναι ακριβή και ενημερωμένα, αλλά και να μην διατηρούνται εσαεί.⁹⁶

Ακολουθώς, στο αρ. 5 Ν.2472/1997 διαγράφονται οι ειδικές προϋποθέσεις για τη νομιμότητα της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων. Ως κανόνας ορίζεται ότι η επεξεργασία επιτρέπεται μόνο όταν το υποκείμενο των δεδομένων έχει δώσει τη συγκατάθεσή του.⁹⁷ Η παροχή συγκατάθεσης⁹⁸ ως προϋπόθεση για το κύρος της επεξεργασίας των δεδομένων αποκτά με τον τρόπο αυτό ιδιαίτερη σημασία, καθώς αποτελεί εκδήλωση του δικαιώματος πληροφοριακού αυτοκαθορισμού του ατόμου. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση η εξουσία του υποκειμένου να ορίζει το «εάν» και το «πόσο» της επεξεργασίας δεν είναι απόλυτη και απεριόριστη. Οι περιορισμοί αυτοί εξυπηρετούν και αντιστοιχούν στη διασφάλιση της ικανοποίησης είτε του υπέρτερου γενικού συμφέροντος είτε της πραγμάτωσης των δικαιωμάτων τρίτων. Έτσι, κατ' εξαίρεση, επιτρέπεται η επεξεργασία και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου, όταν η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση σύμβασης, την εκπλήρωση υποχρέωσης από το νόμο, τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου ή

95. Βλ. σχετικά την υπ' αριθμ. 64/2007 απόφαση της Αρχής, www.dpa.gr.

96. Ιγγλεζάκης (2006), 39.

97. Η σχετική διάταξη του Ν.2472/1997 διαφέρει από την αντίστοιχη κοινοτική (αρ.7 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ), κατά την οποία η συγκατάθεση αποτελεί απλώς μία από τις περισσότερες προϋποθέσεις νομιμότητας της επεξεργασίας που παρατίθενται διαζευκτικά. Βλ. *Μήτρου* (1999), 19· *Γέροντας* (2002), 200· *Ιγγλεζάκης* (2004²), 214· *Αρμαμέντος/Σωτηρόπουλος* (2005), 143

98. Σύμφωνα με το αρ. 2 περ. ια Ν.2472/1997, συγκατάθεση του υποκειμένου είναι κάθε ελεύθερη, ρητή και ειδική δήλωση βουλήσεως, που εκφράζεται με τρόπο σαφή και εν πλήρει επιγνώσει, και με την οποία το υποκείμενο των δεδομένων, αφού προηγουμένως ενημερωθεί, δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι η συγκατάθεση του υποκειμένου στην επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων δεν αρκεί για να νομιμοποιήσει την τελευταία, όταν αυτή δεν είναι σύλληψη για κάποιο άλλο λόγο, όπως π.χ. λόγω υπέρβασης του σκοπού της επεξεργασίας.

την εξυπηρέτηση δημοσίου συμφέροντος ή προφανώς υπέρτερου συμφέροντος του υπεύθυνου επεξεργασίας ή τρίτου.⁹⁹

Πέρα από τις ουσιαστικές προϋποθέσεις για τη νομιμότητα της επεξεργασίας, ο Ν.2472/1997 προβλέπει ορισμένη διαδικασία εποπτείας και ελέγχου της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων, όπως και οι περισσότερες αλλοδαπές νομοθεσίες. Η διαδικασία αυτή βασίζεται στη γνωστοποίηση της επεξεργασίας ως τυπικής προϋπόθεσης της νομιμότητας της επεξεργασίας. Ειδικότερα, επιβάλλεται η υποχρέωση του υπεύθυνου της επεξεργασίας να γνωστοποιήσει εγγράφως στην Αρχή τη σύσταση και λειτουργία αρχείου ή την έναρξη της επεξεργασίας¹⁰⁰, ενώ χορήγηση άδειας από την Αρχή απαιτείται μόνο για ειδικές κατηγορίες επεξεργασίας¹⁰¹. Επιπρόσθετα, πρέπει να επισημανθεί ότι σύμφωνα με το αρ. 10 Ν.2472/1997, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεσμεύεται να τηρεί το απόρρητο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, υποχρεούται δε να λαμβάνει τα κατάλληλα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα για την ασφάλεια των δεδομένων και την προστασία τους από καταστροφή, απώλεια, αλλοίωση, απαγορευμένη διάδοση ή πρόσβαση και κάθε άλλη μορφή αθέμιτης επεξεργασίας.¹⁰²

Με βάση τα παραπάνω, συνάγεται το συμπέρασμα ότι η επεξεργασία πληροφοριών για τη φερεγγυότητα και την πιστοληπτική ικανότητα των συναλλασσομένων που πραγματοποιείται από την «Τειρεσίας Α.Ε.» συνιστά επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα υπό τους όρους του αρ. 2 περ. δ Ν.2472/1997. Έτσι, στο πλαίσιο της λειτουργίας του διατραπεζικού αυτού συστήματος πληροφοριών, η «Τειρεσίας Α.Ε.» αποτελεί τον υπεύθυνο της επεξεργασίας. Η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων πραγματοποιείται μέσω συστημάτων υπολογιστών και συγκεκριμένα η τήρηση του αρχείου γίνεται με αυτοματοποιημένες μεθόδους, ενώ η διαβίβαση των δεδομένων στους αποδέκτες

99. Η ρύθμιση του αρ.5 § 2 Ν.2472/1997, η οποία επικρίθηκε για την ευρύτητα των εξαιρέσεών της, αντανάκλα τις συγκρούσεις των αντιτιθέμενων συμφερόντων και εννόμων αγαθών που αφορούν την προστασία των προσωπικών δεδομένων. βλ. σχετικά *Κατραμάδος*, Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, ΔτΑ 1999, 594

100. Αρ.6 Ν.2472/1997.

101. Αρ.7 § 2 Ν.2472/1997.

102. Σχετικά η Αρχή με την υπ' αριθμ. 81/2005 απόφασή της, www.dpa.gr, αντιμετώπισε μία περίπτωση όπου στοιχεία από το αρχείο της «Τειρεσίας Α.Ε.» ανακοινώθηκαν σε τρίτους από υπάλληλο της τράπεζας. Η Αρχή έκρινε ότι υπάρχει ευθύνη της τράπεζας κατά το αρ. 10 § 2 Ν.2472/1997 για την επιλογή του κατάλληλου προσωπικού για το χειρισμό του συστήματος επεξεργασίας δεδομένων και όρισε ότι η τράπεζα οφείλει να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την ασφάλεια και το απόρρητο της επεξεργασίας, ιδίως δε να εκπονήσει σχέδιο ασφάλειας και κώδικα δεοντολογίας.

τους γίνεται είτε με διασύνδεση¹⁰³ των συστημάτων πληροφορικής είτε με ανακοίνωση των στοιχείων που περιλαμβάνονται στο ηλεκτρονικό αρχείο της «Τειρεσίας Α.Ε.» από τα τερματικά που έχουν πρόσβαση στο αρχείο. Επιπλέον, οι πληροφορίες που αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας από την «Τειρεσίας Α.Ε.» και αφορούν φυσικά πρόσωπα¹⁰⁴ εμπίπτουν στην έννοια των προσωπικών δεδομένων, καθ' ότι στα προσωπικά δεδομένα δεν εμπίπτουν μόνο πληροφορίες που αφορούν τις ειδικότερες πτυχές της προσωπικότητας ενός ατόμου (π.χ. όνομα, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση κλπ.), αλλά και πληροφορίες που αφορούν το εισόδημα και την περιουσιακή κατάσταση του υποκειμένου, στα οποία εντάσσονται ιδίως τα στοιχεία της πιστοληπτικής ικανότητας. Ακόμα, όπως είναι εύλογο, οι πληροφορίες αυτές που περιλαμβάνονται στο αρχείο της «Τειρεσίας Α.Ε.» πρέπει να χρησιμοποιούνται για τους συγκεκριμένους σκοπούς και να μην ανακοινώνονται σε τρίτους.

II. Η νομιμότητα της επεξεργασίας δεδομένων στο σύστημα δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς

Το ζήτημα που αφορά τη νομιμότητα της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την «Τειρεσίας Α.Ε.» είναι το πιο κρίσιμο ζήτημα σε σχέση με τη λειτουργία του εν λόγω διατραπεζικού συστήματος. Έτσι, σχεδόν αμέσως μετά την ψήφιση του Ν.2472/1997, ήρθε στην επιφάνεια το θέμα της συλλογής και χρήσης στοιχείων που αφορούν την εν γένει οικονομική συμπεριφορά των φυσικών προσώπων. Είναι γνωστό, όπως προαναφέρθηκε, ότι προϋπήρχαν του νόμου αρχεία τηρούμενα από εταιρείες, τα οποία περιελάμβαναν πληροφορίες όχι μόνο σχετικά με δυσμενή οικονομικά στοιχεία προσώπων, όπως π.χ. για ακάλυπτες επιταγές, αλλά και για την έκταση και κατάσταση της ακίνητης περιουσίας κάποιου. Όλα αυτά τα συστήματα πληροφοριών εντάχθηκαν στην έννοια του «αρχείου προσωπικών δεδομένων»¹⁰⁵ του Ν.2472/1997 και οι κάτοχοί τους υποχρεώθηκαν να

103. Η «Τειρεσίας Α.Ε.» βασίζει τη λειτουργία της στη διασύνδεση με τα αρχεία που διατηρούν ξεχωριστά οι τράπεζες και ως ειδική μορφή επεξεργασίας υπάγεται στους όρους του αρ. 8 Ν.2472/1997.

104. Στο σύστημα της «Τειρεσίας Α.Ε.» καταχωρούνται πληροφορίες που αφορούν εκτός από φυσικά και νομικά πρόσωπα.

105. Ως αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ορίζεται, σύμφωνα με το αρ. 2 περ.ε Ν.2472/1997, κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία είναι προσita με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια.

γνωστοποιήσουν στην Αρχή την τήρηση του αρχείου αυτού κατά τα οριζόμενα στο αρ.6 του ανωτέρω νόμου.

Τα σημαντικότερα ζητήματα που προέκυψαν από τη λειτουργία των ανωτέρω αρχείων ήταν : α) η ένταξη της επεξεργασίας τους σε μία από τις εξαιρέσεις του αρ.5 Ν.2472/1997, ώστε να μην είναι αναγκαία η συγκατάθεση του υποκειμένου για τη νομιμότητα της επεξεργασίας, β) η συνδρομή των όρων του αρ.4 § 1 περ. α,β Ν.2472/1997 και γ) η γνωστοποίηση της επεξεργασίας και των κατηγοριών των αποδεκτών των ανωτέρω δεδομένων, σύμφωνα με το αρ. 11 Ν.2472/1997. Τα θέματα αυτά κλήθηκε να αντιμετωπίσει η Αρχή, η οποία εξέδωσε σχετικά την υπ' αριθμ. 109/1999 απόφασή της, απαντώντας σε σχετικό αίτημα του διατραπεζικού συστήματος οικονομικών πληροφοριών «Τειρεσίας».¹⁰⁶

1. Η υπ' αρ. 109/1999 απόφαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν ανωτέρω, είναι νόμιμη μόνο όταν το υποκείμενο των δεδομένων έχει δώσει τη συγκατάθεσή του. Το υποχρεωτικό της συγκατάθεσης του υποκειμένου των δεδομένων, προκειμένου να καταστεί η επεξεργασία αυτών νόμιμη, αποτελεί τη ραχοκοκαλιά του ελληνικού δικαίου προστασίας προσωπικών δεδομένων και έχει ιδιαίτερα μεγάλη σημασία, καθώς διασφαλίζει το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού του ατόμου. Ωστόσο, στην περίπτωση της «Τειρεσίας Α.Ε.» η συγκατάθεση θα αποτελούσε την ύστατη καταφυγή για τη νομιμοποίηση της επεξεργασίας, δεδομένης της αρνητικής στάσης που προφανώς θα επεδείκνυαν τα υποκείμενα των δεδομένων.¹⁰⁷ Για το λόγο αυτό, η νομική βάση για τη νομιμότητα της επεξεργασίας εν προκειμένω πρέπει να αναζητηθεί μεταξύ των λοιπών

¹⁰⁶. Νούσκαλης, ΠοινΔνη 2003, 800

¹⁰⁷. Η προηγούμενη συγκατάθεση του υποκειμένου απαιτείται υπό το καθεστώς της Schufa στο γερμανικό δίκαιο. Τούτο επιδιώκεται κατά κανόνα μέσω της λεγόμενης «ρήτρας SCHUFA» που συμπεριλαμβάνεται ως ΓΟΣ στο κείμενο των τραπεζικών συμβάσεων. Για την ισχύ μάλιστα της ρήτρας αυτής το γερμανικό ακυρωτικό έχει θέσει αυστηρές προϋποθέσεις, όπως τον ακριβή προσδιορισμό των ανακοινούμενων δεδομένων, την στάθμιση συμφερόντων σε περιπτώσεις αρνητικών δεδομένων, τη νόμιμη αποδέσμευση από την υποχρέωση τήρησης του απορρήτου. βλ. Ψυχομάνης, Τραπεζικό δίκαιο. Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων, 2008^ο, 52.

προϋποθέσεων που θεσπίζονται στη διάταξη του αρ. 5 § 2 Ν.2472/1997 ως λόγοι που κατ' εξαίρεση νομιμοποιούν την χωρίς συγκατάθεση επεξεργασία.¹⁰⁸

Ως βάσεις νομιμότητας, για την επεξεργασία των δεδομένων που περιλαμβάνονται στο αρχείο δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς, προβάλλουν δύο από τις προϋποθέσεις του αρ. 5 § 2 Ν.2472/1997: πρώτον, η προϋπόθεση, σύμφωνα με την οποία η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση της σύμβασης, στην οποία συμβαλλόμενο μέρος είναι υποκείμενο δεδομένων ή για τη λήψη μέτρων κατόπιν αιτήσεως του υποκειμένου κατά το προσυμβατικό στάδιο (αρ. 5 § 2 περ. α Ν.2472/1997)¹⁰⁹ και δεύτερον, η προϋπόθεση, σύμφωνα με την οποία η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο τρίτος ή οι τρίτοι στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα και υπό τον όρο ότι τούτο υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και των συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων και δεν θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες αυτού (αρ. 5 § 2 περ. ε Ν.2472/1997).

Η πρώτη από αυτές τις προϋποθέσεις, την οποία δεν εξέτασε η Αρχή στην υπ' αριθμ. 109/1999 απόφασή της, συντρέχει όταν η επεξεργασία, όπως και τα δεδομένα που θα τύχουν επεξεργασίας, είναι αναγκαία, δηλαδή πρόσφορα και όχι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτούνται ενόψει του σκοπού της σύμβασης. Ακόμα, πρέπει και τα δύο συμβαλλόμενα μέρη να θεωρούν τον συγκεκριμένο σκοπό ως σκοπό της σύμβασης, για την εξυπηρέτηση του οποίου ακολουθεί επεξεργασία.¹¹⁰

Εν προκειμένω, αμφισβητείται αν η συλλογή και αποθήκευση δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς στο αρχείο της «Τειρεσίας Α.Ε.» είναι αναγκαία, καθώς η επεξεργασία αυτή δεν εμπίπτει άμεσα στο σκοπό της πιστωτικής σύμβασης που είναι ενδεχόμενο να καταρτίσει στο μέλλον το υποκείμενο των δεδομένων. Σύμφωνα με

108. Ωστόσο, η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων πρέπει να λαμβάνεται σε περιπτώσεις που το υποκείμενο δεν είναι άμεσα συμβαλλόμενο μέρος σε πιστωτική σύμβαση. Έτσι, π.χ. στην υπ' αριθμ. 45/2002 απόφαση της Αρχής, ΚΝοΒ 2003, 737, κρίθηκε νόμιμη η επεξεργασία από τράπεζα, με πηγή το αρχείο της «Τειρεσίας Α.Ε.», των οικονομικών δεδομένων προσώπου που επρόκειτο να συμμετάσχει σε δανειακή σύμβαση ως εγγυητής. Αντίθετα, στην υπ' αριθμ. 54/2001 απόφαση, ΚΝοΒ 2002, 1677, κρίθηκε από την Αρχή μη νόμιμη η εξέταση από τράπεζα της πιστοληπτικής ικανότητας του συζύγου της αιτούσας δάνειο, χωρίς προηγούμενη συγκατάθεση και ενημέρωσή του και χωρίς οποιαδήποτε ανάμειξή του στη δανειακή σχέση.

109. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην ευρεία αυτή εξαίρεση του αρ. 5 § 2 περ. α Ν.2472/1997 μπορούν να ενταχθούν πάρα πολλές περιπτώσεις επεξεργασίας δεδομένων, αποδυναμώνοντας ουσιαστικά το προστατευτικό πεδίο του Ν.2472/1997. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η σύμβαση πιστωτικής κάρτας. βλ. *Τσίρου*, Πιστωτική κάρτα, 2007, 516 επ.

110. *Αρμαμέντος/Σωτηρόπουλος* (2005), 158

την άποψη αυτή, η οποία είναι η κρατούσα στη γερμανική βιβλιογραφία, η χρήση πληροφοριών σχετικά με την φερεγγυότητα και την πιστοληπτική ικανότητα του υποκειμένου μέσω του συστήματος της «Τειρεσίας Α.Ε.» στο πλαίσιο της λήψης μέτρων κατά το προσυμβατικό στάδιο, λαμβάνει χώρα κατόπιν αιτήσεως του υποκειμένου, και πρέπει συνεπώς να θεωρείται ότι είναι νόμιμη, καθώς είναι απολύτως αναγκαία για την κατάρτιση της πιστωτικής σύμβασης.¹¹¹ Επιπλέον, σημειώνεται ότι ο αντισυμβαλλόμενος, με την αίτησή του για τη λήψη πίστωσης, δηλώνει ότι είναι φερέγγυος και πρέπει, συνεπώς να ανεχθεί, με βάση την αρχή της καλής πίστης, τον έλεγχο της φερεγγυότητας και της πιστοληπτικής του ικανότητας.¹¹²

Ορθότερη, ωστόσο, και με λιγότερα ερμηνευτικά ζητήματα είναι η δεύτερη προϋπόθεση, σύμφωνα με την οποία η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο τρίτος ή οι τρίτοι στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα και υπό τον όρο ότι τούτο υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και των συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων και δεν θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες αυτού (αρ. 5 § 2 περ. ε Ν.2472/1997). Την προϋπόθεση αυτή επικαλείται και η Αρχή στην υπ' αριθμ. 109/1999 απόφασή της, καθώς και στις αποφάσεις που ακολούθησαν.

Συγκεκριμένα, με την υπ' αριθμ. 109/1999 απόφαση, η οποία αντικαταστάθηκε από την υπ' αριθμ. 24/2004, η Αρχή έκρινε ότι σκοπός της επεξεργασίας δυσμενών οικονομικών δεδομένων από την «Τειρεσίας Α.Ε.» είναι η ελαχιστοποίηση των κινδύνων από τη σύναψη πιστωτικών συμβάσεων με αφερέγγυους πελάτες και εν γένει από τη δημιουργία επισφαλών απαιτήσεων και τελικά η προστασία της εμπορικής πίστης και η εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών. Ως εκ τούτου, θεωρήθηκε ότι η επεξεργασία είναι πράγματι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του σκοπού αυτού, ενώ η προστασία της εμπορικής πίστης, στη σύγκριση με τα συμφέροντα των υποκειμένων των δεδομένων, μπορεί να θεωρηθεί ότι υπερέχει προφανώς υπό την έννοια του αρ. 5 § 2 περ. ε Ν.2472/1997. Συνεπώς, η Αρχή έκρινε νόμιμη, με την ανωτέρω απόφαση, την επεξεργασία χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου, αφού βέβαια αυτό ενημερωθεί

111. Σχετικά πρέπει να αναφερθεί η υπ' αριθμ. 10/2002 απόφαση της Αρχής, ΚΝοΒ 2003, 735, η οποία φαίνεται να δέχεται την άποψη αυτή. Συγκεκριμένα, η Αρχή έκρινε ότι εταιρεία παροχής υπηρεσιών πιστωτικών καρτών νομίμως συνέλεξε προσωπικά δεδομένα προσώπου που είχε ζητήσει τη χορήγηση πιστωτικής κάρτας, με σκοπό τον έλεγχο της πιστοληπτικής του ικανότητας, αφού προηγουμένως το είχε ενημερώσει μέσω του εντύπου της αίτησης για την πηγή των αντλούμενων πληροφοριών, η οποία ήταν το αρχείο της «Τειρεσίας Α.Ε.», και για το σκοπό της διαβίβασης.

112. Ιγγλεζάκης (2006), 41

(αρ.11 § 1 και 24 § 3 Ν.2472/1997). Ωστόσο, από το σκεπτικό της ανωτέρω απόφασης δεν καθίσταται σαφές εάν η Αρχή αναφέρεται στη συλλογή και διατήρηση των δεδομένων από την «Τειρεσίας Α.Ε.» ή στη διαβίβαση αυτών στους αποδέκτες, όπως ούτε και εάν το έννομο συμφέρον που υπηρετείται είναι αυτό της «Τειρεσίας Α.Ε.» ή των τρίτων αποδεκτών των δεδομένων.¹¹³

Πράγματι, η επεξεργασία των δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς είναι όντως απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του έννομου συμφέροντος των τρίτων – αποδεκτών των δεδομένων και σε αυτή την επεξεργασία εντάσσεται τόσο η συλλογή και αποθήκευση δεδομένων στο σύστημα της «Τειρεσίας Α.Ε.» όσο και η διαβίβασή τους στους αποδέκτες, για τους οποίους άλλωστε προορίζονται τα εν λόγω δεδομένα.¹¹⁴ Η παραδοχή, ωστόσο, ότι η επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του εννόμου συμφέροντος των αποδεκτών των δεδομένων, σημαίνει, περαιτέρω, ότι ο κύκλος των αποδεκτών των πληροφοριών του συστήματος πρέπει να καθορίζεται στενά και να μην περιλαμβάνει τρίτους που δεν έχουν έννομο συμφέρον να πληροφορηθούν τα εν λόγω δεδομένα.¹¹⁵

Περαιτέρω, το στοιχείο στο οποίο, όπως φαίνεται, δεν απέδωσε σημασία η Αρχή, είναι η στάθμιση των συμφερόντων, την οποία προβλέπει η διάταξη του αρ. 5 § 2 περ. ε Ν.2472/1997. Η Αρχή έκρινε ότι η προστασία της εμπορικής πίστης υπερέχει προφανώς σε σύγκριση με τα συμφέροντα των υποκειμένων των δεδομένων, δίχως καμία περαιτέρω ανάλυση. Ωστόσο, η πρόβλεψη που γίνεται στο νόμο σημαίνει ότι θα πρέπει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση να γίνεται στάθμιση των εκατέρωθεν συμφερόντων και να τηρείται η αρχή της αναλογικότητας. Βεβαίως, αυτό είναι ιδιαίτερα δυσχερές στη συγκεκριμένη περίπτωση, καθ' ότι η διαδικασία που ακολουθείται είναι αυτοματοποιημένη και αφορά απροσδιόριστο αριθμό υποκειμένων. Για το λόγο αυτό, είναι απαραίτητη η εκ των προτέρων οριοθέτηση της επεξεργασίας δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς, δηλαδή η κατηγοριοποίηση των δεδομένων που μπορεί να επεξεργάζεται η «Τειρεσίας Α.Ε.» και η διαβάθμιση της προστασίας τους. Στο σημείο αυτό, αξίζει να σημειωθεί πως η συμβολή της

113. Ιγγλεζάκης (2006), 43

114. Βλ. αντίθετα Παπακωνσταντίνου, Η Αρχή και η οικονομία της αγοράς, σε Δόνο/Μήτρου/Μίλεττον/Παπακωνσταντίνου, Η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δικαιωμάτων, 2002, 62, όπου αναφέρεται ότι η προστασία των εν στενή εννοία οικονομικών συμφερόντων των τραπεζών δεν αποτελεί υπερνομοθετικό σκοπό. Επίσης, Ψυχομάνης (2002), 43, όπου υποστηρίζεται ότι η σύγκριση του εννόμου συμφέροντος των τραπεζών για επεξεργασία προσωπικών δεδομένων προς το συμφέρον και τις ατομικές ελευθερίες του υποκειμένου, δεν καθιστά προφανή την υπεροχή του πρώτου.

115. Βλ. σχετικά την υπ' αριθμ. 62/2003 απόφαση της Αρχής, www.dpa.gr, για την οποία έγινε λόγος ανωτέρω.

Αρχής είναι ιδιαίτερα θετική, καθώς ήδη με τις πρώτες αποφάσεις που εξέδωσε καθόρισε τις κατηγορίες δεδομένων που επιτρέπεται να περιληφθούν στο σύστημα της «Τειρεσίας Α.Ε.», προσδιόρισε τις κατηγορίες των αποδεκτών των οικονομικών δεδομένων που νομιμοποιούνται να έχουν πρόσβαση στο ανωτέρω αρχείο, καθώς και τον χρόνο διατήρησης των τηρούμενων οικονομικών δεδομένων.¹¹⁶

Συμπερασματικά, όπως είναι φανερό, όλα τα δυσμενή οικονομικά δεδομένα που τηρούνται στο σύστημα δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς και διαδίδονται μέσω του συστήματος πληροφοριών «Τειρεσίας» αποβαίνουν σε βάρος του συμφέροντος των υποκειμένων τους, αφού στις περισσότερες περιπτώσεις η διακίνησή τους είναι καταστρεπτική για την επαγγελματική υπόληψη και την πιστοληπτική ικανότητα των συγκεκριμένων προσώπων.¹¹⁷ Ωστόσο, στις περισσότερες από αυτές τις περιπτώσεις υπάρχει ανώμαλη εξέλιξη ή και λύση της σύμβασης λόγω της μη συμμόρφωσης του υποκειμένου προς τις συμβατικές του υποχρεώσεις. Λόγω λοιπόν του γεγονότος αυτού είναι φυσικό να εξασθενίζουν σε σημαντικό βαθμό οι υποχρεώσεις προστασίας και πίστης που έχει το πιστωτικό ίδρυμα έναντι των πελατών του, αφού αυτοί πρώτοι παραβίασαν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Πολύ συχνά, μάλιστα, σε τέτοιες περιπτώσεις έχει λυθεί και η ίδια η σύμβαση με καταγγελία, οπότε είναι πολύ δύσκολο υπό τέτοιες συνθήκες να ισχυριστεί κάποιος ότι υπάρχουν και μετασυμβατικές υποχρεώσεις προστασίας. Από την άλλη πλευρά, υπάρχει συνήθως υπέρτερο έννομο συμφέρον για τη διακίνηση των πληροφοριών αυτών, το οποίο έγκειται στο συμφέρον της ολότητας για ασφάλεια των συναλλαγών και στο κατ' ιδίαν συμφέρον των συναλλασσόμενων στην αγορά να μην συναλλάσσονται με εκ συστήματος κακόπιστους και αφερέγγυους. Δεν αποκλείεται, όμως, *ad hoc* να υπάρχουν περιπτώσεις που η καλή πίστη επιβάλλει την προστασία των αντισυμβαλλομένων, οι οποίοι παραβίασαν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Συνεπώς, δεν είναι ορθό βάσει των ίδιων κριτηρίων να διαπομπεύεται κάποιος, ο οποίος παραβίασε τις υποχρεώσεις του, επειδή απλώς και μόνο βρέθηκε σε παροδική οικονομική δυσκολία ή αμέλησε τις υποχρεώσεις του λόγω αβλεψίας ή τυχαίων περιστατικών. Υπό τις συνθήκες αυτές όχι μόνο δεν θα πρέπει να αναιρείται η υποχρέωση προστασίας του πελάτη, αλλά αντίθετα το πιστωτικό ίδρυμα έχει υποχρέωση να διευκολύνει τον πελάτη του, ενώ λείπει το υπέρτερο έννομο συμφέρον, καθώς ο πελάτης αυτός δεν αποτελεί κίνδυνο για την ασφάλεια και την

116. Βλ. σχετικά τις υπ' αριθμ. 109/1999, 523/1999, 24/2004, 25/2004 αποφάσεις της Αρχής, www.dpa.gr.

117. Ντόστας, Γενικό τραπεζικό απόρρητο και απόρρητο των καταθέσεων. Κατάσχεση των καταθέσεων, 2000, 60 επ.

ομαλότητα των συναλλαγών.¹¹⁸ Η λύση εν προκειμένω θα δίνεται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση από τα δικαστήρια, τα οποία ελέγχουν τις αποφάσεις της Αρχής, σε μια προσπάθεια στάθμισης των αντικρουόμενων συμφερόντων.

2. Το δικαίωμα πρόσβασης του υποκειμένου των δεδομένων

Στο αρ. 12 Ν. 2472/1997 καθιερώνεται το δικαίωμα πρόσβασης, δηλαδή το δικαίωμα του υποκειμένου να γνωρίζει εάν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν αποτελούν ή αποτέλεσαν αντικείμενο επεξεργασίας. Το δικαίωμα αυτό συμπληρώνει το δικαίωμα ενημέρωσης και αποτελεί την ενεργητική όψη του δικαιώματος πληροφόρησης, καθώς εδώ η πρωτοβουλία ανήκει στο υποκείμενο. Στην περίπτωση, μάλιστα, του συστήματος «Τειρεσίας» η άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης αποκτά ιδιαίτερη σημασία¹¹⁹, ιδίως ενόψει της έλλειψης ατομικής ενημέρωσης των προσώπων, τα οποία είναι υποκείμενα δεδομένων που περιέχονται στο σχετικό αρχείο.¹²⁰

Ειδικότερα, το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να ζητεί και να λαμβάνει εγγράφως από τον υπεύθυνο της επεξεργασίας, χωρίς καθυστέρηση και κατά τρόπο εύληπτο και σαφή, τις ακόλουθες πληροφορίες: α) όλα τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, καθώς και την προέλευσή τους, β) τους σκοπούς της επεξεργασίας, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών, γ) την εξέλιξη της επεξεργασίας για το χρονικό διάστημα από την προηγούμενη ενημέρωση ή πληροφόρησή του, δ) τη λογική της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας, ε) κατά περίπτωση, τη διόρθωση, τη διαγραφή ή τη δέσμευση (κλείδωμα) των δεδομένων των οποίων η επεξεργασία δεν είναι σύμφωνη προς τις διατάξεις του Ν.2472/1997, ιδίως λόγω του ελλιπούς ή ανακριβούς χαρακτήρα των δεδομένων και στ) την

118. Η υποχρέωση των τραπεζών βάσει της καλής πίστης να μην παίρνουν μέτρα απηνούς δίωξης των πελατών τους, που παρουσιάζουν απροσδόκητες και παροδικές οικονομικές δυσκολίες, αλλά αντίθετα να τους διευκολύνουν γίνεται δεκτή και στη νομολογία. Βλ. ΕφΑθ 5025/1990, ΕλλΔνη 1992, 193.

119. Θα μπορούσε να λεχθεί ότι η αναγνώριση του δικαιώματος πρόσβασης λειτουργεί εν προκειμένω ως αντιστάθμισμα στην χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων στο αρχείο δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς της «Τειρεσίας Α.Ε.».

120. Αρμαμέντος/Σωτηρόπουλος (2005), 340· Αυγουστιανάκης, ΔτΑ 2001, 704· Ιγγλεζάκης (2006), 55

κοινοποίηση σε τρίτους, στους οποίους έχουν ανακοινωθεί τα δεδομένα, κάθε διόρθωσης, διαγραφής ή δέσμευσης που διενεργείται σύμφωνα με την περίπτωση ε, εφόσον τούτο δεν είναι αδύνατον ή δεν προϋποθέτει δυσανάλογες προσπάθειες.

Περαιτέρω, το δικαίωμα πρόσβασης ασκείται¹²¹ με την υποβολή σχετικής αίτησης στον υπεύθυνο επεξεργασίας και ταυτόχρονη καταβολή χρηματικού ποσού, το ύψος του οποίου, ο τρόπος καταβολής και κάθε άλλο συναφές ζήτημα ρυθμίζονται με απόφαση της Αρχής.¹²² Σε περίπτωση που ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν απαντήσει εντός δεκαπέντε ημερών ή η απάντησή του δεν είναι ικανοποιητική¹²³, το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να προσφύγει στην Αρχή.

Χαρακτηριστική είναι η υπ' αριθμ. 28/2003 απόφαση της Αρχής, με την οποία επιβλήθηκαν κυρώσεις σε τράπεζα για τη μη ικανοποίηση του δικαιώματος πρόσβασης προσφεύγουσας, η οποία ζήτησε από την τράπεζα αντίγραφα των συναλλαγματικών, από τις οποίες προέκυπταν ανεξόφλητες οφειλές της. Σε παρόμοιες περιπτώσεις, όπου είναι ανέφικτη η ανεύρεση των στοιχείων που τεκμηριώνουν τα καταχωρημένα δεδομένα, εύλογο είναι ότι η επεξεργασία καθίσταται παράνομη κατά το αρ. 4 §1 περ. γ Ν.2472/1997, παραλλήλως δε και αξιόποινη κατά το αρ. 22 § 4 Ν.2472/1997, αφού δεν στηρίζεται σε ακριβή στοιχεία.

III. Η νομιμότητα της επεξεργασίας δεδομένων στο σύστημα συγκέντρωσης κινδύνων

Διαφορετική, ωστόσο, είναι η περίπτωση της νομιμότητας της επεξεργασίας δεδομένων στο σύστημα συγκέντρωσης κινδύνων. Είναι γεγονός ότι με την αναγνώριση της νομιμότητας της επίτευξης του σκοπού της ασφάλειας των συναλλαγών μέσω της επεξεργασίας δυσμενών δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς από την «Τειρεσίας Α.Ε.», άνοιξε ο δρόμος για μια συνεχή και γενικευμένη προσπάθεια από ορισμένες οικονομικές ομάδες της αγοράς με σκοπό την αναγνώριση του επιτρεπτού επεξεργασίας και άλλων κατηγοριών οικονομικών

¹²¹. Το δικαίωμα πρόσβασης μπορεί να ασκηθεί από το υποκείμενο οποτεδήποτε, δηλαδή είτε πριν είτε κατά τη διάρκεια είτε κατόπιν της επεξεργασίας.

¹²². Βλ. σχετικά την υπ' αριθμ. 122/2001 απόφαση της Αρχής, www.dpa.gr.

¹²³. Βλ. σχετικά την υπ' αριθμ. 1/2005 απόφαση της Αρχής, www.dpa.gr, σύμφωνα με την οποία δεν υπήρξε ικανοποιητική απάντηση στην άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης του προσφεύγοντος, το οποίο αφορούσε την παροχή πληροφοριών από την «Τειρεσίας Α.Ε.» σχετικά με την ανακριβή εγγραφή των στοιχείων που τον αφορούσαν στο αρχείο της.

δεδομένων χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου τους. Αποτέλεσμα της προσπάθειας αυτής υπήρξε και η υπ' αριθμ. 86/2002 απόφαση της Αρχής, με την οποία απορρίφθηκε το αίτημα του διατραπεζικού συστήματος πληροφοριών «Τειρεσίας» για την επεξεργασία μη δυσμενών δεδομένων για τη χρήση πιστωτικών καρτών και τη λήψη δανείων προς επίτευξη του ίδιου πάντα ανωτέρω σκοπού.¹²⁴

1. Η υπ' αρ. 86/2002 απόφαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

Η εταιρεία «Τειρεσίας Α.Ε.» δημιούργησε, όπως προαναφέρθηκε, το Αρχείο Δεδομένων Συγκέντρωσης Κινδύνων («λευκή λίστα») το οποίο συμπληρώνει το Αρχείο Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς και αποσκοπεί στο να συμβάλει επίσης στην προστασία της εμπορικής πίστης και την εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών. Συγκεκριμένα, στο αρχείο αυτό συγκεντρώνονται δεδομένα που αφορούν κινδύνους που έχουν αναλάβει ιδιώτες και επιχειρήσεις από καταναλωτικά ή προσωπικά δάνεια και πιστωτικές ή χρεωστικές κάρτες, ήτοι «ενήμερες οφειλές» ή «οφειλές σε καθυστέρηση». Έτσι, με τη γνώση του αριθμού των δανείων και πιστώσεων που έχουν χορηγηθεί θα μπορεί ο εκάστοτε πιστωτικός φορέας να υπολογίζει τους σχετικούς κινδύνους, με αποτέλεσμα να μειώνονται οι επισφάλειες που προκύπτουν από την υπερχρέωση, γεγονός που έχει ως συνέπεια τη μείωση του κόστους του χρήματος των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που οδηγεί περαιτέρω σε μείωση των τραπεζικών επιτοκίων καταναλωτικής πίστης προς όφελος των καταναλωτών.

Με την υπ' αριθμ. 86/2002 απόφασή της η Αρχή έκρινε ότι η επεξεργασία δεδομένων για τον παραπάνω σκοπό δεν μπορεί να θεωρηθεί ως νόμιμη χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου για το λόγο ότι δεν πληρούται η προϋπόθεση του αρ. 5 § 2 περ. ε Ν.2472/1997, καθώς η αφερεγγυότητα του πελάτη είναι απλώς ενδεχόμενη και όχι δεδομένη, ώστε να είναι απολύτως αναγκαία η επεξεργασία για την προστασία της πίστης. Επιπλέον, όπως εύστοχα παρατηρείται από την Αρχή, τα στοιχεία που αφορούν ενήμερες οφειλές και οφειλές σε καθυστέρηση είναι δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς που δεν έχουν αρνητικό χαρακτήρα, όπως συμβαίνει στις περιπτώσεις των υπόλοιπων δεδομένων που τηρεί το σύστημα της «Τειρεσίας Α.Ε.».

124. *Νούσκαλης*, ΠοινΔνη 2003, 801

ενώ οι οφειλές σε καθυστέρηση δεν αποτελούν οφειλές βεβαιωμένες και απαιτητές και το στοιχείο αυτό διαφοροποιεί τα πραγματικά περιστατικά, στα οποία στηρίχθηκε η Αρχή στην υπ' αριθμ. 109/1999 απόφασή της, και ως εκ τούτου η συλλογή των εν λόγω στοιχείων χωρίς τη συγκατάθεση των υποκειμένων δεν είναι νόμιμη ως μη πρόσφορη και δυσανάλογη σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό. Εξάλλου, δεν συντρέχει εν προκειμένω ούτε και η προϋπόθεση του αρ. 5 § 2 περ. α Ν.2472/1997, σύμφωνα με την οποία η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση της σύμβασης ή τη λήψη μέτρων στο προσυμβατικό στάδιο, και αυτό για τον ίδιο λόγο, δηλαδή διότι δεν είναι αναγκαία η επεξεργασία των δεδομένων.

Έτσι, στις περιπτώσεις αυτές η επεξεργασία θα είναι νόμιμη μόνο εφόσον το υποκείμενο των δεδομένων έχει δώσει τη συγκατάθεσή του, αφού βεβαίως προηγουμένως ενημερωθεί για το σκοπό και τις λεπτομέρειες της επεξεργασίας (informed consent).¹²⁵ Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με το νόμο, η συγκατάθεση πρέπει να είναι προϊόν ελεύθερης βούλησης και να εκφέρεται με ρητή και ειδική δήλωση βούλησης, με την οποία το υποκείμενο των δεδομένων, αφού ενημερωθεί προηγουμένως για την επεξεργασία, δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα που το αφορούν.¹²⁶ Μάλιστα, ενόψει του εξαιρετικού χαρακτήρα της ως λόγου άρσης του κατ' αρχήν άδικου χαρακτήρα της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων και του βασικού σκοπού του θεσμού, ήτοι της προστασίας του υποκειμένου από επεμβάσεις στην ιδιωτική του σφαίρα, η συγκατάθεσή του σ' αυτές θα πρέπει πάντοτε να ερμηνεύεται στενά, δηλαδή κατά του υπεύθυνου επεξεργασίας.¹²⁷

Περαιτέρω, η ρήτρα της συγκατάθεσης που περιέχεται συχνά σε συμβάσεις σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων ελέγχεται και βάσει των διατάξεων περί Γ.Ο.Σ. . Ο έλεγχός της μπορεί να γίνει διαμέσου της διάταξης του αρ. 2 § 6 Ν.2251/1994, σύμφωνα με την οποία γενικοί όροι συναλλαγών που έχουν ως

125. Βλ. σχετικά την υπ' αριθμ.39/2005 απόφαση της Αρχής, www.dpa.gr , με την οποία κρίθηκε μη νόμιμη η συλλογή και επεξεργασία από τράπεζα προσωπικών δεδομένων χωρίς συγκατάθεση και προηγούμενη ενημέρωση των υποκειμένων των δεδομένων με σκοπό την προώθηση πιστωτικής κάρτας.

126. Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι μόνο η ενημερωμένη συναίνεση (informed consent) του υποκειμένου των δεδομένων μπορεί να θεωρηθεί ειδική και παρέχει εχέγγυα για την ελεύθερη έκφραση της βούλησής του. Ο νομοθέτης δεν αγνοεί τις περιπτώσεις που η παροχή της συγκατάθεσης επιβάλλεται στο άτομο είτε από τις περιστάσεις είτε από τον υπεύθυνο επεξεργασίας. Στην πράξη είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς πώς ένα άτομο που θέλει να καταρτίσει μια σύμβαση ασφάλειας ζωής ή μια σύμβαση δανείου θα αρνηθεί την επεξεργασία δεδομένων που το αφορούν. Βλ. *Μήτρου* (1999), 17 επ.

127. *Χριστοδούλου*, Προς μια επανεξέταση της έννοιας της δικαιοπραξίας; Το παράδειγμα της συγκατάθεσης του υποκειμένου στην επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων του, *ΔιΜΕΕ* 2005, 362.

αποτέλεσμα τη διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων σε βάρος του καταναλωτή – υποκειμένου των δεδομένων είναι παράνομοι. Συγκεκριμένα, ελέγχεται αφενός αν το πλήθος των προς επεξεργασία δεδομένων για τα οποία παρέχεται η συγκατάθεση του υποκειμένου είναι αναγκαία και ικανά για την πραγμάτωση του σκοπού της σύμβασης και αφετέρου αν ο σκοπός της επεξεργασίας συνέχεται άμεσα με τον σκοπό της σύμβασης και αποβλέπει στην πραγμάτωση αυτού. Ελέγχεται, δηλαδή, αν οι προς επεξεργασία πληροφορίες είναι τόσες όσες απαιτούνται για τη λειτουργία της σύμβασης που συνάπτει ο καταναλωτής, καθώς και αν η επεξεργασία τους είναι αναγκαία για την πραγμάτωση του σκοπού της.¹²⁸ Έτσι, αν η συγκατάθεση είναι απεριόριστη, μπορεί να ελεγχθεί ως καταχρηστικός Γ.Ο.Σ. λόγω υπέρβασης των ορίων της συμβατικής ελευθερίας σε βάρος του καταναλωτή – υποκειμένου των δεδομένων.¹²⁹

Ακόμα, αξίζει να σημειωθεί ότι η συγκατάθεση μπορεί να ανακληθεί οποτεδήποτε, χωρίς βέβαια αναδρομικό αποτέλεσμα. Για την ανάκληση της συγκατάθεσης δεν προβλέπεται ιδιαίτερος τύπος, ούτε και είναι δυνατό αυτή να αποκλεισθεί εκ των προτέρων. Η συνέπεια της ανάκλησης της συγκατάθεσης είναι ότι δεν θα μπορούν πλέον να καταχωρούνται δεδομένα στο αρχείο συγκέντρωσης κινδύνων, ωστόσο η επεξεργασία που έχει λάβει χώρα πριν από την ανάκληση δεν παύει να θεωρείται νόμιμη, αφού καλύπτεται από την αρχικώς δοθείσα συγκατάθεση.

Έτσι, π.χ. σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 66/2004 απόφαση της Αρχής επιβλήθηκαν κυρώσεις στην «Τειρεσίας Α.Ε.» για το λόγο ότι δεν διέγραφε τα στοιχεία του προσφεύγοντος που υπέβαλε αίτημα για διαγραφή, αλλά τα διατηρούσε στο αρχείο της και μετέδιδε προς τους αποδέκτες ότι ο αιτών δεν επιθυμεί τη μετάδοση των δεδομένων του. Ακολουθώντας, σε αίτηση θεραπείας επί της παραπάνω αποφάσεως, η Αρχή δέχθηκε το αίτημα της εταιρείας «Τειρεσίας Α.Ε.» για την εμφάνιση του γεγονότος της ανάκλησης της συγκατάθεσης στο αρχείο της εταιρείας, η οποία δεν θα ανακοινώνεται στους αποδέκτες των πληροφοριών, αλλά θα διατηρείται στο αρχείο μη μεταδιδόμενων πληροφοριών για διάστημα δώδεκα μηνών.¹³⁰

Επίσης, όμως, η Αρχή έκρινε στην ίδια απόφαση ότι είναι απαραίτητο να γνωρίζει η τράπεζα, σε περίπτωση που το υποκείμενο επιδιώξει τη σύναψη νέας

128. Κουμάνης, Η προστασία του καταναλωτή με συλλογική αγωγή κατά τον Ν.2251/1994 από την παράνομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (Ν.2472/1997), Αρμ 2005, 518

129. Δεν είναι έγκυρος ο γενικός όρος συναλλαγών με τον οποίο το υποκείμενο παρέχει τη συγκατάθεσή του σε κάθε μορφή επεξεργασίας των προσωπικών του δεδομένων, άνευ περιορισμού σχετικά με το χρονικό διάστημα διατήρησής τους, το είδος της επεξεργασίας και τον κύκλο των τρίτων στους οποίους αυτά διαβιβάζονται.

130. Βλ. την υπ' αριθμ. 68/2005 απόφαση της Αρχής, www.dpa.gr.

δανειακής σύμβασης, ότι ο υποψήφιος δανειολήπτης είχε πάρει προηγουμένως δάνειο, είχε δώσει τη συγκατάθεσή του και ότι την ανακάλεσε, διότι είναι στοιχείο απαραίτητο για την εκτίμηση από τη δανείστρια της αξιοπιστίας και για αυτό πρέπει να ενεργοποιείται το εν λόγω αρχείο και να γνωστοποιείται στην τράπεζα αν υπάρχουν ανακλήσεις και πόσες.¹³¹ Με την κρίση αυτή η Αρχή αναιρεί στην πράξη τη σημασία της ανάκλησης της συγκατάθεσης και καθιστά δυνατή την επεξεργασία δεδομένων χωρίς να υπάρχει νόμιμη βάση για αυτή, αφού έχει ανακληθεί η συγκατάθεση.¹³²

2. Η δημιουργία «Λευκής λίστας»

Με τον όρο «Λευκή λίστα» αναφερόμαστε στην περίπτωση των αρχείων που περιέχουν θετικό απολογισμό των πληρωμών ενός ατόμου. Σε αντίθεση με τις μαύρες λίστες, αυτά τα αρχεία θετικής αξιολόγησης δεν διατηρούνται με στόχο το στιγματισμό μιας ομάδας ανθρώπων, ωστόσο η γενικευμένη χρήση τους μπορεί να έχει το ίδιο αποτέλεσμα καθόσον συνιστά ένα είδος θετικής διάκρισης¹³³. Για το λόγο αυτό, γίνεται γενικά δεκτό ότι η ενσωμάτωση των στοιχείων αυτών σε κοινά αρχεία και γενικότερα η επεξεργασία τους πρέπει να προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία ή να βασίζεται στην ελεύθερη, ανεπιφύλακτη και ειδική συγκατάθεση του ενδιαφερομένου που έχει ενημερωθεί σχετικά.¹³⁴ Το γεγονός αυτό έχει μεγάλη σημασία ιδίως για την περίπτωση της επεξεργασίας συνολικών ή μερικών μορφότυπων (προφίλ) πιστοληπτικής ικανότητας. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι

131. Βλ. σχετικά Σταθόπουλος, ΕΠΙΔΙΚΙΑ 2005, 246 επ, όπου υποστηρίζεται ότι τυχόν ανάκληση της συγκατάθεσης του υποκειμένου σημαίνει ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν δικαιούται εφεξής να επεξεργάζεται τα ως τώρα νομίμως συλλεγόμενα δεδομένα, όχι όμως και ότι τα δεδομένα αυτά πρέπει να διαγραφούν από το αρχείο του υπεύθυνου της επεξεργασίας. Διότι, αν το υποκείμενο δώσει νέα συγκατάθεση επεξεργασίας προκειμένου π.χ. να λάβει νέο δάνειο, η επεξεργασία θα ήταν αδύνατη λόγω της διαγραφής. Αντίθετη ερμηνεία του νόμου θα έδινε τη δυνατότητα στο υποκείμενο να παραπλανά τους δανειοδότες με τη μεθόδευση συγκαταθέσεων και άρσης των συγκαταθέσεων, θα μπορούσε δηλαδή το υποκείμενο να δίνει τη συγκατάθεσή του για ενημέρωση του δανειοδότη ως προς άλλα δάνειά του, ενημέρωση όμως που δεν θα ήταν δυνατή, γιατί η πληροφορία που θα δινόταν στην περίπτωση της διαγραφής θα ήταν ότι δεν υπάρχουν άλλα δάνεια, δηλαδή θα ήταν ανακριβής.

132. Ιγγλεζάκης (2006), 52

133. Υπό την έννοια ότι όποιος αναφέρεται στον κατάλογο είναι καλός, όποιος όχι είναι κακός ή τουλάχιστον ύποπτος.

134. Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 26/2004 απόφαση της Αρχής, www.dpa.gr, για την επεξεργασία «ευμενών» δεδομένων (π.χ. κατοχή πιστωτικής κάρτας ή μπλοκ επιταγών κλπ.) απαιτείται πάντοτε η συγκατάθεση του υποκειμένου.

η δημιουργία «λευκής λίστας» απαγορεύεται σε ορισμένα κράτη μέλη, με το σκεπτικό ότι ένας οφειλέτης που εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του ούτε αντιπροσωπεύει κάποιο κίνδυνο για τη σταθερότητα του οικονομικού συστήματος ούτε, κατά κανόνα, η ανακοίνωση αυτών των πληροφοριών είναι απαραίτητη για την επιτυχή έκβαση των συμβατικών σχέσεων μεταξύ των συμβαλλομένων μερών.¹³⁵

Πρόσφατα, η Αρχή απέρριψε αίτημα της εταιρείας «Τειρεσίας Α.Ε.» για επέκταση της «λευκής λίστας». Συγκεκριμένα, η ανωτέρω εταιρεία υπέβαλε αίτημα να της επιτραπεί η διαβίβαση από τις τράπεζες προς την εταιρεία όλων των στοιχείων των χορηγήσεων τους προς τους ιδιώτες σχετικά με στεγαστικά δάνεια, «ανοικτά δάνεια», πιστωτικές κάρτες και overdrafts, με την επίκληση σχετικής οδηγίας της Διεύθυνσης Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος της ΤτΕ προς τα πιστωτικά ιδρύματα σχετικά με την εφαρμογή ανώτατου ανεκτού ορίου της σχέσης των υπερχρεώσεων προς το τραπεζικό σύστημα των φυσικών προσώπων προς το διαθέσιμο εισόδημά τους.

Έτσι, με την υπ' αριθμ. 63/2007 απόφαση η Αρχή έκρινε, κινούμενη στο ίδιο πνεύμα με την υπ' αριθμ. 86/2002 απόφασή της, ότι η συγκεκριμένη επεξεργασία δεν είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του εννόμου συμφέροντος της «Τειρεσίας Α.Ε.» και κατ' επέκταση των τραπεζών, καθώς η αφερεγγυότητα του υποκειμένου είναι ενδεχόμενη και όχι υπαρκτή, αφού τα δεδομένα δεν αποτελούν οφειλές βεβαιωμένες και απαιτητές, αλλά αφορούν το ύψος της επιβάρυνσης του δανειολήπτη. Επιπλέον, έκρινε ότι ο κίνδυνος που θέλουν να περιορίσουν οι τράπεζες και η «Τειρεσίας Α.Ε.» δεν υπερτερεί προφανώς του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος των υποκειμένων – υποψήφιων δανειοληπτών στην οικονομική ελευθερία τους. Περαιτέρω, όρισε ότι ο σκοπός της μείωσης της υπερχρέωσης των νοικοκυριών αποτελεί βεβαίως έργο δημοσίου συμφέροντος, αλλά που το ίδιο το κράτος οφείλει, μέσω των αρμόδιων οργάνων του, να επιτελέσει, έγκειται δε πέραν των σκοπών μιας ιδιωτικής εταιρείας. Επομένως, η μόνη προϋπόθεση για την απαιτούμενη επεξεργασία και στις περιπτώσεις αυτές είναι η προηγούμενη συγκατάθεση του υποκειμένου.

135. βλ. σχετικά Έγγραφο εργασίας σχετικά με τις μαύρες λίστες της 3ης Οκτωβρίου 2002, 11118/02/EL/τελικό, WP 65.

3 . Τα δικαιώματα αντίρρησης και προσωρινής δικαστικής προστασίας του υποκειμένου

Στο αρ.13 Ν. 2472/1997 καθιερώνεται το δικαίωμα αντίρρησης, σύμφωνα με το οποίο το υποκείμενο των δεδομένων μπορεί να προβάλλει οποτεδήποτε αντιρρήσεις για την επεξεργασία δεδομένων που το αφορούν.¹³⁶ Συγκεκριμένα, μπορεί να ζητήσει, απευθυνόμενο εγγράφως στον υπεύθυνο της επεξεργασίας, τη διόρθωση, προσωρινή μη χρησιμοποίηση, δέσμευση, μη διαβίβαση ή διαγραφή των δεδομένων. Προϋπόθεση, βεβαίως, για να γίνει δεκτό το αίτημα του ενδιαφερόμενου προσώπου είναι να είναι βάσιμοι οι λόγοι, οι οποίοι θεμελιώνουν το συγκεκριμένο αίτημα. Στην περίπτωση μη εμπρόθεσμης απάντησης ή μη ικανοποίησης του δικαιώματος του υποκειμένου, το τελευταίο έχει το δικαίωμα να προσφύγει στην Αρχή και να ζητήσει την εξέταση των αντιρρήσεων του. Μάλιστα, εάν η Αρχή πιθανολογεί ότι οι αντιρρήσεις του υποκειμένου είναι εύλογες, μπορεί να επιβάλλει προσωρινή αναστολή της επεξεργασίας μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης επί των αντιρρήσεων.¹³⁷

Ειδικά στην περίπτωση του συστήματος της «Τειρεσίας Α.Ε.», καθίσταται αναγκαία η διόρθωση, η συμπλήρωση ή η διαγραφή ανακριβών δεδομένων, των πληροφοριών δηλαδή εκείνων που δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.¹³⁸ Στο βαθμό που με τη διόρθωση ή τη συμπλήρωση αποκαθίσταται η ορθότητα των στοιχείων που αναφέρονται στην οικονομική συμπεριφορά, δεν ακολουθεί η διαγραφή τους¹³⁹, ωστόσο η τελευταία είναι υποχρεωτική όταν εκλείπει η

136. Βλ. *Τουντόπουλος*, Το δικαίωμα αντίρρησης του υποκειμένου των δεδομένων, ΤοΣ 1999, 21· *Γέροντας* (2002), 232· *Ιγγλεζάκης* (2004²), 80· *Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου*, Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και το δικαίωμα αντίρρησης του υποκειμένου τους, Αρμ 2005, 137· *Αρμαμέντος/Σωτηρόπουλος*, (2005), 359· *Ιγγλεζάκης* (2006), 56.

137. Αρ. 13 § 2 Ν.2472/1997.

138. Βλ. την υπ' αριθμ. 11/2002 απόφαση της Αρχής, ΚΝοΒ 2003, 736, όπου κρίθηκε ότι πρέπει η «Τειρεσίας Α.Ε.» να συμπληρώσει εγγραφή που αφορούσε κατάσχεση ακινήτου με την ένδειξη «εκκρεμεί ασκηθείσα ανακοπή», καθώς η τυχόν ευδοκίμησή της θα οδηγούσε στην ακύρωση της επιβληθείσας κατάσχεσης. Επίσης, με την υπ' αριθμ. 20/2002 απόφαση της Αρχής, ΚΝοΒ 2003, 736, κρίθηκε ότι, εφόσον προκύψει ότι καταχωρημένη σφραγισμένη επιταγή αντικαταστάθηκε από άλλη που εξοφλήθηκε, πρέπει να συμπληρωθεί το καταχωρημένο δεδομένο της πρώτης ακάλυπτης επιταγής με την ένδειξη ότι αντικαταστάθηκε με την επιταγή που εξοφλήθηκε.

139. Βλ. την υπ' αριθμ. 13/2002 απόφαση της Αρχής, ΚΝοΒ 2003, 741, με την οποία απορρίφθηκε αίτημα διαγραφής διαταγής πληρωμής από το αρχείο της «Τειρεσίας Α.Ε.», καθώς, αφού προσκομίστηκαν αποδεικτικά εξοφλήσής της, συμπληρώθηκε το εν λόγω οικονομικό δεδομένο με την ένδειξη «εξοφλήθηκε».

γενεσιουργός αιτία των δυσμενών οικονομικών δεδομένων, όπως π.χ. όταν ακυρώνεται η διαταγή πληρωμής¹⁴⁰ ή ματαιώνεται πλειστηριασμός λόγω ανυπαρξίας χρέους¹⁴¹. Η διαγραφή προσωπικών δεδομένων είναι θεμιτό να επιδιώκεται και με την πάροδο του καθορισμένου χρόνου διατήρησής τους στο αρχείο της «Τειρεσίας Α.Ε.»¹⁴². Είναι, βεβαίως, δυνατό σε περιπτώσεις εσφαλμένων καταχωρήσεων να θεμελιώνεται και ευθύνη του υπεύθυνου επεξεργασίας, της «Τειρεσίας Α.Ε.» ή της τράπεζας που συνέλεξε και διαβίβασε τα ανακριβή δεδομένα στο αρχείο της «Τειρεσίας Α.Ε.».

Περαιτέρω, σύμφωνα με τον Κανονισμό της «Τειρεσίας Α.Ε.», κάθε υποκείμενο δεδομένων δύναται να ζητήσει τη μη μετάδοση του συνόλου των δεδομένων του συστήματος οικονομικής συμπεριφοράς που το αφορούν από το αρχείο μεταδιδόμενων πληροφοριών, οπότε στη θέση των δεδομένων στο αρχείο αναγράφεται ότι «δεν επιθυμεί τη μετάδοση δεδομένων που το αφορούν». Η δυνατότητα αυτή, ενώ φαίνεται ότι εξοπλίζει το υποκείμενο των δεδομένων με τη δυνατότητα να αρνείται την επεξεργασία των δεδομένων που το αφορούν, στην πράξη λειτουργεί αρνητικά για το υποκείμενο, αφού η παραπάνω αναφορά δίνει την εικόνα του προσώπου που επιθυμεί να συγκαλύψει την οικονομική του κατάσταση, με αποτέλεσμα οι αποδέκτες των δεδομένων να προβαίνουν σε αρνητική αξιολόγηση στις φερεγγυότητάς του και να μην προβαίνουν στη σύναψη πιστωτικών συμβάσεων.¹⁴³

Εξειδίκευση του δικαιώματος αντίρρησης αποτελεί κατά μια άποψη¹⁴⁴ το δικαίωμα προσωρινής δικαστικής προστασίας που καθιερώνεται στο αρ. 14 Ν. 2472/1997.¹⁴⁵ Με βάση το δικαίωμα αυτό, το υποκείμενο των δεδομένων μπορεί να ζητήσει από το αρμόδιο κάθε φορά δικαστήριο την άμεση αναστολή ή μη εφαρμογή πράξης ή απόφασης που το θίγει, η οποία έχει ληφθεί αποκλειστικά με

140. Βλ. την υπ' αριθμ. 545/1999 απόφαση της Αρχής, www.dpa.gr. Επίσης, ΜΠρΠειρ 2120/2001, ΑρχΝ 2001, 901.

141. Βλ. τις υπ' αριθμ. 24/2001 και 139/2001 αποφάσεις της Αρχής, ΚΝοΒ 2002, 1677.

142. Βλ. την υπ' αριθμ. 64/2005 απόφαση της Αρχής, ΕπισκΕΔ 2005, 1105, με σημ. *Ι.Ιγγλεζάκη*. Με την εν λόγω απόφαση η Αρχή αποφάσισε ότι δεν πρέπει να γίνει διαγραφή των σχετικών προσωπικών δεδομένων, ενόψει του ότι προέκυψαν και καταχωρήθηκαν στο αρχείο της «Τειρεσίας Α.Ε.» νεότερα δυσμενή οικονομικά στοιχεία για το υποκείμενο των δεδομένων, στοιχεία τα οποία διαγράφονται σε μεταγενέστερο χρόνο από τα ήδη καταχωρημένα.

143. *Ιγγλεζάκης* (2006), 58.

144. *Αυγουστιανάκης*, ΔτΑ 2001, 705.

145. Αξίζει να σημειωθεί ότι η διάταξη αυτή δεν αποδίδει πλήρως το περιεχόμενο του αντίστοιχου αρ. 15 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ, το οποίο ρυθμίζει το δικαίωμα αυτό ως ένα γενικό δικαίωμα μη συμμόρφωσης με αυτοματοποιημένες αποφάσεις και όχι ως δικονομικό μέτρο προσωρινής δικαστικής προστασίας.

αυτοματοποιημένη επεξεργασία στοιχείων, εφόσον αυτή αποβλέπει στην αξιολόγηση της προσωπικότητάς του και ιδίως στις αποδοτικότητάς του στην εργασία, στις οικονομικής φερεγγυότητάς του, της αξιοπιστίας του και της εν γένει συμπεριφοράς του.¹⁴⁶ Συνεπώς, το δικαίωμα αυτό έχει ευρύτατη εφαρμογή, αφού αναφέρεται σε πράξη ή απόφαση που εκδόθηκε από τη Διοίκηση ή λήφθηκε από ιδιώτη. Ακόμα, το δικαίωμα αυτό μπορεί να ικανοποιηθεί και όταν δεν συντρέχουν οι λοιπές ουσιαστικές προϋποθέσεις της προσωρινής δικαστικής προστασίας, που προβλέπονται κάθε φορά, όπως π.χ. να μην συντρέχει λόγος κατεπείγοντος για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων.¹⁴⁷ Υποστηρίζεται, σχετικά, ότι το δικαίωμα που παρέχει ο νόμος εξαντλείται στην άμεση αναστολή ή μη εφαρμογή πράξης ή απόφασης και δεν συνίσταται στην ικανοποίηση του δικαιώματος, η οποία επιτυγχάνεται με την άσκηση των τακτικών ενδίκων βοηθημάτων.¹⁴⁸

Όπως είναι φανερό, η διάταξη αυτή βρίσκει εφαρμογή κατ' εξοχήν στην περίπτωση της αξιολόγησης μέσω της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων από το σύστημα της «Τειρεσίας Α.Ε.». Σύμφωνα δε με τον Κανονισμό της «Τειρεσίας Α.Ε.», εφόσον εκδοθεί δικαστική απόφαση, κατά τα ανωτέρω, από την οποία να προκύπτει υποχρέωση της «Τειρεσίας Α.Ε.» και κοινοποιηθεί σ' αυτή, τα δεδομένα που αναφέρονται στη δικαστική απόφαση διαγράφονται από το αρχείο μεταδιδόμενων πληροφοριών και στη θέση τους αναγράφεται «υπάρχει απόφαση δικαστηρίου για προσωρινή διαγραφή».¹⁴⁹

IV. Οι εταιρείες εμπορίας πληροφοριών

Η Αρχή με μεταγενέστερη απόφασή της διέυρνε τον κύκλο των αποδεκτών δεδομένων που αφορούν στην διαπίστωση πιστοληπτικής ικανότητας περιλαμβάνοντας σε αυτόν και επιχειρηματίες που ασκούν νόμιμη δραστηριότητα και

146. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελούν τα συστήματα αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας (credit scoring), που αξιοποιούνται από επιχειρήσεις και κυρίως τράπεζες, προκειμένου να συνθέσουν το προφίλ της πιστοληπτικής ικανότητας κάθε υποψήφιου πελάτη με βάση τα προσωπικά δεδομένα της οικονομικής συμπεριφοράς του, ώστε να αποφανθούν για το αν στη συνέχεια θα συναλλαχθούν με αυτό. Εφόσον το score ενός υποκειμένου είναι κατώτερο από το όριο που έχει θέσει ο υπεύθυνος επεξεργασίας, το αίτημα του υποκειμένου για την κατάρτιση της σύμβασης με την τράπεζα ή κάποια άλλη επιχείρηση απορρίπτεται. βλ. *Αρμαμέντος/Σωτηρόπουλος* (2005), 381

147. Αρ. 14 §.2 Ν.2472/1997.

148. βλ. *Αρμαμέντος/Σωτηρόπουλος* (2005), 384. Αντίθετα *Ιγγλεζάκης* (2004²), 81.

149. *Ιγγλεζάκης* (2006), 59.

μόνο εφόσον τα δεδομένα δεν προορίζονται για μεταπώληση αλλά αφορούν υποκείμενα με τα οποία ο επιχειρηματίας συναλλάσσεται. Τα δεδομένα αυτά, που είναι περίπου όσα δικαιούται να συλλέγει και η «Τειρεσίας Α.Ε.» και πάντως κατά βάση δυσμενή, διακινούν οι εταιρείες εμπορίας πληροφοριών. Το έννομο συμφέρον των επιχειρηματιών συνίσταται στην άσκηση της οικονομικής και ειδικότερα επιχειρηματικής ελευθερίας τους υπό συνθήκες που διασφαλίζουν την εμπορική πίστη, την αξιοπιστία και την ασφάλεια των συναλλαγών, εκτιμάται δε ότι και εδώ το εν λόγω συμφέρον υπερέχει προφανώς των συμφερόντων των υποκειμένων.

1. Η υπ' αρ. 50/2000 απόφαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

Σχετικά με την επεξεργασία οικονομικών δεδομένων από εταιρείες εμπορίας πληροφοριών, η Αρχή εξέδωσε την υπ' αριθμ. 50/2000 απόφασή της, με την οποία έκρινε ως νόμιμη τη συλλογή πληροφοριών με σκοπό τη διαπίστωση της πιστοληπτικής ικανότητας χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων υπό περιορισμούς. Με την εν λόγω απόφαση η Αρχή θέσπισε αυστηρούς όρους για τη νόμιμη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς της διαπίστωσης πιστοληπτικής ικανότητας με βασικό κριτήριο την προσαρμογή της λειτουργίας των σχετικών αρχείων στο νομικό πλαίσιο του Ν.2472/1997 χωρίς να θίγονται τα δικαιώματα του πολίτη και με τρόπο που να διασφαλίζονται τα προσωπικά του δεδομένα. Η ανωτέρω απόφαση της Αρχής αντικαταστάθηκε αργότερα με την υπ' αριθμ. 26/2004.

Ειδικότερα, με την υπ' αριθμ. 26/2004 απόφαση της Αρχής ορίστηκε ότι τα δεδομένα που μπορούν να συλλέξουν οι εταιρείες εμπορίας πληροφοριών χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου είναι αποκλειστικά τα εξής: α) αιτήσεις πτωχεύσεων, β) αποφάσεις επί αιτήσεων πτωχεύσεων, γ) διαταγές πληρωμής, δ) προγράμματα πλειστηριασμού ακινήτων, ε) προγράμματα πλειστηριασμού κινητών, στ) μεταβολές προσωπικών εταιρειών, ζ) μεταβολές Α.Ε., Ε.Π.Ε. και κοινοπραξιών, η) υποθήκες και προσημειώσεις υποθηκών, θ) κατασχέσεις και επιταγές βάσει του ν.δ. της 17.7/13.8.1923, ι) ακάλυπτες επιταγές και ια) διαμαρτυρημένες συναλλαγματικές και

γραμμάτια εις διαταγήν. Η συλλογή άλλων δεδομένων, εκτός των ανωτέρω, και ιδίως ευμενών, γίνεται μόνο με τη συγκατάθεση του υποκειμένου.¹⁵⁰

Σύμφωνα με το σκεπτικό που ανέπτυξε η Αρχή στην ανωτέρω απόφαση, η εξ επαγγέλματος συλλογή πληροφοριών για τα ανωτέρω δεδομένα χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου είναι νόμιμη με βάση την εξαίρεση του αρ. 5 § 2 περ.ε Ν.2472/1997, γιατί πρώτον είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του εννόμου συμφέροντος το οποίο επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας και ο τρίτος αποδέκτης των δεδομένων. Το συγκεκριμένο έννομο συμφέρον συνίσταται στην άσκηση του δικαιώματος οικονομικής ελευθερίας με βάση πληροφορίες που εξασφαλίζουν την εμπορική πίστη, την αξιοπιστία και την ασφάλεια των συναλλαγών. Είναι εύλογο ότι χωρίς τη δυνατότητα πρόσβασης σε ορθές και επίκαιρες πληροφορίες, οι οποίες αφορούν την πιστοληπτική ικανότητα των συναλλασσομένων η ικανοποίηση του εν λόγω εννόμου συμφέροντος δυσχεραίνεται σημαντικά. Δεύτερον, το συγκεκριμένο έννομο συμφέρον υπερέχει προφανώς των συμφερόντων των υποκειμένων που δεν θίγονται ουσιωδώς και πάντως η ικανοποίησή τους δεν θίγει τις θεμελιώδεις ελευθερίες των υποκειμένων.¹⁵¹

Ωστόσο, η συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων από τις εταιρείες εμπορίας πληροφοριών τέθηκε, με βάση την ανωτέρω απόφαση της Αρχής, υπό περιορισμούς. Συγκεκριμένα, μετά τη συλλογή των δεδομένων και πριν από κάθε διαβίβαση ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να ενημερώνει ατομικά¹⁵² τα υποκείμενα βάσει του αρ. 11 Ν.2472/1997, ώστε να ασκήσουν τα δικαιώματα πρόσβασης και αντίρρησης σύμφωνα με τα αρ. 12 και 13 του ανωτέρω νόμου. Σε περίπτωση που το υποκείμενο ασκώντας το δικαίωμα αντίρρησης ζητήσει τη διαγραφή των δεδομένων του, ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να προχωρήσει στη διαγραφή ενημερώνοντας το υποκείμενο για τις τυχόν επιπτώσεις που θα έχει η διαγραφή στην εν γένει συναλλακτική του συμπεριφορά. Περαιτέρω, αποδέκτης των δεδομένων μπορεί να είναι μόνο επιχειρηματίας, ο οποίος ασκεί νόμιμη δραστηριότητα και μόνο εφόσον τα δεδομένα δεν προορίζονται για μεταπώληση, αλλά αφορούν υποκείμενα με τα οποία ο επιχειρηματίας συναλλάσσεται. Μετά δε το τέλος της συναλλαγής ο επιχειρηματίας πρέπει να προβεί σε καταστροφή των ως άνω προσωπικών δεδομένων. Επιπλέον, ορίζεται ότι με την

150. Βλ. σχετικά την υπ' αριθμ. 35/2005 απόφαση της Αρχής, www.dpa.gr, με την οποία κρίθηκε ότι δεν είναι νόμιμη η επεξεργασία από εταιρεία διαπίστωσης πιστοληπτικής ικανότητας ευμενών δεδομένων, όπως είναι η ακίνητη περιουσία χωρίς βάρη, χωρίς τη συγκατάθεση των υποκειμένων.

151. ΜΠρΘεσ 2950/2002, ΝοΒ 2002, 50.

152. Σε αντίθεση με την ενημέρωση δια του τύπου που πραγματοποιείται από την «Τειρεσίας Α.Ε.».

πρώτη επαφή του αποδέκτη με το υποκείμενο των δεδομένων και στην περίπτωση κατά την οποία δεν έχει προηγηθεί συγκατάθεση του υποκειμένου για τη διαβίβαση, ο αποδέκτης είναι υποχρεωμένος να ενημερώσει το υποκείμενο για την πηγή των πληροφοριών και για τον σκοπό της διαβίβασης. Τέλος, όσον αφορά τα χρονικά όρια τήρησης των δεδομένων από τις εταιρείες εμπορίας πληροφοριών ορίζεται ότι ισχύουν οι περιορισμοί που έχουν επιβληθεί στην «Τειρεσίας Α.Ε.»¹⁵³.

Η κύρια διαφορά με τη διακίνηση πληροφοριών από την «Τειρεσίας Α.Ε.» προς τα πιστωτικά ιδρύματα είναι ότι εδώ, δηλαδή στη διακίνηση πληροφοριών από τις εταιρείες εμπορίας πληροφοριών προς τους επιχειρηματίες, το υποκείμενο των δεδομένων ενημερώνεται ατομικά για την επεξεργασία και δικαιούται να ασκήσει το δικαίωμα αντίρρησης στην επεξεργασία. Αυτό σημαίνει ότι το υποκείμενο μπορεί να ζητήσει τη διαγραφή των δεδομένων του, οπότε ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται μεν να προχωρήσει στη διαγραφή, ενημερώνοντας όμως το υποκείμενο για τις τυχόν επιπτώσεις που θα έχει η διαγραφή στην εν γένει συναλλακτική του συμπεριφορά. Το υποκείμενο δηλαδή πρέπει να γνωρίζει ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να ενημερώσει τον επιχειρηματία που ζητεί πληροφόρηση για την άρνηση του υποκειμένου να τύχουν επεξεργασίας τα δεδομένα που το αφορούν.¹⁵⁴

Εξάλλου, όσον αφορά τη διασύνδεση των πιστωτικών ιδρυμάτων με τις εταιρείες εμπορίας πληροφοριών, αξίζει να αναφερθεί σχετικά η υπ' αριθμ. 71/2001 απόφαση, με την οποία η Αρχή έκρινε ότι οι τράπεζες μπορούν να παρέχουν σε εταιρείες με σκοπό την διαπίστωση πιστοληπτικής ικανότητας τις πληροφορίες τις οποίες έχουν οι ίδιες εισαγάγει στο διατραπεζικό σύστημα πληροφοριών της «Τειρεσίας Α.Ε.» και όχι αυτές για τις οποίες είναι αποκλειστικοί αποδέκτες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

Ειδικότερα ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων στον χρηματοπιστωτικό τομέα

Ι. Τραπεζικό απόρρητο και προστασία των προσωπικών δεδομένων

1. Το γενικό τραπεζικό απόρρητο

¹⁵³. Βλ. υπ' αριθμ. 25/2004 απόφαση της Αρχής, www.dpa.gr.

¹⁵⁴. Σταθόπουλος, ΕΠΙΔΙΚΙΑ 2005, 249 επ.

Είναι γεγονός ότι στις τράπεζες περιέρχονται πλήθος πληροφοριών σχετικά με την περιουσιακή κατάσταση των συναλλασσομένων με αυτές πελατών (π.χ. πληροφορίες σχετικά με την φερεγγυότητά τους) ή με άλλες σχέσεις που αφορούν την προσωπική τους κατάσταση (π.χ. σχετικά με το επάγγελμά τους) και τις οποίες θα ήθελαν να γνωρίζουν τρίτοι, ιδίως αν σκοπεύουν να συναλλαγούν με αυτούς. Στο πλαίσιο αυτό, αποτελεί διεθνώς αναγνωρισμένο κανόνα ότι οι τράπεζες έχουν την υποχρέωση να μην ανακοινώνουν τις πληροφορίες που περιέρχονται σ' αυτές από την επαφή με τους πελάτες τους σε τρίτους.¹⁵⁵ Ειδικότερα, η τράπεζα έχει την υποχρέωση εχεμύθειας και προστασίας του πελάτη της, προκειμένου να μην διαρρεύσουν οι πληροφορίες που έχει η τράπεζα για την περιουσιακή ή και την προσωπική κατάσταση του πελάτη της. Η υποχρέωση αυτή αφορά στο γενικό τραπεζικό απόρρητο που αντιδιαστέλλεται προς το ειδικό τραπεζικό απόρρητο μόνο περί των καταθέσεων^{156, 157}.

Ως γενικό τραπεζικό απόρρητο νοείται η υποχρέωση, την οποία έχει η τράπεζα απέναντι στο ερχόμενο σε οποιαδήποτε συναλλακτική επαφή μαζί της πρόσωπο (πελάτη), να σιωπά για τις προσωπικές και οικονομικές υποθέσεις του και για κάθε στοιχείο ή πτυχή τους, των οποίων αυτή λαμβάνει γνώση στα πλαίσια της επαφής αυτής.¹⁵⁸ Η υποχρέωση αυτή τήρησης του απορρήτου είναι απόρροια της σχέσης εμπιστοσύνης πελάτη και τράπεζας, όπως αυτή θεμελιώνεται στην αρχή της καλής πίστης και τα συναλλακτικά ήθη και εξειδικεύεται με βάση τις ειδικές συνθήκες κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης.

155. Ρόκας, Στοιχεία τραπεζικού δικαίου, 2002, 41.

156. Όσον αφορά ειδικά τις τραπεζικές καταθέσεις, ο έλληνας νομοθέτης έχει θεσπίσει ειδικές διατάξεις αυστηρής προστασίας του σχετικού με αυτές απορρήτου, οι οποίες υπερισχύουν των γενικών, στην έκταση που εισάγουν αποκλίσεις από αυτές. Στόχος της αυστηρότερης προστασίας, που εισήχθη με τις διατάξεις του ν.δ. 1059/1971 όπως ισχύει, είναι η δημιουργία ιδιαίτερου κλίματος εμπιστοσύνης του αποταμιευτικού κοινού προς τις τράπεζες και η συνακόλουθη προσέλκυση σ' αυτές των ιδιωτικών καταθέσεων για χρήση τους σε ανάγκες κλάδων της οικονομίας, την κάλυψη των οποίων προέκρινε η εκάστοτε ακολουθούμενη εθνική οικονομική πολιτική ή σήμερα πλέον επιτρέπουν ή υπαγορεύουν οι κανόνες της ελεύθερης αγοράς. Αξίζει να σημειωθεί ότι το ως άνω απόρρητο των καταθέσεων εκτείνεται όχι μόνο στις καταθέσεις σε χρήμα, αλλά και στις καταθέσεις κινητών αξιών. βλ. *Ψυχομάνης* (2008⁶), 57.

157. Η διάκριση του τραπεζικού απορρήτου σε γενικό και ειδικό αποτελεί ιδιαιτερότητα της ελληνικής έννομης τάξης, καθώς σε όλες τις υπόλοιπες έννομες τάξεις υπάρχει ενιαία νομοθετική ρύθμιση του τραπεζικού απορρήτου για όλες τις συναλλαγές μεταξύ των τραπεζών και των πελατών τους.

158. *Ντόστας* (2000), 2 επ' *Ψυχομάνης* (2008⁶), 42· *Παπαγιάννης*, Εξαιρέσεις και άρση του απορρήτου τραπεζικών καταθέσεων ιδίως στην περίπτωση κατάσχεσης τραπεζικής κατάθεσης εις χείρας τράπεζας ως τρίτης. Επίκαιρα ζητήματα με αφορμή την απόφαση ΑΠ 1241/2008, ΕΤρΑΕΧρΔ 2010, 38.

Το γενικό τραπεζικό απόρρητο αποτελεί μια πτυχή της υποχρέωσης τήρησης της επαγγελματικής εχεμύθειας¹⁵⁹ και απορρέει από: α) το συνταγματικά κατοχυρωμένο απαραβίαστο της προσωπικής και ιδιωτικής ζωής του ανθρώπου ως ουσιώδους προϋπόθεσης για την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του και του σεβασμού της αξίας του, β) το εθιμικό δίκαιο¹⁶⁰ που καθιέρωσε το καθήκον εχεμύθειας στις τραπεζικές συναλλαγές, γ) το αρ. 288 ΑΚ, το οποίο επιβάλλει στις τράπεζες να μην αποκαλύπτουν σε τρίτους στοιχεία των πελατών τους, όπως απαιτεί η καλή πίστη, δ) το αρ. 57 ΑΚ που προστατεύει την προσωπικότητα του πελάτη της τράπεζας από προσβολές που έγκεινται στην παραβίαση της ιδιωτικής του ζωής και ε) τη συνδέουσα την τράπεζα με τον πελάτη σύμβαση, αυτονόητο συστατικό στοιχείο της οποίας είναι η υποχρέωση εχεμύθειας.¹⁶¹

Αντικείμενο του τραπεζικού απορρήτου, της υποχρέωσης δηλαδή σιωπής της τράπεζας, είναι κάθε πληροφορία και κάθε πραγματικό περιστατικό που ο πελάτης της τράπεζας θα επιθυμούσε να κρατηθούν μυστικά. Για τον προσδιορισμό τους λαμβάνεται, καταρχήν, υπόψη η πραγματική βούληση του πελάτη. Όταν αυτή δεν γίνεται αντιληπτή, αναζητείται η εικαζόμενη βούληση ή, επικουρικά, το αντικειμενικό συμφέρον του. Σε περίπτωση αμφιβολίας, στην υποχρέωση τήρησης του απορρήτου υπάγονται όλα τα περιστατικά που πληροφορείται η τράπεζα από την πρώτη κιόλας συναλλακτική επαφή με τον ενδιαφερόμενο για την κατάρτιση κάποιας τραπεζικής σύμβασης πελάτη. Μάλιστα, ακόμα και αρνητικές αξιολογικές κρίσεις, που στηρίζονται σε περιστατικά που περιήλθαν ως άνω σε γνώση της τράπεζας, αλλά και γνωστοποιημένα γενικά από άλλους ή δημοσιευμένα περιστατικά, που ο πελάτης έχει αντικειμενικό συμφέρον να μην ανακοινωθούν σε τρίτους, όταν ιδίως συνδιαμορφώνουν μια συνεκτική εικόνα της οικονομικής του συμπεριφοράς, υπάγονται στο τραπεζικό απόρρητο.

159. Ο θεσμός του επαγγελματικού απορρήτου αποτελεί ένα σημαντικό μέσο διασφάλισης στοιχείων που αφορούν την προσωπική, κοινωνική ή επαγγελματική ζωή του προσώπου και τα οποία επιθυμεί ο φορέας του να παραμείνουν μυστικά από άλλα πρόσωπα ή γενικότερα το κοινωνικό σύνολο. Βλ. *Ντόστας* (2000), 1 επ.

160. Και στη Γερμανία το τραπεζικό απόρρητο δεν θεσπίζεται ρητά με γραπτό κανόνα δικαίου, αλλά αναγνωρίζεται τόσο από τη νομοθεσία όσο και από τη νομολογία ως εθιμικό δίκαιο. Σύμφωνα με ορισμό του Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας «... ο πυρήνας του τραπεζικού απορρήτου αποτελείται από την υποχρέωση του πιστωτικού ιδρύματος προς εχεμύθεια ως προς γεγονότα και καταθέσεις που αφορούν τους πελάτες, τα οποία εξαιτίας του απορρήτου, εξ αφορμής ή στα πλαίσια της δεσμεύσεως από τη σύμβαση έγιναν γνωστά στον πελάτη και τα οποία ο πελάτης επιθυμεί να διατηρήσει απόρρητα...». Βλ. *Παπαγιάννης*, ΕΤρΑΕΧρΔ 2010, 42.

161. *Τριανταφυλλάκης*, Οι πρόσφατες εξελίξεις στη νομολογία σε σχέση με το τραπεζικό απόρρητο, ΕΛΛΔνη 1993, 1446.

Στην υποχρέωση τήρησης του τραπεζικού απορρήτου εντάσσεται και η λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων, ώστε οι πληροφορίες που αφορούν τον πελάτη της τράπεζας να μην γίνονται γνωστές όχι μόνο σε τρίτους αλλά και σε όργανα ή υπαλλήλους της τράπεζας, που δεν απαιτείται να τις γνωρίζουν προκειμένου να ασκήσουν τα καθήκοντά τους. Ακόμα, περιλαμβάνεται και η υποχρέωση επιμελούς φύλαξης των απορρήτων έτσι ώστε να μην έχει τη δυνατότητα κάποιος να τα πληροφορηθεί λόγω παραλείψεων της τράπεζας.¹⁶²

Η υποχρέωση τήρησης του απορρήτου βαρύνει την τράπεζα σε κάθε χρονικό σημείο της σχέσης της με τον πελάτη, ακόμα δε και αν δεν πραγματοποιηθεί τελικά η συναλλαγή μαζί του. Υποχρεούται δηλαδή σε τήρηση του απορρήτου από την πρώτη συναλλακτική επαφή μαζί του, κατά τη διάρκεια του προσυμβατικού και συμβατικού σταδίου και, πέραν αυτού, κατά το μετασυμβατικό ακόμα στάδιο. Επίσης, η σχετική υποχρέωση καταλαμβάνει τόσο την συμβεβλημένη με τον πελάτη τράπεζα, όσο και άλλες τράπεζες που μεσολαβούν κατ' εντολή της τράπεζας του πελάτη.

Περαιτέρω, ο προσδιορισμός των προσώπων, έναντι των οποίων η τράπεζα οφείλει να τηρεί το απόρρητο γίνεται, επίσης, με βάση την πραγματική ή εικαζόμενη βούληση ή το αντικειμενικό συμφέρον του πελάτη, λαμβανομένης σε κάθε περίπτωση υπόψη της ανάγκης για τη μέγιστη κατά το δυνατόν προστασία του. Έτσι, η εικαζόμενη βούληση του πελάτη δεν λαμβάνεται υπόψη, όταν η τράπεζα έχει τη δυνατότητα προηγούμενης επικοινωνίας με τον πελάτη, για να πληροφορηθεί την πραγματική του βούληση. Από τη σχέση εμπιστοσύνης απορρέει, μάλιστα, ιδιαίτερη υποχρέωση της τράπεζας προς τούτο, αν υπάρχει διαθέσιμος χρόνος και δεν διακινδυνεύουν από την καθυστέρηση τα συμφέροντα του πελάτη. Σε περίπτωση πάντως αμφιβολίας, ισχύει το απόρρητο έναντι πάντων, ακόμα και έναντι υπαλλήλων άλλων τμημάτων της ίδιας τράπεζας ή έναντι του συζύγου του πελάτη και βεβαίως, έναντι των οργάνων του δημοσίου, ως συνταγματικά κατοχυρωμένο ατομικό δικαίωμα, εκτός αν κάποιος νόμος το αίρει ειδικά και επιτρεπτά.

Αντίθετα, δεν ισχύει η υποχρέωση τήρησης του απορρήτου έναντι των προσώπων, που υποκαθιστούν τη βούληση του πελάτη, όπως του αντιπροσώπου ή του συνδίκου της πτώχευσης, των κληρονόμων του και των εγγυητών του, όσον αφορά τη σχέση (κύρια οφειλή) για την οποία εγγυήθηκαν. Επίσης, η υποχρέωση τήρησης του τραπεζικού απορρήτου κάμπτεται στις περιπτώσεις που η τράπεζα έχει δικαίωμα ή υποχρέωση παροχής πληροφοριών σε τρίτους, με βάση συναίνεση του

162. Π.χ. μη λήψη μέτρων για την καλή φύλαξη των αρχείων της τράπεζας ή των φακέλων που σχετίζονται με συναλλαγές με τους πελάτες.

πελάτη ή κάποιο άλλο νόμιμο δικαιολογητικό λόγο, και ακόμα όταν αυτό επιβάλλεται δικαιολογημένα από ειδικές διατάξεις νόμων, δημοσίου ιδίως δικαίου.

Η κοινωνική σημασία του τραπεζικού απορρήτου αναφέρεται κατά κύριο λόγο στη διευκόλυνση των συναλλασσομένων με τις τράπεζες στο να διατηρούν απόρρητα τα γεγονότα που αναφέρονται στην επαγγελματική και οικονομική τους ζωή. Έτσι, επιτυγχάνεται η δυνατότητά τους να αναπτύσσουν τη συναλλακτική τους δραστηριότητα χωρίς τον κίνδυνο αυτή να υπονομευτεί από την κοινολόγηση γεγονότων, που έχουν συμφέρον να παραμείνουν μυστικά. Η αναγκαιότητα της ύπαρξης του τραπεζικού απορρήτου στις σύγχρονες κοινωνίες είναι κάτι περισσότερο από πασιφανές. Από τη μία επειδή αυξάνεται όλο και περισσότερο ο ρόλος των τραπεζών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων γενικότερα αναφορικά με την διεκπεραίωση και τη διευκόλυνση των οικονομικών υποθέσεων και δοσοληψιών των προσώπων ιδίως σε περιπτώσεις συναλλαγών με μεγάλη οικονομική αξία και από την άλλη η διαφύλαξη των απορρήτων της οικονομικής δραστηριότητας κάθε προσώπου έχει μεγάλη σημασία για την ομαλή και απρόσκοπτη ανάπτυξη της συναλλακτικής και γενικότερα της κοινωνικής ζωής του μέσα σε συνθήκες ασφάλειας και διαφύλαξης της φερεγγυότητας του. Από την άλλη βέβαια δεν θα πρέπει να παραβλάπτεται ο κίνδυνος υπόθαλψης της αφερεγγυότητας και της κακοπιστίας λόγω της υπέρ του δέοντος αυστηρής ρύθμισης του τραπεζικού απορρήτου.¹⁶³

2. Η συγκατάθεση ως λόγος άρσης του τραπεζικού απορρήτου

Περί άρσεως του τραπεζικού απορρήτου γίνεται γενικά λόγος, όταν η τράπεζα, για κάποιον νόμιμο λόγο, απαλλάσσεται από την υποχρέωση τήρησής του έναντι του πελάτη της, οπότε προβαίνει σε παροχή αντίστοιχης πληροφορίας σε τρίτο.¹⁶⁴ Το θέμα, επομένως, του τραπεζικού απορρήτου συνάπτεται με εκείνο της παροχής πληροφοριών.

Ως τραπεζική πληροφορία, πέραν εκείνης που αφορά, ως ενημέρωση του πελάτη, την υπό κατάρτιση σύμβαση ή την εξέλιξη της ίδιας της συμβατικής σχέσης, νοείται και η ανακοίνωση εκ μέρους μιας τράπεζας σε τρίτο, πελάτη της ή μη, γεγονότων ή κρίσεων, οικονομικής κυρίως φύσεως, από οπουδήποτε και αν

163. Ντόστας (2000), 3 επ.

164. Ψυχομάνης (2008⁶), 47.

προέρχεται η γνώση τους, εφόσον αυτά μπορούν να έχουν οποιαδήποτε σημασία για την προστασία των συμφερόντων του εν λόγω τρίτου, ο οποίος έχει αφήσει να διαφανεί η βούλησή του να εξαρτήσει από αυτά τη μελλοντική του συμπεριφορά.¹⁶⁵ Μια τέτοια τραπεζική πληροφορία μπορεί να άπτεται του τραπεζικού απορρήτου, οπότε κατά κανόνα απαγορεύεται ως συνιστώσα, κατά τα προεκτεθέντα, παράβαση του καθήκοντος εχεμύθειας.

Ωστόσο, η τράπεζα μπορεί να αντλεί από τη σχέση της με συγκεκριμένο πελάτη δικαίωμα για παροχή πληροφοριών σε τρίτους, πελάτες ή μη, με αντίστοιχο περιορισμό του τραπεζικού απορρήτου.¹⁶⁶ Τέτοιο δικαίωμα της τράπεζας θεμελιώνεται στην περίπτωση συγκατάθεσης του πελάτη.¹⁶⁷ Έτσι, η συγκατάθεση του πελάτη αποτελεί νόμιμο λόγο άρσης του τραπεζικού απορρήτου¹⁶⁸, εφόσον βέβαια με αυτή εκφράζεται η πραγματική του βούληση. Για το λόγο αυτό, η συγκατάθεση πρέπει να λαμβάνεται χωρίς άσκηση ψυχολογικής πίεσης στον πελάτη, όπως κατά τεκμήριο συμβαίνει όταν ζητείται πριν ή κατά την κατάρτιση μιας πιστωτικής σύμβασης. Συνεπώς, η συγκατάθεση για να είναι ισχυρή πρέπει να δίνεται μετά τη λήψη της πίστωσης, κατά τρόπο αβίαστο και συγκεκριμένο, να προσδιορίζει δηλαδή τις πληροφορίες που επιτρέπεται να διοχετευθούν σε τρίτους. Σύμφωνα δε με την αρχή της καλής πίστης, όταν πρόκειται για παροχή δυσμενών πληροφοριών απαιτείται πάντα η συγκατάθεση του υποκειμένου να είναι ρητή.¹⁶⁹

Περαιτέρω, ο τρόπος, η έκταση και το είδος των πληροφοριών που παρέχονται, στην περίπτωση που υπάρχει συγκατάθεση του πελάτη, εξαρτάται

165. Στην πράξη θέμα παροχής πληροφοριών γεννάται συχνά όταν πελάτης της τράπεζας απευθύνει ερώτημα σε αυτήν για άλλον πελάτη, ή όταν άλλη τράπεζα, προς εξυπηρέτηση δικού της πελάτη, ζητεί πληροφορίες για πελάτη της ερωτώμενης τράπεζας.

166. Γίνεται συναφώς δεκτό ότι το τραπεζικό απόρρητο είναι δεκτικό ολικής ή μερικής παραίτησης, εφόσον όμως η πρόθεση για παραίτηση συνάγεται κατά τρόπο που να μην επιδέχεται αμφιβολία. Βλ. *Ρόκας* (2002), 41.

167. Σε ό,τι αφορά τη νομιμότητα των όρων που περιλαμβάνονται στα έντυπα των τραπεζών σχετικά με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, η Αρχή αποφάνθηκε ότι η υπογραφή από τον πελάτη του σχετικού εντύπου δεν στοιχειοθετεί τη συγκατάθεσή του για επεξεργασία των δεδομένων του από όλες τις Διευθύνσεις της τράπεζας ή και τις εταιρείες του ίδιου επιχειρηματικού ομίλου για σκοπούς άσχετους με το αντικείμενο της συγκεκριμένης συναλλακτικής σχέσης (π.χ. για διαφημιστικούς σκοπούς). Επίσης, η Αρχή επισήμανε το δικαίωμα του πελάτη να αρνηθεί τη χρησιμοποίηση των δεδομένων του για άλλους σκοπούς, χωρίς αυτό να έχει επιπτώσεις στην αντιμετώπιση του αιτήματός του για ίδρυση συναλλακτικής σχέσης με την τράπεζα. βλ. σχετικά την ετήσια έκθεση πεπραγμένων της Αρχής του 2000, 22.

168. Νόμιμοι λόγοι άρσεως του τραπεζικού απορρήτου υφίστανται και στη συνδρομή περιπτώσεων άμυνας (ΑΚ 284) ή κατάστασης ανάγκης (ΑΚ 285) ή κατάχρησης δικαιώματος (ΑΚ 281) ή στη περίπτωση ειδικών εξαιρετικών περιπτώσεων που προβλέπονται στο νόμο.

169. Σύμφωνα με τη γερμανική πρακτική, εφόσον οι πληροφορίες αφορούν εμπόρους, τεκμαίρεται η συγκατάθεσή τους για την παροχή των πληροφοριών, ενώ προκειμένου για ιδιώτες απαιτείται ρητή συγκατάθεση. Βλ. *Ρόκας* (2002), 45.

κυρίως από το περιεχόμενο της συγκατάθεσης του «θιγόμενου» πελάτη, όπως και από τη σχέση της τράπεζας μαζί του. Συνηθίζεται δε στην τραπεζική πρακτική να παρέχονται εγγράφως οι πληροφορίες αυτές, ιδίως όσον αφορά τη πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη, κατά τρόπο συνοπτικό, εμπιστευτικό και προσεκτικά διατυπωμένο, με γενικές μόνο διατυπώσεις, χωρίς αναφορά ιδιαίτερων αριθμητικών στοιχείων, ιδίως ποσών, ώστε ο λήπτης των πληροφοριών να συνάγει μόνος του τα συμπεράσματά του.¹⁷⁰

3. Η άρση του τραπεζικού απορρήτου στην περίπτωση της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.

Το τραπεζικό απόρρητο, όπως προαναφέρθηκε, συνίσταται στην υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων να μην αφήνουν να περιέρχονται σε τρίτους πληροφορίες σχετικά με τις ιδιωτικές υποθέσεις πελατών τους, που αποκτήθηκαν κατά τη διεξαγωγή των πάσης φύσεως τραπεζικών συναλλαγών τους, στη διαφύλαξη των οποίων ως μυστικών έχει έννομο συμφέρον το πρόσωπο στο οποίο αφορούν.¹⁷¹ Έτσι, από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της «Τειρεσίας Α.Ε.» τέθηκε συναφώς το ζήτημα της νομιμότητας της διαβίβασης πληροφοριών από τα πιστωτικά ιδρύματα προς την παραπάνω εταιρεία σε σχέση με την υποχρέωση εχεμύθειας που συνεπάγεται η τήρηση του τραπεζικού απορρήτου.¹⁷²

Γίνεται γενικώς δεκτό¹⁷³ ότι στην περίπτωση της ηλεκτρονικής διακίνησης δεδομένων μεταξύ των τραπεζών που αφορούν τους πελάτες τους κάμπτεται το γενικό τραπεζικό απόρρητο. Υπάρχει δηλαδή το δικαίωμα παροχής τέτοιων πληροφοριών σε τακτική βάση μόνο όταν έχει εξασφαλιστεί είτε συμβατικά είτε με άλλο τρόπο η συναίνεση του πελάτη¹⁷⁴ ή πρόκειται για ευνοϊκές πληροφορίες, που είναι προς το συμφέρον του πελάτη να διαδοθούν. Σε άλλες περιπτώσεις επιτρέπεται η διακίνηση δυσμενών ιδίως πληροφοριών για τον πελάτη μόνο όταν το συμφέρον του λήπτη των πληροφοριών ή το γενικότερο συμφέρον είναι κατά πολύ σημαντικότερο από αυτό του πελάτη, καθώς κατ' αρχήν υπάρχει αυξημένη υποχρέωση προστασίας του πελάτη λόγω και της συναλλακτικής ανισότητας που

¹⁷⁰. Ψυχομάνης (2008⁶), 63 επ.

¹⁷¹. Τριανταφυλλάκης, ΕλλΔνη 1993, 1445.

¹⁷². ΑΠ 1241/2008, ΝοΒ 2009, 1187· ΠΠρΘεσ 6657/2010, ΔΕΕ 2011, 323.

¹⁷³. Ντόστας (2000), 60 επ.

¹⁷⁴. Έννομη συνέπεια της συγκατάθεσης του πελάτη είναι η άρση του άδικου χαρακτήρα της προσβολής του γενικού τραπεζικού απορρήτου.

υπάρχει μεταξύ τράπεζας – πελάτη και της ισχυρής σχέσης εμπιστοσύνης που παρουσιάζεται στη σχέση αυτή.

Ως βάση νομιμότητας για την επεξεργασία δυσμενών οικονομικών δεδομένων, τα οποία συλλέγονται εκτός των άλλων και από τα πιστωτικά ιδρύματα, από το διατραπεζικό σύστημα πληροφοριών «Τειρεσίας» χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου ορίστηκε, όπως αναλύθηκε εκτενώς ανωτέρω, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 24/2004 απόφαση της Αρχής, το αρ. 5 § 2 περ. ε Ν.2472/1997, στο οποίο στηρίζεται συνολικά η λειτουργία αρχείων οικονομικής συμπεριφοράς. Σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, επιτρέπεται κατ' εξαίρεση η επεξεργασία και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου όταν η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο τρίτος ή οι τρίτοι στις οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα και υπό τον όρο ότι τούτο υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και των συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων και δεν θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες αυτού. Έτσι, στην υπ' αριθμ. 24/2004 απόφαση, η Αρχή έκρινε ότι σκοπός της επεξεργασίας δυσμενών οικονομικών δεδομένων από την «Τειρεσίας Α.Ε.» είναι η ελαχιστοποίηση των κινδύνων από τη σύναψη πιστωτικών συμβάσεων με αφερέγγυους πελάτες και εν γένει από τη δημιουργία επισφαλών απαιτήσεων και τελικά η προστασία της εμπορικής πίστης και η εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών. Ως εκ τούτου, θεωρήθηκε ότι η επεξεργασία είναι πράγματι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του σκοπού αυτού, ενώ η προστασία της εμπορικής πίστης, στη σύγκριση με τα συμφέροντα των υποκειμένων των δεδομένων, μπορεί να θεωρηθεί ότι υπερέχει προφανώς υπό την έννοια του αρ. 5 § 2 περ. ε Ν.2472/1997.

Περαιτέρω, ως προς την επεξεργασία από την «Τειρεσίας Α.Ε.» δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς σχετικά με τη συγκέντρωση κινδύνων, η συγκατάθεση του υποκειμένου – πελάτη της τράπεζας κατέχει σημαντικό ρόλο για το σύννομο της επεξεργασίας των εν λόγω δεδομένων, τόσο όσον αφορά τη διαβίβασή τους από τα πιστωτικά ιδρύματα όσο και τη συλλογή και περαιτέρω χρήση τους από την «Τειρεσίας Α.Ε.». Σύμφωνα δε με το αρ. 2 περ. ια Ν.2472/1997, η συγκατάθεση πρέπει να είναι ελεύθερη, ρητή, ειδική και σαφής και να δίνεται με πλήρη επίγνωση μετά από προηγούμενη ενημέρωση. Έτσι, με την υπ' αριθμ. 86/2002 απόφασή της η Αρχή έκρινε ότι η επεξεργασία δεδομένων που αφορούν ενήμερες οφειλές και οφειλές σε καθυστέρηση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως νόμιμη χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου για το λόγο ότι δεν πληρούται η προϋπόθεση του αρ. 5 § 2 περ. ε Ν.2472/1997, καθώς η αφερέγγυότητα του πελάτη είναι απλώς ενδεχόμενη και όχι δεδομένη, ώστε να είναι απολύτως αναγκαία η επεξεργασία για την προστασία της εμπορικής πίστης. Συνεπώς, κατά τα ανωτέρω, η συγκατάθεση αποτελεί σύννομο

λόγο άρσης του γενικού τραπεζικού απορρήτου, ενώ, όσο δεν υφίσταται κάποια νόμιμη βάση¹⁷⁵ για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων του υποκειμένου, η διαβίβαση πληροφοριών από τις τράπεζες και τα χρηματοδοτικά ιδρύματα προς το σύστημα πληροφοριών «Τειρεσίας» θα συνεπάγεται την παραβίασή του.¹⁷⁶

II. Εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών και προστασία των προσωπικών τους δεδομένων

1. Η λειτουργία και οι ειδικές υποχρεώσεις των εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών

Η εμφάνιση των εισπρακτικών εταιρειών στην Ελλάδα ήταν αποτέλεσμα αφενός της διεύρυνσης του κύκλου των οικονομικών δραστηριοτήτων των καταναλωτών, με την συνεχή ανάληψη δανείων και άλλων πιστώσεων, η οποία υπαγόρευε την ύπαρξη μιας πιο οργανωμένης άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας με αντικείμενο την κάλυψη των αυξημένων εισπρακτικών αναγκών της αγοράς, και δη των τραπεζών, και αφετέρου της έλλειψης σχετικού νομοθετικού πλαισίου. Ωστόσο, η έλλειψη αυτή ειδικού νομοθετικού πλαισίου οδήγησε στην ανάπτυξη και υιοθέτηση καταχρηστικών, αθέμιτων και παράνομων πρακτικών από τις ανωτέρω εταιρείες εις βάρος των οφειλετών.

Στις πρακτικές που χρησιμοποιούσαν οι ανωτέρω εταιρείες, εντάσσεται και η άσκηση διαρκούς ψυχολογικής πίεσης κατά του οφειλέτη ατομικά, αλλά και κατά των οικείων του, η συνεχής όχληση του οφειλέτη και στον επαγγελματικό του χώρο με στόχο η «δημοσιοποίηση» της οφειλής του να λειτουργήσει ως μοχλός πίεσης, ακόμη δε και πιο ακραίες συμπεριφορές, όπως η απειλή κατά της περιουσίας του. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι υπάλληλοι των εταιρειών απειλούσαν τους οφειλέτες ακόμη και με την έκδοση δυσμενών στοιχείων στην «Τειρεσίας Α.Ε.», με αποτέλεσμα τον μελλοντικό αποκλεισμό τους από πρόσβαση σε δανειακές υπηρεσίες,

175. Βλ. Παπαγιάννης, ΕΤρΑξΧρΔ 2010, 43 επ.

176. Ντόστας (2000), 30 επ.

προκειμένου να φέρουν εις πέρας το έργο που τους είχε ανατεθεί από τους εντολείς τους.

Τα ανωτέρω φαινόμενα, σε συνδυασμό με τη συνεχώς αυξανόμενη αντίδραση των πολιτών, οδήγησαν στην ψήφιση του Ν. 3758/2009, με τον οποίο οι ανωτέρω εισπρακτικές εταιρείες μετονομάστηκαν σε εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις.¹⁷⁷ Σκοπός του νομοθέτη είναι ο περιορισμός των δραστηριοτήτων των εταιρειών αυτών μόνο στην ενημέρωση των οφειλετών για τις ληξιπρόθεσμες οφειλές τους και η προστασία των τελευταίων από οποιαδήποτε αθέμιτη ή παράνομη πρακτική εναντίον τους.

Ειδικότερα, οι εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις θα πρέπει να είναι πλέον υποχρεωτικά κεφαλαιουχικές εταιρείες και να εγγράφονται σε ειδικό μητρώο υπό την εποπτεία και την ευθύνη του Υπουργείου Ανάπτυξης. Κατά τα λοιπά, υπό το νέο νομικό καθεστώς οι εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις έχουν ως αποκλειστικό τους σκοπό την εξώδικη και μόνο ενημέρωση για υπάρχουσες απαιτητές χρηματικές οφειλές, προερχόμενες και από τη χρήση προϊόντων καταναλωτικής πίστης, οι οποίες δεν απορρέουν από αμετακλήτως κριθέντες ως καταχρηστικούς ΓΟΣ, καθώς και τη διαπραγμάτευση περί την εκπλήρωση των οφειλών αυτών. Στο πλαίσιο αυτό, οι υπόψη εταιρείες είναι υποχρεωμένες, μεταξύ άλλων, να εκπληρώνουν τον σκοπό τους με ευπρέπεια και συναλλακτική ευθύτητα, επιδεικνύοντας σεβασμό στη ιδιωτική ζωή των πολιτών που οφείλουν προς οποιονδήποτε πιστωτικό φορέα. Το αντίστοιχο μάλιστα δικαίωμα επεκτείνεται σε ανάλογο φυσικά προσαρμοσμένο επίπεδο και στα νομικά πρόσωπα – οφειλέτες, ενώ την ίδια προστασία απολαμβάνουν πέραν των πρωτοφειλετών και οι εγγυητές. Επισημαίνεται, εξάλλου, ότι τα παραπάνω ισχύουν χωρίς την ευχέρεια των εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις να αναθέτουν το σύνολο ή μέρος των δραστηριοτήτων τους σε τρίτα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, παράλληλα δε η ανάληψη τέτοιου είδους δραστηριοποίησης αφορά σε μία αποκλειστικά εταιρεία ανά οφειλή.¹⁷⁸

Περαιτέρω, επιβάλλεται κατά τρόπο ρητό από το αρ. 4 § 4 Ν.3758/2009 η προσέγγιση του εκάστοτε οφειλέτη υπό τους ειδικότερους όρους του αρ. 11 Ν.

177. *Ψυχομάνης*, Εισπρακτικές επιχειρήσεις και εταιρείες ενημέρωσης, ΕπισκΕΔ 2009, 9 επ' *Ευαγγελάτου*, Μια πρώτη προσέγγιση στο νομικό καθεστώς λειτουργίας των εταιριών ενημέρωσης για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις, *Digesta* 2009, 97 επ.

178. *Δούβλης*, Ζητήματα είσπραξης τραπεζικών απαιτήσεων και προώθησης προϊόντων καταναλωτικής πίστης υπό το πρίσμα προστασίας των ηλεκτρονικών προσωπικών δεδομένων, ΔΕΕ 2009, 768 επ.

2472/1997¹⁷⁹ αναφορικά με τα δικαιώματα του υποκειμένου προσωπικών δεδομένων, ενώ η σχετική επικοινωνία επιτρέπεται εντός ευλόγου χρόνου και με συχνότητα μίας όχλησης ανά δεύτερη το πολύ ημέρα. Εφόσον μάλιστα πρόκειται για τηλεφωνική επικοινωνία αναγόμενη στο χώρο εργασίας του οφειλέτη, αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο στην περίπτωση που έχει δοθεί από τον τελευταίο ως μοναδικός αριθμός τηλεφώνου εκείνος της εργασίας του. Ακόμα, το αρ. 4 § 5 του Ν. 3758/2009 προβλέπει την επέκταση των υποχρεώσεων περί απορρήτου και ασφάλειας επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του αρ. 10 Ν.2472/1997 και στις εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις. Επιπλέον, το αρ. 6 Ν.3758/2009, πέραν της απαγόρευσης πρόσβασης σε αρχεία οικονομικής συμπεριφοράς και πιστοληπτικής ικανότητας του εκάστοτε οφειλέτη, τύπου «Τειρεσίας Α.Ε.»¹⁸⁰, επιβάλλει στις εν λόγω εταιρείες, μεταξύ άλλων, την ειδική υποχρέωση διατήρησης δικτύου ηλεκτρονικών υπολογιστών, καθώς και την εμφάνιση του αριθμού κλήσης σε περίπτωση τηλεφωνικής όχλησης οφειλέτη, με παράλληλη διαρκή εκπαίδευση του προσωπικού τους και σε θέματα προστασίας προσωπικών δεδομένων.

Εκτός, εξάλλου, των αρ. 2 και 4 § 1 Ν.3758/2009, που καθιερώνουν την ανωτέρω υποχρέωση σεβασμού της προσωπικότητας και της ιδιωτικής ζωής των οφειλετών, το αρ. 8 Ν.3758/2009 περιέχει διατάξεις σχετικές με την προστασία του προσωπικού και επιχειρηματικού απορρήτου. Ειδικότερα, μάλιστα η παρ. 1 του άρθρου αυτού επιβάλλει στις εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις την αποφυγή κάθε προσβολής προσωπικών δεδομένων του οφειλέτη, αναφέροντας συγκεκριμένα τα οικονομικά του στοιχεία, τους αριθμούς τραπεζικών λογαριασμών και πιστωτικών καρτών, τα καταναλωτικά δάνεια και τις ηλεκτρονικές συναλλαγές, υπό την ιδιαίτερη μορφή προστασίας που παρέχει η ισχύουσα νομοθεσία και νομολογία των ανεξάρτητων αρχών για τη διαφύλαξη των προσωπικών δεδομένων. Από την άλλη πλευρά, η παρ. 2 του εν λόγω άρθρου ορίζει στον δανειστή την υποχρέωση να παρέχει στη συνεργαζόμενη μαζί του εταιρεία ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις μόνο τα αναγκαία για την

179. Σύμφωνα με το αρ. 11 Ν. 2472/1997, ο υπεύθυνος επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων οφείλει κατά το στάδιο συλλογής των σχετικών στοιχείων να ενημερώνει με πρόσφορο και σαφή τρόπο το υποκείμενο, τον πελάτη δηλαδή στην προκειμένη περίπτωση της τράπεζας, όσον αφορά τουλάχιστον στην ταυτότητά του και την ταυτότητα του τυχόν εκπροσώπου του, τον σκοπό της επεξεργασίας, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων καθώς και την ύπαρξη του δικαιώματος πρόσβασης.

180. Αξίζει να σημειωθεί ότι ναι μεν ο Ν.3758/2009 απαγορεύει στο αρ.6 § 6 την άμεση πρόσβαση των εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών στο αρχείο της «Τειρεσίας Α.Ε.», αδιαφορεί όμως για την έμμεση διοχέτευση των πληροφοριών από τις έχουσες πρόσβαση στο αρχείο του τραπεζικής ιδίως εταιρείες. Βλ. *Ψυχομάνης*, ΕπισκεΔ 2009, 16.

επικοινωνία στοιχεία του κάθε οφειλέτη, ενώ ταυτόχρονα απαγορεύει στην τελευταία τη χρήση των εν λόγω στοιχείων για άλλους σκοπούς ή τη γνωστοποίησή τους σε τρίτους υπό οποιαδήποτε αιτιολογία. Με βάση, όμως την επόμενη παρ. 3 επιτρέπεται η καταγραφή των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων με τον οφειλέτη κατόπιν σχετικής προειδοποίησής του, όχι στο πλαίσιο απλής ενημέρωσης περί της οφειλής του, αλλά μόνο εφόσον παρέχονται αποδεικτικά στοιχεία τυχόν αμφισβητούμενης εμπορικής συναλλαγής. Σε κάθε πάντως περίπτωση, ως υπεύθυνος επεξεργασίας του σχετικού αρχείου θεωρείται ο δανειστής, ο οποίος μπορεί να αναθέσει την τήρησή του στη συνεργαζόμενη εταιρεία ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις, πληροφορώντας όμως σχετικά τους εμπλεκόμενους οφειλέτες. Τέλος, οι παρ. 3 και 5 του αρ.9 Ν. 3758/2009 εισάγουν συνδυαστικά την εις ολόκληρον ευθύνη εταιρείας και δανειστή, μεταξύ άλλων και ως προς τον σεβασμό των προσωπικών δεδομένων, ενώ το επόμενο άρθρο 10 Ν.3758/2009 προβλέπει αντίστοιχα την επιβολή σε βάρος των εταιρειών αυτών πρόσθετων οικονομικών, αλλά και διοικητικών κυρώσεων, ανεξάρτητα και από εκείνες του Ν. 2472/1997.¹⁸¹

Επομένως, και στην περίπτωση των εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις είναι σημαντική η έννοια της θεμιτής και νόμιμης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως αυτή προσδιορίζεται στο αρ. 4 Ν.2472/1997. Έτσι, τα προσωπικά δεδομένα, όπως είναι στην προκειμένη περίπτωση ο αριθμός κινητού τηλεφώνου πελάτη τράπεζας που οι οφειλές του βρίσκονται σε προσωρινή έστω καθυστέρηση, για να τύχουν επιτρεπόμενης επεξεργασίας θα πρέπει να συλλέγονται με τρόπο θεμιτό και νόμιμο, ώστε να χρησιμοποιηθούν για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς, να υφίστανται δε θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία ενόψει των σκοπών αυτών. Επίσης, τα εν λόγω δεδομένα θα πρέπει να είναι συναφή, πρόσφορα και όχι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτείται για τους σκοπούς της επεξεργασίας. Τέλος, τα δεδομένα αυτά θα πρέπει να είναι ακριβή και να υποβάλλονται σε ενημέρωση, εφόσον τούτο χρειάζεται, με τον υπεύθυνο επεξεργασίας, δηλαδή το οικείο πιστωτικό ίδρυμα, να φέρει την ευθύνη για την πιστή τήρηση των παραπάνω.

Στην πράξη, ωστόσο, οι τράπεζες φροντίζουν να διασφαλίζουν κατά το δυνατό τις ανωτέρω προϋποθέσεις μέσω της προτεινόμενης στους πελάτες σχετικής προδιατυπωμένης υπεύθυνης δήλωσης επεξεργασίας προσωπικών τους δεδομένων, η μη αποδοχή των όρων της οποίας εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι οδηγεί στην απόρριψη από την πλευρά της τράπεζας της όποιας συνεργασίας.¹⁸² Το

181. Δούβλης, ΔΕΕ 2009, 769.

182. Ωστόσο, προβληματισμό προκαλεί το κύρος της συγκατάθεσης που παρέχεται με ΓΟΣ. Έτσι, εφόσον, όπως προαναφέρθηκε, η συγκατάθεση θα πρέπει κατ' αρ. 2 περ. ια

γεγονός αυτό πάντως δεν στερεί τον πελάτη της τράπεζας που έχει υπογράψει παρόμοια δήλωση από το δικαίωμα ενημέρωσης, αλλά και εναντίωσης σε σχέση με συγκεκριμένη μορφή νόμιμης έστω επεξεργασίας των προσωπικών του δεδομένων, σύμφωνα με τα οριζόμενα αντιστοίχως στα αρ. 11 και 13 Ν. 2477/1997.

2. Η νομιμότητα διαβίβασης προσωπικών δεδομένων των οφειλετών από το δανειστή στις εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών

Σύμφωνα με το αρ. 5 § 2 περ. ε Ν.2472/1997, επιτρέπεται κατ' εξαίρεση η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου, εφόσον η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του εννόμου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο τρίτος ή οι τρίτοι στις οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα και υπό τον όρο ότι τούτο υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και των συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων και δεν θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες του.

Έτσι, και στην περίπτωση των εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις υποστηρίζεται, κατ' εφαρμογή της ανωτέρω διάταξης, ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις για κατ' εξαίρεση νόμιμη και θεμιτή επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και χωρίς τη συγκατάθεση του πελάτη σε περίπτωση ύπαρξης οφειλής από προϊόν καταναλωτικής πίστης σε προσωρινή έστω καθυστέρηση. Ειδικότερα, υποστηρίζεται¹⁸³ ότι μέσω της μη εμπρόθεσμης καταβολής των συμβατικά οφειλομένων προς την τράπεζα, πέραν των άλλων, θίγεται καίρια το ύψιστης σημασίας συμφέρον και ταυτόχρονη υποχρέωση όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων για διαφύλαξη των κεφαλαίων τους, τα οποία συνίστανται σε καταθέσεις άλλων πελατών ή σε προϊόν διατραπεζικού δανεισμού, με ανάλογες σε κάθε περίπτωση επιβαρύνσεις (τόκοι κλπ.). Μάλιστα, αν η δανείστρια τράπεζα παραμείνει αδρανής και δεν καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την είσπραξη των προς

Ν.2472/1997 να είναι ρητή και ειδική, αποφασιστικής σημασίας θα είναι η διατύπωση του τυχόν εκ μέρους του υπεύθυνου επεξεργασίας διανεμόμενου προδιατυπωμένου εγγράφου συναίνεσης. Αυτό δεν σημαίνει φυσικά ότι η συγκατάθεση δεν είναι ισχυρή στην περίπτωση που αυτή κατ' αρχήν θα απέρree έτσι κι αλλιώς από τη φύση της σχέσης μεταξύ υποκειμένου και υπεύθυνου επεξεργασίας, εφόσον δηλαδή θα αποτελούσε ουσιώδες ή φυσικό χαρακτηριστικό της εν λόγω σύμβασης μεταξύ τους. Χριστοδούλου, ΔιΜΕΕ 2005, 360.

183. Δούβλης, ΔΕΕ 2009, 771.

αυτήν οφειλομένων, παραβιάζεται και η γενική αρχή της εμπιστοσύνης των καταθετών της προς αυτήν.

Τα ανωτέρω τυπικά δεν επηρεάζονται από το ότι κάποια ίσως προσωπικά στοιχεία του πελάτη – οφειλέτη έχουν συλλεγεί για πρώτη φορά ή έχουν ίσως ανανεωθεί μέσω ενεργειών συνεργαζόμενης με τη δανείστρια τράπεζα εταιρείας, δεδομένου ότι οι εταιρείες αυτές έχει κριθεί¹⁸⁴ με τα έως και σήμερα νομικώς κρατούντα ότι ενεργούν ως προστηθείσες των τραπεζών, στην προκείμενη δε περίπτωση ως εκτελούσες ειδικότερα την επεξεργασία προσωπικών στοιχείων και όχι ως τρίτοι. Βέβαια, αυτό ισχύει πάντοτε υπό την αυτονόητη προϋπόθεση συλλογής και από πλευράς διαμεσολαβουσών εταιρειών των όποιων προσωπικών στοιχείων οφειλετών με νόμιμο τρόπο, τηρουμένων όλων των προαναφερόμενων και προβλεπόμενων από τη σχετική νομοθεσία διαδικασιών επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων, τήρησης νόμιμων αρχείων, προηγούμενης ενημέρωσης των υποκειμένων κλπ.¹⁸⁵ Επίσης, είναι αυτονόητο ότι η νομιμότητα της παραπάνω διαδικασίας συλλογής προσωπικών δεδομένων δεν μπορεί να καλύπτει τη χρήση των εν λόγω στοιχείων για διαφορετικούς σκοπούς πέραν της αυστηρώς νοούμενης προάσπισης των νομίμων συμφερόντων της κάθε τράπεζας, πολύ δε περισσότερο δεν είναι θεμιτή η με θετικό τρόπο διαβίβαση ή από αμέλεια διαρροή των προσωπικών δεδομένων των οφειλετών προς οποιονδήποτε μη νομιμοποιούμενο τρίτο.

Ενόψει των ανωτέρω, μπορεί να λεχθεί ότι η από μέρους των ίδιων των αρμόδιων υπηρεσιών πιστωτικών ιδρυμάτων ως υπεύθυνων επεξεργασίας ή μέσω συνεργαζόμενων μαζί τους εταιρειών εκτελούντων την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων πελατών ευρισκόμενων σε καθυστέρηση οφειλών τους από προϊόντα καταναλωτικής πίστης, δεν παρουσιάζει τυπικά ως μορφή επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρόδηλο τουλάχιστον νομικό πρόβλημα. Άλλο είναι φυσικά το ζήτημα της εν γένει συμπεριφοράς αυτών των εταιρειών και των υπαλλήλων τους

184. Βλ. σχετικά την υπ' αριθμ. 20/2001 απόφαση της Αρχής, www.dpa.gr, με την οποία κρίθηκε ότι η εισηπρακτική εταιρεία λειτουργεί ως αντιπρόσωπος της τράπεζας προβαίνοντας σε εξωδικαστικές ή δικαστικές ενέργειες για λογαριασμό και κατ' εντολή της. Έτσι, στα πλαίσια της σχέσης αντιπροσώπευσης η εισηπρακτική εταιρεία επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ως εκτελούσα την επεξεργασία για λογαριασμό του υπεύθυνου της επεξεργασίας, που είναι η τράπεζα. Η επεξεργασία δε αυτή είναι νόμιμη, εφόσον περιορίζεται αποκλειστικά και μόνο στους σκοπούς της αντιπροσώπευσης, τηρούνται οι όροι του αρ. 10 Ν. 2472/1997 που αφορούν το απόρρητο και την ασφάλεια της επεξεργασίας και τα προσωπικά δεδομένα δεν χρησιμοποιούνται για άλλους σκοπούς. ΠΠρΘεσ 6657/2010, ΔΕΕ 2011, 323. ΑΠΔΠΧ 482/2001, www.dpa.gr. Επίσης, βλ. την υπ' αριθμ. 49/2011 απόφαση, www.dpa.gr, σχετικά με την αρμοδιότητα της Αρχής για προσφυγές και ερωτήματα σχετικά με εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών.

185. Εφαθ 2887/2010, ΝοΒ 2011, 1828, με σχόλιο *Ε.Βασιλοπούλου*, 1835 επ.

κατά την προσέγγιση των τραπεζικών οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις βάσει του Ν. 3758/2009 όπως ισχύει.¹⁸⁶

186. Δούβλης, ΔΕΕ 2009, 772.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν ανωτέρω, είναι γεγονός ότι η «Τειρεσίας Α.Ε.» με τη λειτουργία της συμβάλλει ουσιαστικά στον εξορθολογισμό και τον εκσυγχρονισμό του τραπεζικού και του χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς η πληροφόρηση που παρέχει στα μέλη της αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα για την εκτίμηση της φερεγγυότητας και της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστοληπτών. Έτσι, ο ρόλος που επωμίζεται στη χώρα μας το σύστημα πληροφοριών της «Τειρεσίας Α.Ε.» είναι ιδιαίτερα σημαντικός, τόσο για τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα όσο και για τους συναλλασσόμενους με αυτά, καθώς αποσκοπεί στην ελαχιστοποίηση των κινδύνων από τη σύναψη συμβάσεων με αφερέγγυους πελάτες και εν γένει από τη δημιουργία επισφαλών απαιτήσεων και τελικά στην προστασία της εμπορικής πίστης και στην εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών. Μάλιστα, η οικονομική κρίση που βιώνουμε αυτήν την περίοδο καταδεικνύει πόσο απαραίτητη είναι η ορθή αξιολόγηση του αναλαμβανόμενου κινδύνου. Αναμφίβολα, η ορθή αξιολόγηση των πληροφοριών που περιέχονται στα αρχεία της «Τειρεσίας Α.Ε.», μπορεί να συμβάλει στην εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών και τον περιορισμό των επισφαλειών, γεγονός που συνεπάγεται για μεν την τράπεζα μείωση του κόστους της και δημιουργία προϋποθέσεων μείωσης των επιτοκίων και για δε τους πελάτες – καταναλωτές περιορισμό της υπερχρέωσης.

Περαιτέρω, γίνεται γενικά δεκτό ότι τα αρχεία που περιέχουν δεδομένα σχετικά με την ασυνέπεια φυσικών προσώπων στην πληρωμή των οφειλών τους (δεδομένα «μαύρης λίστας» ή δυσμενή δεδομένα) είναι ιδιαίτερα σημαντικά, επειδή αποτελούν μέσα συγκέντρωσης και διάδοσης πληροφοριών από και προς τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις με στόχο την ασφάλεια των συναλλαγών, την πρόληψη της απάτης και γενικότερα την ορθή λειτουργία της αγοράς. Ωστόσο, ενόψει των σοβαρών κινδύνων που ενέχουν οι «μαύρες λίστες» ως προς τον περιορισμό της ιδιωτικότητας του ατόμου (δημιουργία αρνητικού προφίλ αντισυμβαλλόμενου - καταναλωτή, αποκλεισμός ατόμων από υπηρεσίες καίριες για την καθημερινή τους ζωή, παράνομη διασύνδεση με άλλα αρχεία κλπ.), η δημιουργία και τήρησή τους θα πρέπει να υπόκεινται στις αρχές της νομιμότητας που καθορίζονται στο Ν. 2472/1997 για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Στο πλαίσιο αυτό, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, στοχεύοντας στην εξεύρεση της χρυσής τομής μεταξύ του οικονομικού συμφέροντος των πιστωτικών ιδρυμάτων και του προσωπικού συμφέροντος των πελατών τους,

και συγκεκριμένα ανιχνεύοντας σε κάθε περίπτωση το «απολύτως αναγκαίο» της επεξεργασίας και την «προφανή υπεροχή» του συμφέροντος που υποδεικνύει την επεξεργασία έναντι των διακυβευόμενων αγαθών του υποκειμένου των δεδομένων, κατέληξε τις περισσότερες φορές σε επιτυχημένες λύσεις. Αξιοσημείωτη είναι εν προκειμένω η υπ' αριθμ. 63/2007 απόφασή της, με την οποία η Αρχή φανερώνει την αποφασιστικότητά της να διασφαλίσει ένα *minimum* συναλλακτικής ζωής εκτός των ορίων της νόμιμης επεξεργασίας κατά το Ν. 2472/1997. Έτσι, στη σημερινή και κοινωνική συγκυρία βασική αποστολή της Αρχής είναι η υποστήριξη των πολιτών και ιδιαίτερα εκείνων που διαθέτουν τα λιγότερα μέσα για την προστασία των δικαιωμάτων τους. Αυτοί θίγονται συνήθως από μαζικές επεξεργασίες δεδομένων και είναι κυρίως αυτές που πρέπει να μπουν στο στόχαστρο της Αρχής. Δεδομένου, μάλιστα, ότι ο ασφυκτικός έλεγχος δυναμικών τομέων της αγοράς, ώστε να προστατεύονται πλήρως τα θεμελιώδη δικαιώματα, είναι και ουτοπικός και αποφευκτέος, μόνη λύση μένει για την Αρχή η ενημέρωση των πολλών και ο αυστηρός έλεγχος των λίγων που παρανομούν, με στόχο πάντοτε την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ της ανάπτυξης της αγοράς και της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου.¹⁸⁷

Εν κατακλείδι, είναι μάλλον σίγουρο ότι ζητήματα επεξεργασίας δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς θα μας απασχολούν όλο και εντονότερα στο μέλλον. Τούτο διότι είναι ζήτημα χρόνου προτού η δραστηριότητα της «Τειρεσίας Α.Ε.» επεκταθεί και σε ευρύτερους ελέγχους φερεγγυότητας των συναλλασσομένων με τις τράπεζες, τα χρηματοδοτικά ιδρύματα και άλλους φορείς, όπως ήδη συμβαίνει σε χώρες του εξωτερικού.¹⁸⁸ Συνεπώς, απαιτείται η αντιμετώπιση των σχετικών ζητημάτων να γίνεται με γνώμονα την προστασία, πέραν της εμπορικής πίστης και των οικονομικών συμφερόντων των πιστωτικών φορέων, και του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος της προστασίας των προσωπικών δεδομένων.

¹⁸⁷. Παπακωνσταντίνου (2002), 68.

¹⁸⁸. Ας σημειωθεί ότι κατά το έτος 2010 η Αρχή δέχθηκε τρεις αιτήσεις από ιδιώτες για δημιουργία και τήρηση αρχείου με δεδομένα «μαύρης λίστας», και συγκεκριμένα για δεδομένα: α) αφερέγγυων ενοικιαστών κατοικιών, β) αφερέγγυων ενοικιαστών ιδιωτικών θαλάσσιων σκαφών και γ) αφερέγγυων ενοικιαστών τουριστικών αυτοκινήτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- *Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ε.*, Ηλεκτρονική επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς από την Τειρεσίας ΑΕ (θεσμικό πλαίσιο), ΔελτΕΕΤ 2004, 25 επ
- *Η ίδια*, Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πεδίο της τραπεζικής δραστηριότητας (νομικό πλαίσιο), Αρμ 2004, 1377 επ
- *Η ίδια*, Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και το δικαίωμα αντίρρησης του υποκειμένου τους, Αρμ 2005, 137 επ
- *Η ίδια*, Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από τις τράπεζες (θεσμικό πλαίσιο), Δελτ.ΕΕΤ 2005, 37 επ
- *Αρμαμέντος Π./Σωτηρόπουλος Β.*, Προσωπικά δεδομένα. Ερμηνεία Ν.2472/1997, 2005
- *Αυγουστιανάκης Μ.*, Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Προβλήματα και αντιμετώπιση από το δίκαιο, ΔΤΑ 2001, 673 επ
- *Βασιλοπούλου Ε.*, Παράνομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης της ηθικής βλάβης πελάτη τράπεζας λόγω διαβίβασης από τράπεζα και χρήσης από εισπρακτική εταιρεία των προσωπικών του δεδομένων χωρίς ενημέρωσή του, ΝοΒ 2011, 1835 επ
- *Βουτσαρά Μ.*, Διατραπεζικό Σύστημα Τειρεσίας. Εγγραφή και διαγραφή από τη μαύρη λίστα, Συνήγορος 2002, 60 επ
- *Γέροντας Α.*, Η προστασία του πολίτη από την ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, 2002
- *Δελούκα-Ιγγλέση Κ.*, Νομικά θέματα ηλεκτρονικού εμπορίου, 2005
- *Δούβλης Β.*, Ζητήματα εισπραξης τραπεζικών απαιτήσεων και προώθησης προϊόντων καταναλωτικής πίστης υπό το πρίσμα προστασίας των ηλεκτρονικών προσωπικών δεδομένων, ΔΕΕ 2009, 764 επ
- *Ευαγγελάτου Ν.*, Μια πρώτη προσέγγιση στο νομικό καθεστώς λειτουργίας των εταιριών ενημέρωσης για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις, Digesta 2009, 97 επ
- *Ιγγλεζάκης Ι.*, Το νομικό πλαίσιο του ηλεκτρονικού εμπορίου, 2003
- *Ο ίδιος*, Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων και οι συνέπειες της, 2004²
- *Ο ίδιος*, Ζητήματα από την καταχώρηση προσωπικών δεδομένων στο σύστημα πληροφοριών «Τειρεσίας», ΕπισκΕΔ 2005, 772 επ

- Ο ίδιος, Διατήρηση προσωπικών δεδομένων στο αρχείο του συστήματος πληροφοριών «Τειρεσίας», ΕπισκεΔ 2005, 1108 επ
- Ο ίδιος, Προστασία προσωπικών δεδομένων στο σύστημα πληροφοριών «Τειρεσίας», 2006
- Κατραμάδος Δ., Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, ΔτΑ 1999, 594 επ
- Κουμάνης Σ., Η προστασία του καταναλωτή με συλλογική αγωγή κατά τον Ν.2251/1994 από την παράνομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (Ν.2472/1997), Αρμ 2005, 502 επ
- Κτιστάκη Σ., Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων. Η δομή και η λειτουργία της στη Γαλλία και στην Ελλάδα, ΔτΑ 1999, 555 επ
- Μαθιουδάκης Ι., Ως προς την εκτελεστότητα της απόφασης της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα σχετικά με την παραβίαση του Ν.2472/1997 από υπεύθυνο επεξεργασίας μετά από αίτηση ιδιώτη κατ' αρθρ. 19 § 1 περ. ιγ Ν.2472/1997, ΕπισκεΔ 2004, 383 επ
- Μήτρου Λ., Η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων, 1999
- Νούσκαλης Γ., Επεξεργασία προσωπικών δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς, με σκοπό την εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών: Μια κρίσιμη όσο και εύθραυστη ισορροπία, ΠοινΔικ 2003, 800 επ
- Ντόστας Μ., Γενικό τραπεζικό απόρρητο και απόρρητο των καταθέσεων. Κατάσχεση των καταθέσεων, 2000
- Παπαγιάννης Ι., Εξαιρέσεις και άρση του απορρήτου τραπεζικών καταθέσεων ιδίως στην περίπτωση κατάσχεσης τραπεζικής κατάθεσης εις χείρας τράπεζας ως τρίτης. Επίκαιρα ζητήματα με αφορμή την απόφαση ΑΠ 1241/2008, ΕΤρΑξΧρΔ 2010, 37 επ
- Παπακωνσταντίνου Β., Η Αρχή και η οικονομία της αγοράς, σε Δόνο/Μήτρου/Μίλεττον/Παπακωνσταντίνου, Η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δικαιωμάτων, 2002
- Ρόκας Ν., Στοιχεία τραπεζικού δικαίου, 2002
- Σινανιώτη-Μαρούδη Α./Φαρσαρώτας Ι., Ηλεκτρονική τραπεζική, 2005
- Σταθόπουλος, Η χρήση προσωπικών δεδομένων και η διαπάλη μεταξύ ελευθεριών των κατόχων τους και ελευθεριών των υποκειμένων τους, ΝοΒ 2000, 1 επ
- Ο ίδιος, Το πρόβλημα της οριοθέτησης μεταξύ προστασίας προσωπικών δεδομένων και προστασίας της εμπορικής πίστης, ΕΠΙΔΙΚΙΑ 2005, 239 επ

- *Τουντόπουλος Β.*, Το δικαίωμα ενημέρωσης του υποκειμένου των δεδομένων, ΔΕΕ 1999, 576 επ
- *Ο ίδιος*, Η διασύνδεση αρχείων στο Ν.2472/1997, ΝοΒ 1999, 1242 επ
- *Ο ίδιος*, Το δικαίωμα αντίρρησης του υποκειμένου των δεδομένων, ΤοΣ 1999, 21 επ
- *Τριανταφυλλάκης Γ.*, Οι πρόσφατες εξελίξεις στη νομολογία σε σχέση με το τραπεζικό απόρρητο, ΕλλΔνη 1993, 1445 επ
- *Τσίρου Σ.*, Πιστωτική κάρτα, 2007
- *Χριστοδούλου Κ.*, Προς μια επανεξέταση της έννοιας της δικαιοπραξίας; Το παράδειγμα της συγκατάθεσης του υποκειμένου στην επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων του, ΔιΜΕΕ 2005, 357 επ
- *Ψυχομάνης Σ.*, Τραπεζικές δραστηριότητες αμφισβητήσιμης νομιμότητας, 2002
- *Ο ίδιος*, Τραπεζικό δίκαιο. Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων, 2008⁶
- *Ο ίδιος*, Δίκαιο του τραπεζικού συστήματος (οι τράπεζες και η εποπτεία τους), 2009²
- *Ο ίδιος*, Εισπρακτικές επιχειρήσεις και εταιρείες ενημέρωσης, ΕπισκΕΔ 2009, 9 επ

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- www.dpa.gr
- www.tiresias.gr
- www.schufa.de

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ**ΑΠ**

- 793/2003, ΝοΒ 2004, 297
- 1923/2006, ΝοΒ 2007, 367
- 1241/2008, ΝοΒ 2009, 1187

ΕφΑθ

- 4786/2002, ΔΕΕ 2002, 1003
- 3833/2003, ΝοΒ 2004, 247
- 147/2004, ΝοΒ 2005, 289
- 7533/2005, ΕπίσκΕΔ 2005, 760
- 5717/2008, ΝοΒ 2009, 73
- 2887/2010, ΕΕμπΔ 2010, 950

ΕφΘεσ

- 147/2005, ΕπίσκΕΔ 2005, 168

ΠΠρΑθ

- 4677/2001, ΕμπΔ 2001, 566
- 3058/2003, ΕΤρΑξΧρΔ 2003, 891
- 3944/2009, ΝΟΜΟΣ

ΠΠρΘεσ

- 6657/2010, ΔΕΕ 2011, 323

ΜΠρΑθ

- 373/2004, ΔΕΕ 2004, 557

ΜΠρΘεσ

- 2950/2002, ΝοΒ 2002, 50

ΜΠρΠειρ

- 2120/2001, ΑρχΝ 2001, 901

ΑΠΔΠΧ

- 109/1999, www.dpa.gr
- 523/1999, www.dpa.gr
- 545/1999, www.dpa.gr
- 50/2000, www.dpa.gr
- 20/2001, www.dpa.gr
- 24/2001, ΚΝοΒ 2002, 1677
- 54/2001, ΚΝοΒ 2002, 1677
- 61/2001, ΚΝοΒ 2002, 1676
- 71/2001, www.dpa.gr
- 122/2001, www.dpa.gr
- 139/2001, ΚΝοΒ 2002, 1677
- 482/2001, www.dpa.gr
- 10/2002, ΚΝοΒ 2003, 735
- 11/2002, ΚΝοΒ 2003, 736
- 13/2002, ΚΝοΒ 2003, 741
- 14/2002, ΚΝοΒ 2003, 738
- 20/2002, ΚΝοΒ 2003, 736
- 45/2002, ΚΝοΒ 2003, 737
- 86/2002, www.dpa.gr
- 28/2003, www.dpa.gr
- 62/2003, www.dpa.gr
- 24/2004, www.dpa.gr
- 25/2004, www.dpa.gr
- 26/2004, www.dpa.gr
- 66/2004, www.dpa.gr
- 1/2005, www.dpa.gr

- 35/2005, www.dpa.gr
- 39/2005, www.dpa.gr
- 64/2005, ΕΠΙΣΚΕΔ 2005, 1105
- 68/2005, www.dpa.gr
- 81/2005, www.dpa.gr
- 11/2006, www.dpa.gr
- 35/2007, www.dpa.gr
- 49/2007, www.dpa.gr
- 63/2007, www.dpa.gr
- 64/2007, www.dpa.gr
- 59/2009, www.dpa.gr
- 60/2009, www.dpa.gr
- 49/2011, www.dpa.gr
- 50/2011, www.dpa.gr